

TARTU ÜLIKOOL
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND
Eraõiguse osakond

Grete Kruustik

**KANNATANU SFÄÄRIST TULENEV EBAKINDEL PÕHJUSLIK SEOS
TERVISEKAHJUSTUSTE NÄITEL**

Magistritöö

Juhendaja

Prof. Janno Lahe

Tartu

2025

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KANNATANUST TULENEVA EBAKINDLA PÕHJUSLIKU SEOSE OLEMUS	7
1.1. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose mõiste	7
1.2. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumid kohtupraktikas	10
1.2.1. Õnnetusjuhtumid	10
1.2.2. Ravivigade juhtumid	13
1.2.3. Ravimi kõrvaltoime juhtumid.....	15
1.2.4. Toksilise ainega kokkupuute juhtumid.....	17
1.2.5. Töökohal tekkinud kahju juhtumid.....	20
1.3. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose regulatsioon.....	22
2. KAHJU HÜVITAMINE KANNATANUST TULENEVA EBAKINDLA PÕHJUSLIKU SEOSE KORRAL	27
2.1. Kõik või mitte midagi põhimõte ja tõendamise standard	27
2.1.1. Kõik või mitte midagi põhimõte.....	27
2.1.2. Tõendamise standard kõik või mitte midagi põhimõte rakendamisel	31
2.2. Tõendamiskoormise ümberpööramine	35
2.3. <i>Loss of chance</i> põhimõte	40
2.4. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte alusel kahju hüvitamine	46
2.4.1. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte.....	46
2.4.2. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte täiendava reguleerimise vajalikkus Eestis	50
KOKKUVÕTE	55
UNCERTAIN CAUSATION WITHIN THE VICTIM'S SPHERE USING THE EXAMPLE OF HEALTH DAMAGE	58
LÜHENDID	64
KASUTATUD ALLIKAD	66
Kasutatud kirjandus	66
Kasutatud normatiivmaterjalid	68
Kasutatud muud materjalid.....	69
Kasutatud kohtupraktika	70

SISSEJUHATUS

Põhjuslik seos ehk kausaalsus on deliktiõiguse keskne kontseptsioon, mille esinemine on vajalik hüvitusenõude rahuldamiseks.¹ Sellele vaatamata on E. J. Weinribi hinnangul põhjusliku seose tõendamine üks kõige keerulisemaid probleeme deliktiõiguses.² Mõnikord ei olegi võimalik õigusteadlaste seisukoha järgi põhjuslikku seost täieliku kindlusega ühegi meetme abil tuvastada.³ Sellisel juhul esineb ebakindla põhjusliku seose olukord. Ebakindel põhjuslik seos väljendub, kui kahju võisid põhjustada mitu nähtust, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, milline nähtustest kahju põhjustas. Ebakindla põhjusliku seose üks juhtudest on kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos, mida magistritöös analüüsitakse.

Magistritöös on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite käsitus piiratud tervisekahju juhtumitega deliktiõiguses. Töö keskendub tervisekahju juhtumitele, et süvitsi analüüsida üht juhtumigruppi, kus kannatanust tulenevad ebakindla kausaalsuse olukorrad on levinud. Vastavad olukorrad esinevad sageli tervisekahju juhtumite korral, sest meditsiiniteadus ei suuda alati täieliku kindlusega tuvastada kahju põhjust.⁴ Teema piiritlemise eesmärgil keskendutakse deliktiõigusele, sest kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorra klassikalised näited on seotud peamiselt deliktiõigusega. Siiski ka lepingulise vastutuse korral ilmnevad sarnased kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorraga seotud probleemid.⁵ Tervisekahju korral on kannatanul võlaõigusseaduse (VÕS⁶) § 1044 lg 3 järgi õigus valida lepingulise ja deliktilise nõude vahel.

Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite näiteks saab tuua kaasused, kus imik sureb sünnitusel, kuid faktiliselt ei ole võimalik kindlaks teha, kas surma põhjustas raviviga või imiku ema haigus, sest mõlemad võisid imiku surma põhjustada. Samuti esineb kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos, kui kostja on saastanud keskkonda ja piirkonna

---

¹ Vastavat on kinnitanud H. Koziol. Koziol. H. Basic Questions of Tort Law from a Germanic Perspective. Vienna: Jan Sramek Verlag 2012, äärenr 5/53.

² E. J. Weinrib on vastava probleemi toonud välja ebakindla kausaalsuse olukordade puhul, mis on põhjustatud teise isiku hooletusest. E. J. Weinribi sõnastatud probleem on asjakohane ka kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse puhul, kui võrd kannatanust tulenev ebakindel kausaalsus on üks ebakindla põhjusliku seose juhtumeid. Weinrib, E. J. Causal Uncertainty. – Oxford Journal of Legal Studies 2016/36/1, lk 136.

³ Oliphant, K. Uncertain Factual Causation in the Third Restatement: Some Comparative Notes. – William Mitchell Law Review 2011/37/3, lk 1600; Wright, R. W. Causation in Tort Law. – California Law Review 1985/1735/73, lk 1775.

⁴ J. Cooke on leidnud, et kannatanu haigestumise korral on põhjusliku seose tuvastamine põhiprobleemiks, sest meditsiiniteadus ei pruugi olla võimeline faktilist seost tuvastama. Cooke, J. Law of Tort. Second Edition. London: Pitman Publishing 1995, lk 90.

⁵ Vt nt TrtRnKo 30.10.2020, 2-18-8830/127; TrtRnKo 10.11.2014, 2-13-32363/33.

⁶ Võlaõigusseadus. – RT I, 04.07.2024, 18.

elanike seas suureneb vähi esinemise sagedus, kuid piirkonnas elaval kannatanul võis vähk tekkida nii saastatud keskkonna kui ka geneetilise eelsoodumuse tõttu.

T. Kadner Graziano on välja toonud, et tervis ja elu on deliktiõiguses kõige kõrgemalt kaitstud õigushüved⁷, mistõttu on väga oluline tagada tervisekahju korral kannatanu õiguste piisav kaitse ja õiglase lahendus mõlema menetluspoole jaoks. Sellele vaatamata puudub kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras nii õiguskirjanduses kui ka kohtupraktikas ühene seisukoht, kuidas juhtum lahendada. Eesti rakendab kahju hüvitamisel *kõik või mitte midagi* põhimõtet.⁸ Õiguskirjanduses on selgitatud, et totaalreparatsiooni põhimõtte kohaselt peab kahju tekitaja hüvitama kannatanule kogu tekitatud kahju sõltumata kahju tekitaja süü astmest või muudest asjaoludest.⁹ Õigusteadlaste seisukoha kohaselt tähendab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontekstis vastava põhimõtte rakendamine, et kannatanute nõuded jäetakse rahuldamata või rahuldatakse täielikult,¹⁰ mida ei peeta sageli õiglaseks lahenduseks.¹¹

Magistritöö on aktuaalne, sest Eesti õiguskirjanduses ega kohtupraktikas ei ole põhjalikumalt analüüsitud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega seotud probleeme ja võimalikke lahendusi, mistõttu on teema Eesti õiguse kontekstis piisavalt käsitlemata. Lisaks on õiguskirjanduses pidevalt arutletud, kuidas lahendada kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukord, kuid ühene seisukoht puudub. Mitmed riigid on loobunud vastavas olukorras kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamisest. Belgias jõustus 2025. aasta jaanuaris seadusemuudatus¹², millega tagatakse vastutuse proportsionaalne jagunemine kannatanu ja kostja vahel vastavalt tõenäosusele, milles kumbki pool kahju tekitas. Austria kohtud on samuti kohaldanud proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.¹³ Prantsusmaal hüvitatakse kahju vastavalt kaotatud võimalusele.¹⁴

---

⁷ Kadner Graziano, T. The „Loss of Chance“ in European Private Law – „All or nothing“ or partial compensation in cases of uncertain causation. – Lubos Tichy. Causation in Law. Prague: Univerzita Carlova, 2007, lk 144.

⁸ Riigikohus on korduvalt rakendanud kõik või mitte midagi põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Vt nt RKTko 3-2-1-78-06, p 13; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

⁹ Sein, K. VÕS § 127, komm p 4.2. – Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1-207). Komm vlj. Tallinn: Juura 2016.

¹⁰ Leshem, S., Miller, G. P. All-or-Nothing versus Proportionate Damages. – Journal of Legal Studies 2009/38, lk 345.

¹¹ Ludwichowska-Redo, K. Uncertain Causation, Loss of a Chance and Proportional Liability in Medical Malpractice Cases. A Few Reflections with a Special Focus on Polish Law. – Journal of European Tort Law. 2024/15/3, lk 330; Koziol, H., äärenr 1/27; Young, R., jt. Causality and causation in tort law. – International Review of Law and Economics. 2004/24/4, lk 518-520.

¹² Belgia tsiviilkoodeks. Loi portant le livre 6 „La responsabilité extracontractuelle“ du Code civil (1). Numac: 2024001600. Arvutivõrgus: <https://justice.belgium.be/fr/bwcc> (10.04.2025).

¹³ Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law. Volume I: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 397).

¹⁴ Moréteau, O. French Tort Law in the Light of European Harmonization. – Journal of Civil Law Studies 2013/6, lk 797.

Eeltoodust tulenevalt on käesoleva magistritöö eesmärgiks leida vastus küsimusele, kas ja kuidas tuleks hüvitada kannatanule tekkinud kahju kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral ja milline peaks olema kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose õiguslik regulatsioon Eestis, võttes arvesse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olemust ning deliktiõiguse üldist eesmärki, milleks on õigluse saavutamine¹⁵. Eesmärgi täitmiseks on autor püstitanud järgmised uurimisküsimused:

- 1) Mida tähendab kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos?
- 2) Millised on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite grupid tervisekahju korral?
- 3) Kuidas on reguleeritud põhjusliku seose kindlakstegemist kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse korral?
- 4) Milliseid kahju hüvitamise põhimõtteid saab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral rakendada ning millised on nende rakendamisega seotud õiguslikud probleemid?

Eelnevalt nimetatud uurimisküsimustest tuleneb magistritöö struktuur. Esimeses peatükis analüüsitakse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olemust ning selgitatakse välja kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose mõiste, tervisekahjuga seonduvad kaasusgrupid ning kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose regulatsioon Eestis. Teises peatükis analüüsitakse kahju hüvitamisega seonduvate probleemide võimalikke lahendusi kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral, mille hulgas käsitletakse kõik või mitte midagi põhimõtet, vastava põhimõttega seonduvalt tõendamiskoormise ümberpööramist, ning proportsionaalse vastutuse põhimõtet ja *loss of chance* põhimõtet. Peatüki lõpus tehakse Eesti seaduse muudatusettepanek, mille eesmärgiks on tagada kannatanu ja kostja õiguste parem kaitse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.

Magistritöö kirjutamisel on töö autor kasutanud õigusdogmaatilist süstematiseerivat ja võrdlev-analüütilist uurimismeetodit. Töö käigus analüüsitakse erinevaid õigusakte, kohtupraktikat ning õiguskirjandust ning võrreldakse eri riikide õiguslikku regulatsiooni ja kohtupraktikat. Võrdlusriikideks on Ameerika Ühendriigid, Suurbritannia ja mitmed Euroopa Liidu liikmesriigid. Valiku tegemisel on lähtunud eesmärgist analüüsida, millised on levinumad kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite grupid tervisekahju korral ja kuidas on eri riigid lähenenud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega seonduvatele

---

¹⁵ J. Lahe on selgitanud, et deliktiõiguse üheks eesmärgiks on õigluse saavutamine. Lahe, J. Kannatanu süü kahju tekkimisel kahjuhüvitise vähendamise alusena. *Juridica* 2003/2, lk 83.

õiguslikele probleemidele. Eri riikide lähenemine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose probleemide lahendamisele on väga erinev, mistõttu aitab laiem võrdlusbaas välja selgitada parima lahenduse. Samuti analüüsitakse Euroopa mudelseaduseid ja nendega seonduvat õiguskirjandust, millest nähtuvad erinevate õigusteadlaste käsitlused kannatanust tulenevast ebakindlast kausaalsusest ning pakutud lahendused seonduvatele probleemidele. Euroopa mudelseadustest on analüüsitud Euroopa deliktiõiguse põhimõtted (PETL¹⁶) ja *Draft Common Frame of Reference* (DCFR¹⁷), mis käsitlevad mh põhjuslikku seost ja selle ebakindlust deliktiõiguses.

Magistritöö peamised allikad on PETL-i ja DCFR-i kommentaarid ning õigusteadlaste K. Oliphant, T. Kadner Graziano, E. Weinrib, H. Koziol jt poolt kirjutatud teosed. Eesti õiguskirjandusest on kasutatud T. Tampuu ja J. Lahe põhjuslikku seost deliktiõiguses käsitlevaid töid ning võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandeid. Samuti on kasutatud erinevaid kaasuste kogumikke, mis käsitlevad eri riikide kohtupraktikat. Eesti kohtupraktikast on kasutatud peamiselt Riigikohtu ja ringkonnakohtute seisukohti.

Varasemalt on ebakindlat põhjuslikku seost deliktiõiguses käsitlenud K. Märjamaa oma 2016. aastal Tartu Ülikoolist kaitstud magistritöös¹⁸. Siiski ei ole K. Märjamaa just kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose probleemi süvitsi käsitlenud ega keskendunud tervisekahjule. Kannatanust tulenevat ebakindlat põhjuslikku seost on analüüsinud ka E. Kalev 2014. aastal ilmunud artiklis¹⁹, mis annab vaid lühiülevaate vastavast teemast, kuid ei lasku Eesti õiguse kontekstis detailselt kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose analüüsi. Autorile teadaolevalt pole varasemalt ilmunud eestikeelseid materjale, mis keskenduksid kannatanust tulenevale ebakindlale kausaalsusele tervisekahju korral ning analüüsiks sellega seonduvaid õiguslikke probleeme eesmärgiga selgitada välja, kuidas tuleks Eesti kohtupraktika ja seaduse valguses vastavat olukorda käsitleda.

Tööd iseloomustavad märksõnad (EMS): võlaõigus; deliktiõigus; põhjuslik seos; tervisekahjustused.

---

¹⁶ Euroopa deliktiõiguse põhimõtted (*Principles of European Tort Law*) on deliktiõigust reguleeriv mudelseadus, mis on koostatud Euroopa Deliktiõiguse Grupi (*European Group on Tort Law*) (EGTL) poolt. Arvutivõrgus: <http://www.egtl.org/PETLEnglish.html> (19.04.2025).

¹⁷ Draft Common Frame of Reference (DCFR) on Euroopa riikide tsiviilõiguse uurimise tulemusena koostatud eelnõu. Arvutivõrgus: https://www.ccbe.eu/fileadmin/speciality_distribution/public/documents/EUROPEAN_PRIVATE_LAW/EN_EP_L_20100107_Principles_definitions_and_model_rules_of_European_private_law_-_Draft_Common_Frame_of_Reference_DCFR_.pdf (19.04.2025).

¹⁸ Märjamaa, K. Ebakindel põhjuslik seos deliktiõiguses. Magistritöö, Tartu 2016.

¹⁹ Kalev, E. The Possibility of Compensation for Health Damage in Cases of Uncertain Causes within Victim's Sphere. – *Juridica International* 21/2014.

1. KANNATANUST TULENEVA EBAKINDLA PÕHJUSLIKU SEOSE OLEMUS

1.1. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose mõiste

Riigikohus on korduvalt selgitanud, et põhjusliku seose tuvastamisel tuleb Eestis lähtuda *conditio sine qua non* põhimõttest (CSQN-test), mille kohaselt loetakse ajaliselt eelnev sündmus hilisema sündmuse põhjuseks, kui ilma esimese sündmuseta ei oleks ajaliselt hilisemat sündmust toimunud.²⁰ S. M. Samii ja A. Keirse on selgitanud, et *common law* riikides on CSQN-test tuntud kui *but-for-test* (*had it not been for-test*).²¹ F. Sobczak on selgitanud, et CSQN-testi (*but-for-testi*) rakendatakse faktilise põhjusliku seose tuvastamiseks.²² Võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et põhjusliku seose tuvastamiseks kasutatakse Eestis elimineerimismeetodit, mille järgi vaadatakse, kas ilma kostja teota oleks hagejale kahju tekkinud ehk küsitakse, kas antud tegu oli kahju tekkimise vältimatuks eelduseks.²³ Riigikohus on lisaks elimineerimismeetodile kasutanud põhjusliku seose tuvastamisel asendusmeetodit, hinnates, kas kahjulik tagajärg oleks saanud ka juhul, kui kostja oleks käitunud õiguspäraselt.²⁴ K. Sein on selgitanud, et asendusmeetodi kasutamine on levinum tegevusetusdelikti puhul.²⁵

Kuigi reeglina tuleks kasutada CSQN-testi põhjusliku seose tuvastamiseks, ei pruugi see alati olla võimalik. K. Oliphant on välja toonud, et sõltumata, millist testi kausaalse seose tuvastamiseks kasutada, esineb olukordi, mille puhul ei ole võimalik täieliku kindlusega tuvastada kausaalsest ühegi meetme abil.²⁶ Sellisel juhul esineb faktiline ebakindlus. O. Y. Pelled on leidnud, et faktiline ebakindlus esineb juhul, kui tõeotsijatel on vaid osa asjakohasest informatsioonist, mida on vaja vaidluse lahendamiseks. Seejuures ei ole O. Y. Pelledi hinnangul oluline, kas vastav informatsioon tegelikult eksisteerib või mitte.²⁷ K. Oliphant on selgitanud, et ebakindla kausaalsusega on tegemist juhul, kui tõendid, mille põhjal hinnatakse faktilise

---

²⁰ RKTko 2-14-50307, p 13.2; RKTko 3-2-1-101-16, p 18 ja seal viidatud kohtupraktika; RKTko 3-2-1-129-13, p 13.

²¹ Samii, S. M, Keirse, A. Taxonomy of Asbestos Litigation in Netherlands: Duelling with Causal Uncertainty. – European Review of Private Law 2013/1, lk 347. Vastavat on kinnitanud ka K. Oliphant tuues CSQN-testi näitena Inglismaal *but-for-testi* rakendamise. Oliphant, K. Digest of European Tort Law, lk 47-49.

²² Sobczak, F. Proportionality in Tort Law. A Comparison between Dutch and English Laws with Regard to the Problem of Multiple Causation in Asbestos-Related Cases. – European Review of Private Law 2010/6, lk 1162.

²³ Sein, K. VÕS § 127, kamm p 4.10; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

²⁴ RKHKo 3-3-1-66-09, p 12.

²⁵ Tampuu, T., Käerdi, M. VÕS § 1043, kamm p 3.3.4. – Võlaõigusseadus IV. 8 osa 40. ptk – 10. osa (§-d 703-1067). Komm vlj. Tallinn: Juura 2020.

²⁶ Oliphant, K. 2011, lk 1600.

²⁷ Pelled, O. Y. All-or-Nothing, or Something – Proportional Liability in Private Law. – Theoretical Inquiries in Law 2021/22, lk 165. Samas allikas on O. Y. Pelled välja toonud, et õigusliku ebakindlusega on tegemist juhul, kui puuduvad õiguslikud reeglid vastava olukorra reguleerimiseks või saab olukorrale kohaldada rohkem kui üht õiguslikku normi, mida ei saa üheaegselt kohaldada.

põhjusliku seose olemasolu, on nõrgad ning ei võimalda teha kindlaid järeldusi kummalegi poole²⁸ (ei põhjusliku seose esinemise ega ka puudumise poole). Põhjuslikku seost teo ja kahju vahel on keeruline tuvastada juhtudel, kui esineb mitu nähtust, millest igäühelst piisab kahjuliku tagajärje tekkimiseks.²⁹ Sellisel juhul saab kannatanu ainult tugineda tõenäosusele, et teine isik on ilmselt kahju tekitanud.³⁰ Ebakindla põhjusliku seose juhtumeid on mitu. T. Tampuu on välja toonud, et põhjusliku seose ebakindlus esineb alternatiivse kausaalsuse olukorras, kus kannatanu suudab tõendada üksnes ohtlikult käitunud isikute ringi, kuid mitte kahju tekitajat. Alternatiivse kausaalsuse juhtumeid reguleerib VÕS § 138.³¹ Käesolev töö alternatiivse kausaalsuse juhtumeid ei analüüsi. Teine ebakindla kausaalsuse juhtum on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtum, mille analüüsile käesolev töö keskendub.

Õiguskirjanduses on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose mõiste defineerimisele pööratud vähe tähelepanu. Mitmed õigusteadlased on rõhutanud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras on tegemist delikti ebakindlusega, sest ei ole võimalik kindlalt väita kannatanu suhtes delikti toimepanemist.³² E. Kalevi käsitlese põhjal saab väita, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos esineb, kui üks sellistest nähtustest, millest piisab kahjuliku tagajärje tekkimiseks, on kannatanu enda tegu või kannatanu risk, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, kas kahju põhjustas kannatanu tegu või temast endast tulenev risk või teise isiku tegu.³³ Ka E. Kalevi käsitlese järgi esineb delikti ebakindlus.

Kahtlemata esineb kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos, kui kannatanu tegu on üks sellistest nähtustest, mis võis kahju põhjustada, lisaks kolmanda isiku teole või tegevusetusele.³⁴ Lisaks võib kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos esineda ka juhul, kui kahju võis põhjustada kannatanust tulenev risk või kolmanda isiku tegu, mistõttu on vajalik analüüsida, mida saab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontekstis käsitleda kannatanust tuleneva riskina.

Kannatanu sfääris olevaid riske tõlgendatakse erinevalt. E. Kalev on üldistatult leidnud, et kannatanu riskisfääri kuuluvad kannatanu eluharjumused, elukeskkond, kannatanu

---

²⁸ Oliphant, K. 2011, lk 1600.

²⁹ Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted. 2. tr. Tallinn: Juura 2017, lk 228

³⁰ Kalev, E., lk 206.

³¹ Tampuu, T. 2017, lk 228.

³² Weinrib, E. J., lk 139; Gilead, I. jt. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives. Berlin/Boston: Walter de Gruyter 2013, lk 70; Oliphant, K. 2011, lk 1600, 1604.

³³ Kalev, E., lk 207.

³⁴ Vastaval seisukohal on ka J. Spier. Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary. Springer-Verlag/Wien: 2005, lk 56.

olemasolevad haigused ja geneetiline eelsoodumus vastava tervisekahju tekkeks.³⁵ J. Spier on PETL artikkel 3:106, mis käsitleb kannatanust tulenevat ebakindlat põhjuslikku seost, kommentaarides käsitlenud kannatanu sfääri kuuluvaid riske oluliselt laiemalt. J. Spier on leidnud, et kannatanu riskisfääri võivad kuuluda lisaks E. Kalevi poolt nimetatud riskidele ka loodusnähtused, näiteks maavärinad ja tormid. PETL artikli 3:106 kohaselt loetakse need nähtused, mille eest ei saa kedagi teist vastutavaks pidada, kuuluvaks kannatanu riskisfääri.³⁶

Käesoleva töö autor pooldab J. Spieri käsitlust. Kannatanu riskisfääri laiem tõlgendamine võimaldab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose põhimõtte ja sellega kaasnevate kahju hüvitamise reeglite laiemat kohaldamist. Selline lähenemine võimaldab vältida olukorda, kus põhjusliku seose ebakindluse tõttu ei ole võimalik juhtumit paigutada ühegi olemasoleva ebakindla põhjusliku seose õigusliku kontseptsiooni alla. Olukorras, kus kahju on alternatiivselt põhjustanud mitu nähtust, on võimalik, et tegemist on alternatiivse kausaalsuse või kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga.³⁷ Võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et alternatiivse kausaalsuse põhimõtet ei ole võimalik kohaldada, kui üks alternatiivsetest kahju põhjustanud nähtustest on loodusnähtus.³⁸ Seetõttu ei ole tegemist alternatiivse kausaalsuse olukorraga, kui kannatanu kahju võisid põhjustada loodusnähtus ja kostja tegevus. Kui sellisel juhul ei ole võimalik ka kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose põhimõtte kohaldamine, tekib olukord, kus ei ole võimalik ühtegi ebakindla kausaalsuse kontseptsiooni kohaldada. Selline lähenemine on põhjendamatu, mistõttu tuleb tõlgendada kannatanu riskisfääri laialt.

J. Spier on selgitanud, et PETL-i järgi tuleb kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose küsimus kõne alla vaid juhul, kui kahju võis potentsiaalselt tekitada üks või mitu isikut, kes vastutaksid põhjusliku seose tuvastamise korral PETL artikkel 1:101 järgi kahju tekitamise eest.³⁹ PETL artikkel 1:101 lg 1 sätestab, et isik, kellele teise isiku kahju on omistatav, vastutab selle kahju hüvitamise eest. PETL artikkel 1:101 lg 2 järgi vastutab isik kahju hüvitamise eest, kui ta on kahju tekitamises süüdi, kui tema ebatavaliselt ohtlik tegevus on kahju põhjustanud või kui kannatanu nimel tegutsenud isik on põhjustanud oma kohustusi täites kannatanule kahju. Eesti deliktiõiguse kontekstis tuleks J. Spieri käsitluse järgi kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose põhimõtte kohaldamine kõne alla, kui põhjusliku seose tuvastamise

---

³⁵ Kalev, E., lk 208-211.

³⁶ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 56.

³⁷ K. Oliphant on samuti liigitanud ebakindla kausaalsuse juhtumid alternatiivse kausaalsuse ja kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose (ebakindlate deliktide) juhtumiteks. Oliphant, K. 2011, lk 1601-1607.

³⁸ Sein, K. VÕS § 138, komm p 4.1.

³⁹ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 56.

korral järgneks kostja deliktiõiguslik vastutus. Sarnane lähenemine kehtib Eesti õiguses ka alternatiivse kausaalsuse korral.⁴⁰ J. Spieri seisukoht on põhjendatud, sest vastasel juhul muutuks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontseptsiooni analüüs tähendusetuks. Kui põhjusliku seose tuvastamise korral kostja vastutust ei järgneks, puuduks vajadus lahendada ebakindlast põhjuslikust seosest tulenevaid probleeme.

Eeltoodust tulenevalt on käesoleva töö autori hinnangul kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose mõiste deliktiõiguses järgnev. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega on tegemist, kui esineb faktiline ebakindlus, kas kannatanu kahju põhjuseks on: a) kannatanu enda tegu või kannatanu sfääris olev risk; või b) ühe või mitme kolmanda isiku tegu või tegevusetus, kui sellele järgneks põhjusliku seose tuvastamise võimalikkusel kolmanda isiku deliktiline vastutus.

1.2. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumid kohtupraktikas

1.2.1. Õnnetusjuhtumid

Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukordi tervisekahju juhtumite korral on erinevaid. Kohtupraktika abil on võimalik eristada kaasusgruppe, kus kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos tervisekahju korral sageli esineb. Esimese kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumigrupina saab välja tuua õnnetusjuhtumid, kus ei ole võimalik välja selgitada, kas kannatanule on õnnetuse tagajärjel tekkinud kahju kannatanu enda tõttu või kolmandast isikust kostja tõttu.

Õnnetusjuhtumitest on levinud liiklusõnnetuste juhtumid. Saksamaa Föderaalkohus analüüsis juhtumit, kus kannatanu kaotas auto üle kontrolli. Selle tagajärjel paiskus kannatanu auto ümber ja kannatanu lendas autost välja. Samal teel bussiga sõitnud kostja ei jõudnud teel lebavast kannatanust ümber manööverdada ning sõitis kannatanust üle. Kannatanu suri, kuid ei olnud võimalik tuvastada, kas kannatanu suri autost välja paiskumise tagajärjel või kostja tegevuse tagajärjel.⁴¹ Õiguskirjanduses on korduvalt leitud, et tegemist on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.⁴² Kui kannatanu suhtes on toimunud kaks võimalikku õnnetusjuhtumit, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, milline neist põhjustas kahju, võib tegemist

---

⁴⁰ Võlaõigusseaduse kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et VÕS § 138 kohaldamine eeldab, et põhjusliku seose tuvastamise korral tõepoolest järgneks vastavate isikute vastutus. Seejuures ei ole oluline, kas vastavad isikud vastutaksid lepingulisel alusel või lepinguvälisel alusel. Sein, K. VÕS § 138, komm p 4.1.

⁴¹ Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.

⁴² Wagner, G. Münchener Kommentar zum BGB. 9. Aufl, § 830, München: Beck 2024, p 71-72; Koziol, H. Digest of European Tort Law, lk 436.

olla kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega. Siiski peab olema üks õnnetusjuhtumistest kannatanu enda riskisfääris ja teine kostja riskisfääris.

Tartu Ringkonnakohus on samuti analüüsinud liiklusõnnetuse juhtumit, kus esines kannatanust tulenev põhjusliku seose ebakindlus kannatanule tekkinud kahju osas. Kaasuse asjaolude kohaselt sõitis kostja ülekäigurajal kannatanule otsa, mille tagajärjel toimetati kannatanu haiglasse. Kannatanu sai liiklusõnnetuse tagajärjel mh peaajupõrutuse ja ajukahjustuse, mille tagajärjel tekkis kannatanu väitel pidev peavalu. Kostja leidis, et põhjuslik seos kannatanu peavalu ja liiklusõnnetuse vahel ei olnud tõendatud ning peavalud võisid tekkida muude, kannatanust tulenevate, asjaolude tõttu. Arstid olid eriarvamustel kannatanu peavalu põhjuse osas.⁴³ Vastavas kaasuses esines kannatanust tulenev ebakindla põhjusliku seose olukord, kuid ringkonnakohus põhjusliku seose ebakindlusele tähelepanu ei juhtinud.

Teise näitena saab välja tuua mägironijate kaasuse, mille J. Spieri on toonud näitena PETL-i kommentaarides. Kaasuse kirjelduse kohaselt käisid kannatanu ja kostja mägironimas. Kannatanut tabas lahtine kivi, mille tagajärjel tekkis kannatanule tervisekahjustus. Lahtine kivi võis olla tingitud kas kostja hooletust käitumisest või looduslikust tegurist.⁴⁴ J. Spieri näide erineb eelmises lõigus toodud kaasusest, sest ei esinenud mitut nähtust, mis võisid kannatanule kahju põhjustada. Selles kaasuses esines vaid üks õnnetusjuhtumi põhjustanud nähtus, kuid ei olnud võimalik tuvastada, kelle riskisfääri nähtus kuulus.

I. Gilead jt on leidnud, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos võib esineda ka olukordades, kus ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanu kukkus enda kohmakuse või kostja tegevuse tõttu.⁴⁵ Tartu Ringkonnakohtusse jõudis sarnaste asjaoludega juhtum. Kannatanu nõudis kostjalt kahju hüvitamist. Kannatanu väitis, et kukkus, sest kostja ei olnud kõnniteed nõuetekohaselt hooldanud. Kukkumise põhjuseks võis olla ka kannatanu komistamine, mis ei olnud seotud kostja tegevusega.⁴⁶ Riigikohus lahendas juhtumit, kus kannatanu kukkus kostjale kuuluvas veekeskuses. Kannatanu väitis, et kukkus libeda põrandata tõttu ning seetõttu kohustus kostja kahju hüvitama. Kostja leidis, et kannatanu kukkumise põhjuseks oli kannatanu poolt alkoholi tarbimine.⁴⁷ Nii ringkonnakohtus kui ka Riigikohtus lahendatud juhtumite puhul oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.

---

⁴³ TrtRnKo 16.05.2011, 2-05-2265/77.

⁴⁴ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 57.

⁴⁵ Gilead, I. jt Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 70.

⁴⁶ TrtRnKo 20.10.2017, 2-15-9992/93.

⁴⁷ RKTko 3-2-1-127-16. Kuivõrd Riigikohus tõendeid ei hinnanud, siis saadeti asi samale ringkonnakohtule uueks läbivaatamiseks. Ringkonnakohtus lõpetati menetluse kompromissiga, mistõttu ei ole võimalik öelda, kas

Prantsusmaal leidis aset kaasus, kus kannatanu jalutas oma koera, keda ründas teine koer. Kui kannatanu üritas kahe koera kaklust lahutada, siis üks koertest hammustas teda. Faktiliselt ei olnud võimalik kindlaks teha, kumb koer kannatanut hammustanud oli. Prantsusmaa kohus leidis, et koerast tulenevat riski kannab koera omanik. Prantsusmaa kohus leidis, et nii kannatanu kui ka kostja vastutasid kannatanule kahju tekkimise eest.⁴⁸ Seetõttu oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.

Viimasena tuleb peatuda nõrga terviseiga kannatanu juhtumil.⁴⁹ E. Kalevi selgituste kohaselt on vastava olukorraga tegemist, kui nõrga terviseiga kannatanule tekib kostja poolt põhjustatud õnnetusjuhtumi tagajärjel kahju, mida ei oleks tekkinud, kui kannatanul ei oleks olnud eelsoodumus tervisekahjustuse tekkeks.⁵⁰ E. Kalev on pidanud juhtumit kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiks⁵¹ ja ka T. Tampuu on juhtumit analüüsinud põhjusliku seose vaatepunktist⁵². Saksamaa kohtud, mitmed *common law* riigid ja ka DCFR mudelseadus keskenduvad sellisel juhul hoopis kostja vastutuse küsimusele ja ei lasku põhjusliku seose analüüsi.⁵³ Selline lähenemine on õigustatud. Põhjusliku seose küsimus ei tule kõne alla, sest kahju tekitaja tegu on põhjustanud kannatanule tervisekahjustuse, mistõttu ei ole tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorraga.

Õnnetusjuhtumite kaasuste analüüsist ilmneb, et kannatanust tuleneva põhjusliku seose ebakindlus võib esineda kahel juhul. Esiteks, kui kahju võis põhjustada mitu nähtust, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, milline nähtustest kahju põhjustas. Teiseks, kui ei ole võimalik kindlaks teha, kelle riskisfääri kahju põhjustanud nähtus kuulub. Samuti nähtub

---

põhjusliku seose esinemist kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel oleks vastavatel asjaoludel jaatatud või mitte. TlnRnKm 15.02.2017, 2-14-59642/58.

⁴⁸ 2. Civil Chamber of Cour de cassation. 15.03.2001. Bull. Civ. II, nr. 55. (kasutatud allikat: Moréteau, O. jt. Digest of European Tort Law, lk 403).

⁴⁹ Nõrga terviseiga kannatanu juhtum ei ole iseloomulik ainult õnnetusjuhtumite juhtumigrupile. Siiski on autori hinnangul sobilik käsitleda seda lühidalt just vastavas peatükis, et vältida edasisi arusaamatusi juhtumi kuulumisega kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorra alla.

⁵⁰ Kalev, E., lk 209-210.

⁵¹ Kalev, E., lk 209-210.

⁵² Tampuu, T. 2017, lk 226.

⁵³ Saksamaa kohtud on leidnud, et kui isik tekitab kahju nõrga terviseiga isikule, ei saa vastutuse hindamisel eeldada, et kahju tekitajat koheldakse samamoodi nagu juhul, kui ta oleks vigastunud hea terviseiga isikut. *Common-law* riikides on kehtib reegel, et kannatanut tuleb võtta sellisena nagu ta on (*take his victim as he finds him*), mistõttu kui kahju tekitaja suutis mõistlikult ette näha mingisugusegi kahju tekkimist kannatanule, vastutab ta kogu kahju ulatuses. *Common-law* riikides ja DCFR-i mudelseaduses tuntakse samuti *egg shell skull*-reeglit, mille kohaselt isikut, kes tekitab teisele kahju, ei saa vastutusest vabastada kannatanu varasemast halvast tervisest tulenevalt. Bundesgerichtshof (BGH), 19.04.2005, NJW-RR 2005, 897, 898; Bundesgerichtshof (BGH) 29.02.1956, BGHZ 20, 137, 139; Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Study Group on a European Civil Code and the Research Group on EC Private Law (Acquis Group). Komm vJ. (Full Edition). Art VI.-4:101, lk 3573, 3592. Arvutivõrgus: <https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/DCFR.html> (19.04.2025); Moréteau, O., lk 795-798.

õnnetusjuhtumite kaasuste analüüsist, et põhjusliku seose tuvastamine tagantjärele on keeruline, sest õnnetusjuhtumid on ootamatud, mistõttu on tihti võimalik tugineda vaid peale õnnetusjuhtumi toimumist kogutud tõenditele, mis on oluliselt piiratud.⁵⁴

1.2.2. Ravivigade juhtumid

A. Nõmper jt on selgitanud, et raviviga tähendab haiguse ravimisel eksimist. Eksimine võib seisneda näiteks vale ravitaktika, ravimeetodi või ravitegevuse ajastuse valimises.⁵⁵ J. Lahe seisukoha järgi on ravivigade juhtumite korral võimalik esitada nõue delikti üldkoosseisu alusel, kui ravivea tõttu sekkuti kannatanu kehalisse terviklikkusesse.⁵⁶ Vastasel juhul on eelduslikult tegemist lepingulise nõudega, mis esitatakse tervishoiuteenuse osutamise lepingu alusel, ning mida magistritöö raames ei analüüsita. K. Ludwichowska-Redo on välja toonud, et ravivigade puhul esineb sageli kausaalsuse ebakindlus, sest ei ole võimalik kindlaks teha, millist mõju avaldas raviviga patsiendi tervisele.⁵⁷ O. Moréteau on leidnud, et kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse juhtumid on levinud ravivigade korral, sest tihti valitseb teaduslik ebakindlus kahju põhjuse osas.⁵⁸

Tartu Ringkonnakohus lahendas kaasust, kus kannatanul oli diagnoositud kaksteistsõrmiksoole haavandtõbi. Kannatanul esines seedetrakti verejooks, millele viitasid must roe ja veriokse ning tugev kõhuvalu ja teadvusekaotus. Kiirabi toimetas kannatanu haiglasse, kust ta saadeti algselt koju tagasi. Alla päeva hiljem sattus kannatanu uuesti haiglasse, kus ta erakorralise operatsiooni ajal suri. Ekspertkomisjon tuvastas ravivea, kuid ei olnud võimalik kindlaks teha, kas kannatanu suri ravivea tagajärjel või tema haigusest tulnud tüsistuste tõttu. Siiski leidis ekspertkomisjon, et selliste verejooksuga patsientide hospitaliseerimine on tavaliselt näidustatud. Ekspertkomisjoni arvamusele tuginedes nentis ringkonnakohus, et kui ei oleks raviviga tehtud, ei oleks patsient surnud. Seejuures oli tõendamiskoormis ümberpööratud, mistõttu põhjuslikku seost ravivea ja surma vahel eeldati.⁵⁹ Seega esines kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse

---

⁵⁴ Näiteks tervishoiuteenuse osutamisel kehtib dokumenteerimiskohustus tulenevalt VÕS §-st 769. Samuti on töökohal tekkinud tervisekahju juhtumite puhul tööandjatel tihti olemas ohutusjuhendid, valvekaamerad ning ohutegureid on põhjalikult uuritud, mis teeb põhjusliku seose olemasolu hindamise kohtumenetluses lihtsamaks.

⁵⁵ Nõmper, A. jt. Ettepanek: vähendada tervishoiutöötaja vastutust patsiendikindlustuse loomiseks. – Juridica 1/2019, lk 57.

⁵⁶ Lahe, jt. Patsiendikindlustus. Komm vlj. Tartu: Juura 2024, lk 32-33.

⁵⁷ Ludwichowska-Redo, K., lk 329.

⁵⁸ Moréteau, O., lk 795.

⁵⁹ TrtRnKo 10.11.2014, 2-13-32363/33. Käesolev töö autor märgib, et kohtud lahendasid ebakindla põhjusliku seose lepingulise vastutuse sätete alusel, kuid see ei muuda järeldust, et tegemist oli kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga. Siiski on vaieldav, kas kaasuse asjaolude järgi saaks nõude esitada delikti üldkoosseisu sätete alusel.

olukord, kus kahju võis tekkida nii kannatanust endast tuleneva riski tagajärjel kui ka teise isiku teo tõttu. Tartu Ringkonnakohtus vastavale õiguslikule kontseptsioonile tähelepanu ei pööranud.

Tartu Ringkonnakohtus vaieldi ühes teises kohtuasjas kannatanu surma põhjuse üle. Kannatanul oli eluohtlik haigus, mille letaalsus oli erialase kirjanduse andmetel 40-85%. Siiski viivitas tervishoiuteenuse osutaja korduvalt õige ravi osutamisega, rikkus hoolsuskohustust ning tuvastati veel mitu erinevat raviviga. Ringkonnakohtus leidis, et tuvastatud oli patsiendi haiguse letaalse lõppemise soodustamine ning põhjuslikku seost pikemalt analüüsivast rahuldada hagejate nõuded.⁶⁰ Vastava kaasuse puhul on oluline juhtida tähelepanu ringkonnakohtu põhjendustele. Teatud tagajärje soodustamise kaudu kahju hüvitamise kohustuse tuvastamine on tavaliselt omane *loss of chance*⁶¹ põhimõttele, kus hüvitatakse kahju seetõttu, et kostja on kannatanult võtnud võimaluse terveneda. Eestis *loss of chance* põhimõte kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontekstis kasutusel ei ole, mistõttu võib ringkonnakohtu lahendit kritiseerida seetõttu, et jäeti põhjalikumalt hindamata põhjusliku seose olemasolu või puudumine kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel.

Inglismaa Lordide Koda⁶² lahendas kohtuasja *Hotson v. East Berkshire Area Health Authority*, kus raviviga seisnes kannatanu õigeaegse ravita jätmises. Vaidluse asjaolude kohaselt kukkus kannatanu puu otsast alla ja vigastas oma vasakut puusaliigest. Kannatanu vigastusi ei diagnoositud korrektselt ja ta ei saanud mitu päeva sobivat ravi. Kannatanul tekkis püsiv puue vajaliku verevarustuse puudumise tõttu. Siiski esines võimalus, et kannatanul oleks tekkinud puue ka õigeaegselt ravi saades. Seejuures esines 25%-line tõenäosus, et puue ei oleks tekkinud, kui kannatanu oleks saanud õigeaegselt ravi. Lordide Koda nentis, et esines kannatanust tulenev ebakindla põhjusliku seose olukord.⁶³

Austria kohtus lahendati kaasust, kus kannatanul tekkis ajuveerejooks sünnitusel lämbumise tõttu. Kannatanu vaimne areng oli häiritud ning ta oli pime. Lämbumise võimalikeks põhjusteks olid kas ema tõsine platsentapuudulikkus või sünnituse ajal lapse kaela ümber tihedalt keerdunud nabanöör. Arstid tegid ravivea, kui platsentapuudulikkust varakult ei märganud. Platsentapuudulikkust oleks saanud vältida.⁶⁴ Sarnaste asjaoludega juhtum on leitav ka

---

⁶⁰ TrtRnKo 30.10.2020, 2-18-8830/127. Käesolev töö autor märgib, et ka siin lahendasid kohtud tsiviilasja lepingulise vastutuse sätete alusel.

⁶¹ *Loss of chance* põhimõtet ja selle olemust on pikemalt käsitletud peatükis 2.3.

⁶² Lordide Koda oli kuni 2009. aastani Ühendkuningriikide kõrgeim kohus. Alates 2009. aastast on Lordide Koda asendatud Ühendkuningriikide Ülemkohtuga. UK Parliament. Law Lords. UK Parliament 2025. Kättesaadav: <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/about-lords/lords-types/law-lords/> (27.04.2025).

⁶³ *Hotson v. East Berkshire Area Health Authority* [1989] AC 750 (HL).

⁶⁴ Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 397).

Inglismaa kohtupraktikast.⁶⁵ Prantsusmaa kohtud on samuti lahendanud juhtumeid, kus kahju tekkimisel imikule sünnituse ajal esines kannatanust tuleneva põhjusliku seose ebakindlus.⁶⁶

Riigikohus on samuti analüüsinud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorda, kus ei olnud võimalik faktiliselt kindlaks teha, kas kannatanu tervisekahju põhjustas raviviga või kannatanust tulenev asjaolu. Kaasuse asjaolude kohaselt diagnoositi kannatanul lumbaago ning raviarst tegi kannatanule süsti selga. Hiljem ilmnesis kannatanul erinevad terviseprobleemid. Arstiabi kvaliteedi ekspertkomisjon leidis, et süst ei olnud näidustatud, seda ei tehtud õigesti ja tekitati seljaaju kahjustus. Kostja leidis, et kohaldati õiget ravivõtet ja kannatanu tervisekahju võis põhjustada kannatanu haiguse ägenemine või tema organismi iseärasused. Erinevate ekspertide hinnangute ja tunnistajate ütluste põhjal ei olnud võimalik kindlaks teha, kas esines raviviga. Samuti leidsid madalama astme kohtud, et põhjuslik seos ei olnud piisavalt tõendatud. Riigikohus saatis asja uuele läbivaatamisele ringkonnakohtule.⁶⁷

Peatükist nähtub, et ravivigade juhtumite puhul on kannatanu enda tervis tihti kesine, mistõttu ei suuda meditsiiniteadus tuvastada, kas kahju tekkis kannatanu enda väljakujunenud haiguse ja selle tüsistuste tõttu või oleks arstid suutnud kahju ära hoida, kui ei oleks raviviga teinud. Levinud on ka hilinenud diagnoosi juhtumid, kus ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanu tervis oleks halvenenud ka juhul, kui diagnoos ja sobiv ravi oleks olnud õigeaegsed. Eestis on sellisel juhul kannatanul võimalik esitada nõue eelkõige lepingulisel nõudealusel.

1.2.3. Ravimi kõrvaltoime juhtumid

Ravimiseaduse (RavS⁶⁸) §-i 2 lg 1 järgi loetakse muuhulgas ravimiks aine või ainete kombinatsioon, mille eesmärk on näiteks inimese haiguse või haigussümptomine vältimine, ravimine ja diagnoosimine. RavS § 1 lg 1² ja § 9 lg 1 kohaselt on vaktsiin immunoloogiline ravim. Seetõttu analüüsitakse käesolevas peatükis ka vaktsiinidega seonduvaid ebakindla põhjusliku seose juhtumeid. RavS § 78⁶ lg 1 kohaselt loetakse ravimi kõrvaltoimeks igasugune kahjulik ja soovimatu toime, mis kaasneb ravimi kasutamisega. Õiguskirjanduses on selgitatud, et ravimite puhul on tegemist tootega⁶⁹, mistõttu on võimalik esitada nõue ka tootjavastutuse

---

⁶⁵ Kaasuses tekkis imikul tervisekahjustus, kuid ei olnud võimalik kindlaks teha, kas tervisekahjustuse põhjuseks oli imiku enneaegsus või tervishoiuteenuse osutaja poolt vajalikus koguses hapniku andmata jätmine. *Wilsher v Essex Area Health Authority* [1988], AC 1074.

⁶⁶ Moréteau, O., lk 795.

⁶⁷ RKTko 3-2-1-78-06.

⁶⁸ Ravimiseadus. – RT I, 19.11.2024, 2.

⁶⁹ Martín-Casals, C. Some comparative remarks on pharmaceutical product liability. – *Pharmaceuticals Policy and Law* 2018/20, lk 9.

sätete alusel. M. Martín-Casals on toonud välja, et põhjusliku seose tõendamine ravimiga seotud kahjunõude menetluses on väga keeruline.⁷⁰

Euroopa Kohtusse jõudis kaasus, kus põhjuslik seos B-hepatiidi vastase vaktsiini puuduse ja kannatanu kahju vahel oli ebakindel. Kannatanu vaksineeriti ning peale vaksineerimist tekkisid tal erinevad vaevused, mis päädisid hulgiskleroosi diagnoosiga. Prantsusmaa kohtud ei suutnud tuvastada kindlat põhjuslikku seost kannatanu haiguse ja vaktsiini vahel, kuid esinesid kaudsed tõendid, mis viitasid põhjuslikku seose esinemise võimalikkusele.⁷¹ Kaasuses oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.

Iirimaa kohus lahendas kaasust, kus kannatanu vaksineeriti vastsündinuna mitme haiguse vastu. Kannatanul tekkis puue, mis võis tekkida nii vaktsiini tõttu kui ka muudel põhjustel, mida ei olnud võimalik tuvastada.⁷² E. Quill on leidnud, et teadmata põhjused on kannatanule omistatav risk.⁷³ Ameerika Ühendriikides on samuti esinenud imiku vaksineerimisega seotud kaasus, kus esines kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos. Kaasuses suri imik peale vaktsiini saamist. Imiku surm võis olla põhjustatud nii vaktsiinist kui ka bakteriaalsest infektsioonist. Bakteriaalne infektsioon oli risk, mida kannatanu ise kandis.⁷⁴ Mõlema näite puhul on tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.

Muude ravimite (mitte vaktsiinide) manustamise korral on õiguskirjanduses tuntud dietüülstilbestrooli (DES) juhtumid, kus esines kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukord. O. Moréteau on välja toonud Prantsusmaal lahendatud kaasuse, kus naistel tekkis vähk, mille üheks põhjuseks võis olla naiste emadele raseduse ajal antud ravim DES. Ravimi kasutamisel vähenes naiste tütarde viljakus ja suurenes vähi esinemissagedus.⁷⁵ Seos ravimi ja tervisekahju vahel avastati 30 aastat hiljem.⁷⁶ O. Moréteau on leidnud, et esines alternatiivse kausaalsuse olukord, sest ei olnud võimalik kindlaks teha, millise ravimitootja poolt toodetud DES-i emadele manustati.⁷⁷ Käesoleva töö autori hinnangul võib juhtumit käsitleda kannatanust

---

⁷⁰ *Ibid*, lk 11. Vaktsiinikindlustuse kommentaarides on samuti leitud, et kindla põhjusliku seose või selle puudumise tõendamine vaktsiini ja kahju vahel võib olla väga keeruline, arvestades näiteks vaktsiinide lühiajalist kasutamist ja sellega seotud piiratud teadmisi. Lahe, J., jt. Vaktsiinikindlustuse (ravimiseaduse) kommentaarid § 99¹⁶, lk 193. – Patsiendikindlustus. Komm vlj. Kirjastus Juura. Tartu 2024.

⁷¹ EKo C-621/15, *N.W, jt vs Sanofi Pasteur MSD SNC, jt*, ECLI:EU:C:2017:484, p-d 9-16.

⁷² *Best v Wellcome Foundation Ltd. And Others*. [1993] 3 IR 421.

⁷³ Quill, E. *Digest of European Tort Law*, lk 423.

⁷⁴ *Shyface v. Sec'y of Health & Human Serv.*, 165 F.3d 1344 (Fed. Cir. 1999).

⁷⁵ Moréteau, O., lk 794-795.

⁷⁶ Laisk, T. Naiste tervisele ei pöörata ravimiuuringutes piisavalt tähelepanu. – genoomika instituut 18.08.2022. Arvutivõrgus: <https://genomics.ut.ee/et/naiste-tervisele-ei-poorata-ravimiuuringutes-piisavalt-tahelepanu> (19.04.2025).

⁷⁷ Moréteau, O., lk 794-795.

tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorrana, sest DES vaid suurendab vähi tekkimise riski, kuid vähi võisid põhjustada ka kannatanust endast tulenevad faktorid.⁷⁸ Seetõttu, isegi juhul kui kannatanu kahju võisid põhjustada mitu alternatiivset kostjat, esineb võimalus, et kannatanu kahju põhjustas temast endast tulenev asjaolu. Järelikult saab vastavat olukorda käsitleda ka kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorrana.

R. Goldberg on samuti välja toonud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumid, mis esinesid ülemaailmselt seoses ravimiga, mis määrati rasedatele naistele. Vastava ravimi puhul leiti hiljem, et see tekitas lootel väärarenguid. Mitmed uuringud ei suutnud teaduslikult täieliku kindlusega tõendada, et vastav ravim kahju põhjustas, kuid esines märgatav tõenäosus, et põhjuslik seos esines.⁷⁹ Tegemist oli samuti kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega, sest põhjusi loodete väärarenguteks oli mitmeid.

Käesolevas peatükis näiteks toodud kaasused ilmestavad, et alati ei ole võimalik tuvastada kõiki ravimite võimalikke kõrvaltoimeid.⁸⁰ Teadlased on kinnitanud, et umbes kolmandik Ameerika Ühendriikide Toidu- ja Raviameti poolt heakskiidetud ravimitest, mida uuriti, kutsuti tagasi peale turule lubamist, sest avastati uusi kõrvaltoimeid, mis ravimiuuringute käigus ei ilmnenu.⁸¹ Ravimite kahjulikud mõjud ilmnevad tihti aastaid hiljem, mis teeb põhjusliku seose tuvastamise keeruliseks. Põhjuslik seos võib olla tuvastatav aastaid peale kohtuotsuse tegemist, kui meditsiiniteadus on arenenud. Kohtumenetluse ajal esineb siiski kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos, sest menetluse hetkel esineb põhjusliku seose ebakindlus.

1.2.4. Toksilise ainega kokkupuute juhtumid

G. O. Robinson on toonud välja, et kannatanust tulenev ebakindla kausaalsuse probleem on levinud toksilise kokkupuute juhtumite korral, sest toksilise ainega kokkupuute tagajärjel võib

---

⁷⁸ Naiste, kellele manustati DES-i, tütaridel on suurenenud risk erinevate vähitüüpide tekkeks ning viljatuse tekkeks, kuid vastavad probleemid esinevad ka naistel, kelle emadele DES-i ei manustatud, mistõttu esineb ka kannatanust endast tulenev risk. National Cancer Institute. Diethylstilbestrol (DES) Exposure and Cancer. National Cancer Institute at the National Institutes of Health. 31.01.2025. Arvutivõrgus: <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/hormones/des-fact-sheet> (08.03.2025).

⁷⁹ Goldberg, R. Scientific Evidence, Causation and the Law – Lessons of Bendectin (Debendox) Litigation. – Medical Law Review 1996/4, lk 32-34.

⁸⁰ Eestis on samuti esinenud mitmeid vaktsiinikahjude juhtumid, mis olid seotud koroonavaktsiinidega, kus kannatanud ei suutnud põhjustada, et tekkinud terviseprobleemid kujutasid endast vaktsiini kõrvaltoimeid. Tegemist oli aga halduskohtumenetlustega, kuivõrd kannatanud esitasid RavS §-i 99¹⁷ alusel koroonavaktsiinidega seotud vaktsiinikahju hüvitamise taotluse Tervisekassale, mille Tervisekassa jättis rahuldamata. TlnHKo 26.11.2024, 3-23-252/7; TlnHKo 19.02.2024, 3-23-1290/23; TlnHKo 02.06.2023, 3-22-1534/12.

⁸¹ Downing, N. S. jt. Postmarket Safety Events Among Novel Therapeutics Approved by the US Food and Drug Administration Between 2001 and 2010. – JAMA 2017, lk 1858.

kahju ilmnedu palju hiljem ning võib olla põhjustatud ka muudest faktoritest. Seetõttu on raskendatud põhjusliku seose tõendamine.⁸² K. Sulyok on välja toonud, et toksilise kokkupuute juhtumite korral võib kahju olla isegi põlvkondadeülene. Tihti puuduvad kahjulikel ainetel vastavad ainespetsiifilised omadused, mis aitaks kahju seost kindla ainega paremini tuvastada.⁸³ E. Kalev on selgitanud, et toksiliste kokkupuute juhtumite lahendamine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras on keeruline, kui kannatanu harjumused või elutingimused on kahjulikud.⁸⁴ Samuti võib toksiliste juhtumite puhul vahel kohalduda tootjavastutuse regulatsioon.⁸⁵

K. Oliphant on toksiliste ainetega kokkupuute juhtumeid eristanud teistest kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse juhtumitest ja leidnud, et tegemist on määramatu hageja juhtumitega (*indeterminate claimant*). Juhtumite eristamise põhjuseks on asjaolu, et esineb kindlus, et kostja on delikti toime pannud, kuid ei ole teada, kelle suhtes.⁸⁶ Seejuures on K. Oliphant rõhutanud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumeid iseloomustab delikti ebakindlus.⁸⁷ Kannatanu perspektiivist vaadates vastab olukord siiski kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose tunnustele, sest esineb võimalus, et kannatanu kahju on tekkinud temast endast tuleneva asjaolu tõttu, aga ka kostja tegevuse tõttu. Ka K. Oliphant on kannatanu perspektiivist vaadatuna paigutanud vastavad juhtumid kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite alla.⁸⁸

Toksiliste kokkupuute juhtumitest ühed levinumad on asbestiga kokkupuute juhtumid.⁸⁹ Maailma Terviseorganisatsioon on selgitanud, et asbest on mineraalsete kiudude grupp, mille kasutus on levinud ehitusmaterjalides. Asbestikiud võivad tekitada vähki ja muid haigusi.⁹⁰

---

⁸² Robinson, G. O. Probabilistic Causation and Compensation for Tortious Risk. – The International Library of Essays in Law and Legal Theory. Areas 2. Tort Law. (koostaja E. Weinrib) England: Dartmouth Publishing Company Limited 1991, lk 391-392.

⁸³ Sulyok, K. Managing Uncertain Causation in Toxic Exposure Cases: Lessons for the European Court of Human Rights from U.S Toxic Tort Litigation. – Vermont Journal of Environmental Law 2017/18, lk 531.

⁸⁴ Kalev, E., lk 208-209.

⁸⁵ S. M. Samii ja A. Keirse on juhtinud tähelepanu, et toodete puhul, mis sisaldavad kahjulikku ainet (vastaval juhul asbesti), on võimalik kohaldada tootjavastutuse sätteid. Samii, S. M., Keirse, A., lk 346.

⁸⁶ Oliphant, K. Causation in Cases of Evidential Uncertainty: Juridical Techniques and Fundamental Issues. – Chicago-Kent Law Review 2016/91/2, lk 595-596. Vastavate juhtumite alla võivad liigituda ka mõned ravimikahju ja töökohal tekkinud kahju juhtumid, kuid kuna K. Oliphant tõi näite just toksilise kokkupuute juhtumigrupist, on vastavat küsimust analüüsitud käesolevas peatükis.

⁸⁷ Oliphant, K. 2011, lk 1600

⁸⁸ Oliphant, K. 2016, lk 598.

⁸⁹ Asbestiga kokkupuute juhtumid on levinud ka töösuhetes, kuid käesoleva magistritöö autor peab vajalikuks eristada toksilise kokkupuute juhtumeid töökohal tekkinud kahjust. Kui kannatanu on asbestiga kokku puutunud töökohal, analüüsitakse juhtumit järgmises peatükis. Juhtumeid on oluline eristada, sest tulenevalt tööõiguse eripäradest võib esineda erisusi töötaja nõuete menetlemisel.

⁹⁰ World Health Organization. Asbestos. World Health Organization 27.09.2024 – Arvutivõrgus: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/asbestos> (21.03.2025).

Euroopa Komisjon on selgitanud, et Euroopa Liidus ehitati asbesti sisaldavate materjalidega üle 220 miljoni hoone, millest paljud võivad endiselt asbesti sisaldada.⁹¹ Madalmaades esitas kannatanu kahjunõude kooli vastu väites, et puutus koolis õppides kokku asbestiga, mille tagajärjel tekkis tal mesotelioom.⁹² Mesotelioomi peamiseks põhjuseks on kokkupuude asbestiga.⁹³ Kool leidis, et asbest oli hoones suletud ja ei saanud kannatanut mõjutada. Kohus jättis kannatanu hagi rahuldamata, sest kannatanu oli ka mujal asbestiga kokku puutunud.⁹⁴

Toksilise kokkupuute kaasused on levinud tehaste poolt keskkonna saastamisel, mille tagajärjel tekib läheduses elavatel inimestel tervisekahju. Selliste kaasuste puhul esineb sageli kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos. Ameerika Ühendriikides leidis aset juhtum, kus ettevõtte väljutas saastavat ainet keskkonda, mille tagajärjel reostati läheduses asuvaid veekogusid. Aine oli kantserogeenne. Suurel hulgal läheduses elavatel inimestel tekkisid erinevad tervisekahjustused. Kõigi tervisekahjustuste vahel ei olnud võimalik kindlat põhjuslikku seost tuvastada, kuid esitati kollektiivhagi⁹⁵ tehase vastu.⁹⁶ Inglismaal leidis aset juhtum, kus mitmed lapsed sündisid ülajäsemete deformatsioonidega. Laste emad elasid kostjale kuuluvate tehaste lähedal, kelle tegevuse tulemusena oli läheduses asuv õhk ja pinnas saastunud. Tervisekahjuga laste arv tehase läheduses oli kordades suurem tavapärasest, mistõttu esitati kollektiivhagi tehase vastu. Vastavas kaasuses ei olnud samuti võimalik faktiliselt

---

⁹¹ European Commission. Protecting People From Asbestos. September 2022. – Arvutivõrgus: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/873629/Asbestos.pdf> (25.03.2025).

⁹² Samii, S., Keirse A., lk 362.

⁹³ Ühendkuningriigis on leitud, et 95%-l meestest ning 85%-l naistest põhjustas mesotelioomi asbestiga kokkupuude. Mesotelioom võib tekkida 15 kuni 60 aasta jooksul alates asbestiga kokkupuutest. Cancer Research UK. Risks and causes of mesothelioma. 18.05.2023. Arvutivõrgus: <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/mesothelioma/risks-causes> (21.03.2025).

⁹⁴ Samii, S., Keirse A., lk 362.

⁹⁵ Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse seletuskirjas on selgitatud, et Eestis menetletakse kollektiivseid esindushagisid kaheastmelisena. Esimeses menetlusetapis tuvastab kohus kostja rikkumise ja määrab kindlaks üldised kahju hüvitamise kriteeriumid. Teises etapis määratakse kindlaks konkreetsele kannatanule kohaldatavad kompensatsioonimeetmed ja kannatanutel on võimalik esitada tõendeid. Seejärel määrab kohus igale kannatanule õiguskaitsemeetmena hüvitise. Euroopa Liidu esindushagide direktiivi Eesti õigusesse ülevõtmise analüüsist nähtub, et materiaalsooõiguslikul tasemel ei ole muudatusi tehtud, mida kinnitab TsMS § 497¹⁷. Seetõttu lähtutakse iga kannatanu kahjunõude menetlemisel ja põhjusliku seose tuvastamisel VÕS-is sätestatust ning kollektiivsete esindushagide regulatsioon ei ole kannatanutele abiks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) eelnõu (334 SE) seletuskiri. Arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/84bb9880-642b-4e38-95bd-ec03ec23eddb/> (19.04.2025), lk 9, 34; Sein, K., Volens, U. Euroopa Liidu Esindushagide Direktiivi Eesti Õigusesse Ülevõtmine. Analüüs. Arvutivõrgus: <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2022-02/EL%20esindushagide%20direktiivi%20Eesti%20c3%b5igusesse%20c3%bclev%20c3%b5tmise%20anal%20c3%bc%20c3%bcs.pdf> (19.04.2025), lk 27.

⁹⁶ Vastava kaasuse puhul suudeti menetluse ajal piisava kindlusega tuvastada vaid kuue haiguse puhul põhjusliku seose esinemine seoses kostja tegevusega, kuid 50 haiguse vahel jäi põhjuslik seos piisava kindlusega tuvastamata ja nõue rahuldamata. Mitmete haiguste puhul tuvastati põhjuslik seos kantserogeense aine ja haiguse vahel aastaid peale menetluse lõppemist, kui teadus oli edasi arenenud. United States Court of Appeals for the Sixth Circuit, 05.12.2022, No. 21-3418, E.I. du Pont de Nemours and Co. C-8 Personal Injury Litigation, *Travis Abbott et al. v. E.I. du Pont de Nemours and Co.*

kindlaks teha, kas laste deformatsioonid olid tekkinud tehase tegevuse tulemusena või muu kannatanu riskisfääris oleva faktori tõttu.⁹⁷

Toksiliste kokkupuute juhtumite puhul on põhjusliku seose tõendamine kannatanutel sageli keeruline, sest toksilise kokkupuute tagajärjel tekkinud tervisekahjustuse tekkepõhjuseid võib olla erinevaid. Näiteks võib tervisekahjustus olla tekkinud geneetilise eelsoodumuse, kannatanu riskisfääris olevate toksiliste ainetega kokkupuute ja kannatanu eluharjumuste tõttu. Eestis puudub töö autorile teadaolevalt käesoleva magistritöö kirjutamise hetkel kohtupraktika, kus oleks analüüsitud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorda toksiliste kokkupuute juhtumite puhul.

1.2.5. Töökohal tekkinud kahju juhtumid

Töökohal tekkinud kahjujuhtumeid tuleb eristada juhtumigrupina, kuigi need võivad liigituda ka toksilise kokkupuute ja õnnetusjuhtumite alla. Eristamine on oluline, sest tööandja poolt tekitatud kahju korral kohalduvad tihti eriregulatsioonid töötajate kaitseks. Töötervishoiu ja tööohutuse seaduse (TTOS⁹⁸) § 23 lg 1 kohaselt loetakse kutsehaiguseks töökeskkonna ohuteguri või töö laadi tõttu tekkinud haigust. Kutsehaiguste loetelu on sätestatud Sotsiaalministri määrusega.⁹⁹ Riigikohus on selgitanud, et põhjuslik seos tööandja käitumise ja töötaja kutsehaiguse vahel esineb, kui tööandja tegevus või tegevusetus, millel tema vastutus põhineb, on kutsehaiguse tekkimisega sellises seoses, et kutsehaigust võib pidada töötingimuste tagajärjeks.¹⁰⁰ Tööst põhjustatud haiguseks loetakse töökeskkonna ohuteguri põhjustatud haigust, mis pole kutsehaigus (TTOS § 23 lg 3). Tööõnnetus on TTOS § 22 lg 1 kohaselt töötaja tervisekahjustus või surm, mis toimus tööandja huvides tegutsemise ajal. Seejuures peab esinema põhjuslik seos töötaja töö või töökeskkonnaga.

Töökohal asbestiga kokkupuute juhtumid on väga levinud. Kuigi Euroopa Liit keelas asbesti kasutamise 2005. aastal, puutub 2022. aasta seisuga Euroopa Liidus 4,1 kuni 7,3 miljonit töötajat endiselt töökohal kokku asbestiga.¹⁰¹ Kohtupraktikas on korduvalt analüüsitud juhtumeid, kus töötaja puutus töökohal kokku asbestiga ning hiljem tekkis töötajal vähk, kuid põhjuslik seos oli kannatanust tulenevalt ebakindel. Madalmaade kohtus vaidlesid töötaja ja

---

⁹⁷ Corby Group Litigation, Re [2009] EWHC 1944 (TCC).

⁹⁸ Töötervishoiu ja tööohutuse seadus. – RT I, 30.01.2025, 10.

⁹⁹ Kutsehaiguste loetelu. SMm 20.06.2005 nr 66. – RT I, 26.03.2024, 17.

¹⁰⁰ RKTko 3-2-1-15-16, p 22; RKTko 3-2-1-55-10, p 21.

¹⁰¹ European Commission. Protecting People From Asbestos. September 2022. Arvutivõrgus: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/873629/Asbestos.pdf> (25.03.2025).

tööandja selle üle, kas töötajal tekkis vähk töökohal asbestiga kokku puutumise või töötaja suitsetamisharjumuse tõttu. Faktiliselt ei olnud võimalik välja selgitada kumb teguritest kahju põhjustas, kuid esines 26%-line tõenäosus, et töötaja haigestus asbestiga kokkupuute tõttu.¹⁰² Lahendis *Sienkiewicz v. Greif (UK) Ltd* suri kannatanu kopsuvähi tõttu. Kannatanu puutus töökohal asbestiga kergelt kokku pikema ajaperioodi jooksul. Kuid samuti puutus kannatanu pidevalt kokku madala taseme atmosfäärilise asbestiga.¹⁰³ Vastavat riski kandis kannatanu ise. Oluline on välja tuua ka lahend *Barker v. Corus*, kus kannatanu puutus kokku asbestiga nii kahe kostja juures töötades kui ka füüsilisest isikust ettevõtjana töötades.¹⁰⁴ Füüsilisest isikust ettevõtjana asbestiga kokkupuute tagajärjel vähi tekkimise riski kandis kannatanu ise. Kõikide asbestiga kokkupuute kaasuste puhul oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega.

Riigikohtusse jõudis kaasus, kus kannatanu suri. Surma põhjuseks võis olla nii tööõnnetuse tagajärjel saadud traumad kui ka tervisekahjustusest tekkinud tüsistus. Tervisekahjustuse puhul ei olnud kindel, kas see tekkis tööõnnetuse tagajärjel. Riigikohus põhjuslikku seost ei tuvastanud, vaid saatis asja uueks läbivaatamiseks ringkonnakohtule. Riigikohus selgitas, et kohtud oleksid pidanud VÕS § 127 lg 4 kohaselt kindlaks tegema, kas kannatanu oleks jäänud ellu, kui ei oleks toimunud tööõnnetust.¹⁰⁵ Vastava kaasuse puhul oli samuti tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga, sest esines faktiline ebakindlus, kas kostja põhjustas kannatanule kahju või oli kannatanu kahju põhjuseks temast endast tulenev asjaolu.

Tallinna Ringkonnakohtus on samuti analüüsinud olukorda, kus esines kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos tööõnnetuse juhtumi puhul. Vastava juhtumi asjaolude kohaselt ei olnud võimalik kindlaks teha, kas töötajast kannatanuga juhtus tööõnnetus tema enda tegevuse tõttu või tööandjast kostja rikkumise tõttu. Kaasuse asjaolude kohaselt vedas kannatanu rullikuga kaupa, mis läks ümber ja kukkus kannatanule peale. Kannatanu leidis, et rullik oli katki ning kostja ei taganud ka kannatanu piisavat väljaõpet. Tööinspeksioon uuris juhtumit ja leidis, et rullik kukkus kannatanule peale tema enda ettevaatamatuse või kiirustamise tõttu.

---

¹⁰² Kantongerecht Middelburg, 01.02.1999. NJkort 1999, 35 (Schaier/De Schelde) (kasutatud allikat: van Boom, W. H., Giesen, I. Digest of European Tort Law, lk 406-407. Sarnane kaasus Madalmaades oli ka *Karamus v. Nefalit*. Hoge Raad 31 Mar. 2006, RvdW 2006, 328 (Karamus v. Nefalit) (kasutatud allikat: Samii, S. M, Keirse, A., lk 354-356).

¹⁰³ *Sienkiewicz v Greif (UK) Ltd* [2011] UKSC 10.

¹⁰⁴ *Barker v. Corus*. 03.05.2006 [2006] UKHL 20.

¹⁰⁵ RKTKo 3-2-1-53-06. Magistritöö autorile ei ole alamastmete kohtute lahendid kättesaadavad, mistõttu ei ole kaasuse lõpptulemus autorile teada.

Tööinspektsiooni seisukohale vaatamata, rahuldab kohus kannatanu nõude.¹⁰⁶ Ka selle juhtumi puhul oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorraga.

Tartu Ringkonnakohus lahendas juhtumit, kus töötaja ja tööandja vaidlesid selle üle, kas töötajal oli tööandja tegevusest tulenevalt tekkinud kutsehaigus. Töötajast kannatanul oli tuvastatud nii üldhaigestumine kui ka kutsehaigus. Pooled vaidlesid, kas üldhaigestumine võis mõjutada kutsehaiguse väljakujunemist. Sotsiaalkindlustusamet oli tuvastanud, et töötajal oli kutsehaigusest tingitud püsiv töövõime kaotus 40%, üldhaigestumisest tingitud püsiva töövõime kaotus 60% ning kokku oli töötaja püsivalt töövõimetu 70% ulatuses. Kostjast tööandja leidis, et kannatanul tekkis kutsehaigus seetõttu, et kannatanu ei teavitanud kostjat üldhaigestumisest ning üldhaigestumine põhjustas kutsehaiguse tekke. Ringkonnakohus leidis, et põhjuslik seos tööandja õigusvastase tegevuse ja töötaja kahju vahel oli tuvastatud.¹⁰⁷ Tegemist oli kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga, sest esines võimalus, et töötaja kutsehaigus tekkis üldhaigestumise mitte tööandja tegevuse tõttu, mida ei olnud võimalik esitatud tõendite abil välistada.

Eeltoodud kaasustest nähtub, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos võib esineda kutsehaiguse diagnoosimise tasandil, kui ei ole võimalik kindlaks teha, kas haiguse põhjustas töökeskkonna ohutegur. Samuti võib olla kutsehaigus või tööõnnetus juba tuvastatud, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, kas töötaja tervisekahju, mille eest ta hüvitist nõuab, tekkis tööandja tegevuse tulemusel või töötajast endast tuleneva asjaolu tõttu. Kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse küsimus võib kerkida ka juhul, kui kannatanul on tekkinud kutsehaigus, kas füüsilisest isikust ettevõtjana töötamise tõttu või kostja juures töötamise tõttu.

1.3. Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose regulatsioon

Eesti õiguses puudub spetsiaalne üldine regulatsioon kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite jaoks. VÕS § 139 võimaldab kahjuhüvitise ulatuse määramisel arvesse võtta kahjustatud isiku osa kahju tekkimisel ning hüvitist vastavalt sellele vähendada. VÕS § 140 annab kohtule pädevuse kahjuhüvitist vähendada, kui see oleks kohustatud isiku suhtes äärmiselt ebaõiglane. Kumbki sätetest ei reguleeri otsesõnu kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorda ning nende rakendamine on võimalik vaid kahjuhüvitise ulatuse

---

¹⁰⁶ TlnRnKo 15.12.2023, 2-20-5129/90.

¹⁰⁷ TrtRnKo 04.04.2018, 2-14-59814/116.

määramisel, mitte põhjusliku seose tuvastamisel.¹⁰⁸ Tallinna Ringkonnakohus on samuti kinnitanud, et VÕS § 139 ei oma tähtsust põhjusliku seose tuvastamisel.¹⁰⁹ Põhjusliku seose tuvastamisel tuleb järelikult lähtuda VÕS § 127 lg-s 4 sätestatud üldisest regulatsioonist.

Sarnaselt Eestiga ei ole Saksamaal kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumeid eraldi seaduses reguleeritud. Saksamaa õiguskirjanduses on leitud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras võiks kohaldada alternatiivse kausaalsuse olukorda reguleerivat Saksamaa tsiviilseadustiku (*Bürgerliches Gesetzbuch*) (BGB¹¹⁰) § 830.¹¹¹ Sellise seisukohaga on keeruline nõustuda ning vastavat seisukohta on samuti kritiseeritud mitmete õigusteadlaste poolt¹¹². Samuti on G. Wagner analüüsinud Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Zivilprozessordnung*) (ZPO¹¹³) § 287 kohaldamist, mis vähendab tõendamisstandardit kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.¹¹⁴ ZPO § 287 annab kohtule diskretsiooni hinnata kahju tekkimist ja kahju suurust vastavalt oma veendumusele ja kõiki asjaolusid arvesse võttes, kui pooled vaidlevad selle üle, kas kahju on tekkinud või milline on kahju suurus. G. Wagner on selgitanud, et ZPO § 287 annab Saksamaa kehtivas õiguses võimaluse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral rakendada proportsionaalset vastutust.¹¹⁵ Saksamaa Föderaalkohus ei ole sätet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendanud ja on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendanud tõendamiskoormuse ümberpöörämist meetmena kannatanu õiguste kaitseks.¹¹⁶ Eestis tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS¹¹⁷) § 233 ja VÕS § 127 lg 6 on sarnased ZPO §-ga 287. Sätete sõnastus aga siiski erineb ZPO §-i 287 sõnastusest, sest eelduseks on, et kahju tekitamine on kindlaks tehtud. Riigikohus on vastavat põhimõtet korduvalt kinnitanud.¹¹⁸ Samuti tuleneb Riigikohtu praktikast, et TsMS § 233 lg 1 ja VÕS §

---

¹⁰⁸ Riigikohus on vastavas lahendis kinnitanud, et VÕS § 139 ja VÕS § 140 tulevad kõne alla hüvitise suuruse kindlaksmääramisel ning ei ole rakendanud neid põhjusliku seose tuvastamisel. RKTko 3-2-1-53-06, p 16.

¹⁰⁹ TlnRnKo 16.02.2024, 2-22-17481/46, p 14.

¹¹⁰ Saksamaa tsiviilseadustik (*Bürgerliches Gesetzbuch*), 18.08.1896 – 23.10.2024. Arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BGB.pdf> (19.04.2025).

¹¹¹ MüKoBGB/Wagner. § 830, äärenr 85-89.

¹¹² *Ibid.*

¹¹³ Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Zivilprozessordnung*), 12.09.1950 – 24.10.2024. Arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> (19.04.2025).

¹¹⁴ MüKoBGB/Wagner. § 830, äärenr 85-89.

¹¹⁵ *Ibid.*

¹¹⁶ Wagner, G. *Münchener Kommentar zum BGB*. 9. Aufl, § 630h, München: Beck 2023, p 132-135.

¹¹⁷ Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 28.12.2011, 44.

¹¹⁸ RKTko 2-16-8344, p 12; RKTko 3-2-1-97-07, p 12; RKTko 3-2-1-123-05, p 33.

127 lg 6 kohaldamine eeldab, et põhjusliku seose olemasolu on tõendatud.¹¹⁹ Seetõttu ei oleks Eesti õiguse kohaselt Saksamaa õiguskirjanduses pakutud lähenemine võimalik.

Mudelseadustest on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumit pidanud vajalikuks eraldi reguleerida PETL. PETL artikkel 3:101 seab kahju hüvitamise eelduseks põhjusliku seose olemasolu, mis tuvastatakse CSQN-testi abil. PETL artikkel 3:106, mille pealkirjaks on ebakindlad põhjused kannatanu sfääris, sätestab, et kannatanu peab kandma oma kahju ulatuses, mis vastab tõenäosusele, et see võis olla põhjustatud tema enda tegevusest, sündmusest või muudest asjaoludest, mis asub kannatanu sfääris. J. Spier on selgitanud, et PETL artikkel 3:106 kohaldub juhul, kui kannatanu sfääris oleva riski realiseerumine oleks CSQN-testi järgi viinud kahju tekkimiseni. B. A. Koch on selgitanud, et säte lisati PETL koostajate EGTL-i poolt mudelseadusesse, sest EGTL pidas ebaõiglaseks panna kostja täielikult vastutama kahju eest, mida ta ei pruukinud põhjustada.¹²⁰ J. Spier on öelnud, et PETL artikli 3:106 eesmärk on kohustada kostjat hüvitama kahju vaid ulatuses, milles ta võis olla selle põhjustanud.¹²¹ B. A. Koch väite kohaselt on EGTL ebakindla kausaalsuse olukorras võtnud seisukoha, mille kohaselt peab kostja osaliselt kahju hüvitama, kui tema teguviis võis tekitada kõnealuse kahju. PETL artikkel 3:106 laiendab sellist seisukohta kannatanu enda vastutussfääris olevatele riskidele ning rakendab tõenäosusel põhinevat vastutust.¹²² Sarnane säte Eesti õiguses puudub.

Kuigi DCFR-i artikkel VI. – 4:103 reguleerib alternatiivse kausaalsuse olukorda, siis puudub DCFR-s säte kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite reguleerimiseks. DCFR-i kommentaarides ei ole ka nenditud võimalust rakendada DCFR-i artiklit VI. – 4:103 analoogia korras kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite reguleerimiseks.¹²³ Eestis ei ole samuti kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras võimalik analoogia korras rakendada VÕS §-i 138, mis kohaldub alternatiivse kausaalsuse korral. Riigikohus on selgitanud, et VÕS § 138 kohaldub, kui kannatanu ei suuda tõendada, kes tema suhtes ohtlikult käitunud isikutest kannatanule kahju tekitas. Siiski peab esinema selgus, et üks ohtlikult käitunud isikutest kannatanule kahju kindlalt põhjustas.¹²⁴ Õiguskirjanduses ja kohtupraktikas on leitud, et VÕS § 138 ei ole kohaldatav kannatanust tuleneva ebakindla

---

¹¹⁹ RKTko 3-2-1-124-06, p 17.

¹²⁰ Koch, B. A. Principles of European Tort Law. – King's Law Journal 2009/20, lk 210.

¹²¹ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 46.

¹²² Koch, B. A. 2009, lk 210.

¹²³ DCFR komm. art VI. – 4:103, lk 3600-3603.

¹²⁴ RKTko 3-2-1-181-15, p 45; RKTko 3-2-1-19-15, p 12.

põhjusliku seose korral.¹²⁵ Vastavat kinnitab VÕS §-i 138 sõnastus, mis seab sätte kohaldamise eelduseks, et mitu erinevat isikut võivad vastutada tekkinud kahju eest. K. Oliphant on leidnud, et erinevalt kannatanust tulenevast ebakindlast põhjuslikust seosest, puudub alternatiivse kausaalsuse juhtumi puhul ebakindlus delikti esinemise osas.¹²⁶ Kahe ebakindla põhjusliku seose juhtumi olemusliku erinevuse tõttu on põhjendatud seisukoht, et VÕS §-i 138 ei ole võimalik rakendada kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras.

Lisaks ei ole võimalik kohaldada VÕS §-i 139 kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kahjuhüvitise määramisel, et vähendada kannatanust tuleneva ebakindluse võrra kahjuhüvitist. Võlaõigusseaduse kommentaarides on selgitatud, et VÕS § 139 lg 1 alusel kahjuhüvitise vähendamine eeldab, et kahju tekkimine on osaliselt põhjuslikus seoses kannatanust tulenevate asjaoludega. Riigikohus on leidnud, et kannatanu peab kandma selle osa kahjust, mis oli põhjuslikus seoses kannatanu sfääris oleva riskiga.¹²⁷ Tartu Ringkonnakohus on selgitanud, et VÕS § 139 lg-te 1 ja 3 kohaldamine eeldab, et kahju tekkimine oleks osaliselt põhjuslikus seoses kahjustatud isikust tulenevate asjaoludega.¹²⁸ Samuti on õiguskirjanduses leitud, et kannatanu poolt VÕS § 139 lg-s 2 sätestatud kahju vältimise või vähendamise kohustuse rikkumise tagajärjeks on, et kostja ei pea hüvitama kahju ulatuses, mille tekkimine oli põhjuslikus seoses kannatanu poolt vastava kohustuse rikkumisega.¹²⁹ Seetõttu ei ole võimalik kohaldada VÕS §-i 139 kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras, kui kohus ei ole tuvastanud kahju tekkimise osalist põhjuslikku seost kannatanu tegevusega.

Erandlikes olukordades on võimalik VÕS § 139 lg 2 kohaldamine, kui kohus on esmalt tuvastanud kostja kohustuse hüvitada kannatanule kahju, isegi kui tegemist on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga. Näiteks saab tuua õnnetusjuhtumi olukorra, kus kannatanu kukkus, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanu kukkumise põhjuseks oli kostja tegevusetus tee hooldamisel või kannatanu enda kohmakus. Kannatanule tekib kukkumise tõttu kahju summas 1000 ühikut. Vastava 1000 ühiku osas ei ole võimalik VÕS §-i 139 kohaldamine, sest esineb ebakindel põhjuslik seos. Kui aga kannatanu ei lähe arsti juurde eesmärgiga suurendada kahjunõude ulatust, ning kahju suureneb summani 2000 ühikut, siis on võimalik VÕS § 139 lg 2 kohaldamine kahju osas summas $2000 - 1000 = 1000$ ühikut. Esmalt

---

¹²⁵ Sein, K. VÕS § 138, komm p 4.1; RKTko 3-2-1-19-15, p-d 11-13; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

¹²⁶ Oliphant, K. 2011, lk 1600.

¹²⁷ RKTko 3-2-1-27-07, p-d 13-14.

¹²⁸ TrtRnKo 17.06.2016, 2-13-35580/56, p 11.

¹²⁹ Sein, K. VÕS § 138, komm p 4.1, 4.6.

peab kohus siiski tuvastama, et kostjal on kohustus hüvitada kannatanule tekkinud kahju.¹³⁰ Oluline on märkida, et VÕS § 139 lg 2 kohaldamist piirab sellisel juhul ulatuslikult VÕS § 139 lg 3, mille kohaselt vähendatakse surma põhjustamise või tervise kahjustamise korral kahjuhüvitist vaid juhul, kui kahju tekkimisele aitas kaasa kannatanu tahtlus või raske hooletus.

Samuti ei ole kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras võimalik kohaldada VÕS §-i 140, kui kohus ei ole esmalt tuvastanud põhjusliku seose olemasolu kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel. Õiguskirjanduses on selgitatud, et VÕS §-i 140 eesmärk on anda kohtule alus kalduda asjaoludest tulenevalt kõrvale kahju täieliku hüvitamise põhimõttest.¹³¹ Olukorras, kus põhjuslik seos on ebakindel kannatanu tegevuse või temast tuleneva riski tõttu, võib esmapilgul tunduda põhjendatud VÕS §-i 140 kohaldamine põhjusliku seose ebakindlusest tuleneva ebaõigluse vähendamiseks. K. Sein on selgitanud, et VÕS § 140 eesmärk on anda kohtule alus vähendada kahjuhüvitist, kui kahju täieliku hüvitamise kohustus oleks üksikjuhtumi asjaolusid arvestades ebaõiglane või vastuvõetamatu.¹³² Seetõttu peab VÕS §-i 140 kohaldamiseks esinema kahju täieliku hüvitamise kohustus¹³³ ning kohus peab esmalt tuvastama VÕS § 127 lg 4 järgi põhjusliku seose kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel. Järelikult ei saa VÕS § 140 abiks olla põhjusliku seose ebakindluse probleemi lahendamiseks. Sätte sõnastus ei viita samuti, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos võiks olla üks asjaoludest, mida saab VÕS § 140 lg 1 järgi arvesse võtta. Seetõttu ei ole võimalik kohaldada VÕS §-i 140, et kannatanust tuleneva põhjusliku seose ebakindluse tõttu vähendada kahjuhüvitist.

Kokkuvõtlikult puudub Eestis õiguslik regulatsioon kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorra lahendamiseks ning vajalik on rakendada VÕS § 127 lg-s 4 sätestatud üldreeglit põhjusliku seose tuvastamiseks. Teiste VÕS-i sätete kohaldamine ei ole kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras põhjusliku seose küsimuse lahendamiseks võimalik.

---

¹³⁰ Kuivõrd Eestis rakendatakse kõik või mitte midagi põhimõtet, siis kohus kas rahuldab kannatanu nõude summas 1000 ühikut või jätab kannatanu nõude rahuldamata. VÕS § 139 lg 2 kohaldamine tuleb kõne alla vaid juhul, kui kohus kannatanu nõude rahuldab.

¹³¹ Sein, K. VÕS § 140, komm p 1.

¹³² *Ibid.*

¹³³ Mittevaralise kahju korral kohaldub VÕS § 134, mis eeldab samuti kahju hüvitamise kohustuse olemasolu. VÕS §-d 139 ja 140 ei kohaldu mittevaralise kahjuhüvitise määramisel. Sein, K. VÕS § 134, komm p 3; VÕS § 139, komm p 3; VÕS § 140, komm p 3.

2. KAHJU HÜVITAMINE KANNATANUST TULENEVA EBAKINDLA PÕHJUSLIKU SEOSE KORRAL

2.1. Kõik või mitte midagi põhimõte ja tõendamise standard

2.1.1. Kõik või mitte midagi põhimõte

Eesti õiguses lähtutakse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kahju hüvitamisel kõik või mitte midagi põhimõttest.¹³⁴ S. Leshem ja G. P. Miller on selgitanud, et kõik või mitte midagi põhimõte tähendab, et kannatanu kahjunõue rahuldatakse täielikult või jäetakse täielikult rahuldamata.¹³⁵ L. Bieri ja P. Marty seisukoht on, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontekstis tähendab kõik või mitte midagi põhimõte, et kahju hüvitamisel ei võeta arvesse võimalust, et kahju põhjustas hoopis kannatanu ise.¹³⁶ See tähendab, et isegi kui kahju võis osaliselt tuleneda kannatanu enda tegevusest, ei arvestata seda põhjusliku seose tuvastamisel ega kahjuhüvitise ulatuse määramisel, kui põhjuslik seos kannatanu tegevuse ja kahju vahel on ebakindel. Kannatanu nõude rahuldamine sõltub sellest, kas kannatanu suudab täita vajaliku tõendamiskoormise.

S. M. Samii ja A. Keirse on kõik või mitte midagi põhimõtte positiivse omadusena toonud välja selle lihtsuse.¹³⁷ Samuti on T. Kadner Graziano kõik või mitte midagi põhimõtte pooltargumendina leidnud, et tsiviilkäibega kaasnevaks paratamatuks riskiks on võimalus, et kannatanu nõue jääb põhjusliku seose ebakindluse tõttu rahuldamata¹³⁸, mis aitab osaliselt leevendada põhimõttega kaasnevat ebaõiglust. Siiski on vastavat põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose kontekstis õiguskirjanduses tugevalt kritiseeritud. K. Ludwichowska-Redo kriitika kohaselt tähendab kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine, et isegi väiksemadki erisused tõenäosuse astmes põhjustavad märkimisväärseid erinevusi kahjunõude rahuldamises.¹³⁹ H. Koziol on välja toonud, et probleemne on eeldada põhjusliku seose kindlust olukorras, kus põhjusliku seose ebakindlus on märgatav. Sellisel juhul vastutab kostja kogu kannatanule tekkinud kahju eest või ei vastuta üldse, kuigi ei ole kindlaks tehtud, kas kostja tegevus põhjustas kannatanu kahju. Vastav lähenemine toob kaasa ebaõigluse, sest põhineb teesklusel, et teada on midagi, mida tegelikult ei teata.¹⁴⁰ R. Young jt on leidnud, et

¹³⁴ RKTko 3-2-1-78-06, p 13; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

¹³⁵ Leshem, S., Miller, G. P., lk 345.

¹³⁶ Bieri, L., Marty, P. The discontinuous nature of the loss of chance system. – Journal of European Tort Law 2011/2, lk 24.

¹³⁷ Samii, S. M., Keirse, A., lk 369-370.

¹³⁸ Kadner Graziano, T. 2007, lk 139-140

¹³⁹ Ludwichowska-Redo, K., lk 330.

¹⁴⁰ Koziol, H., äärenr 1/27.

kõik või mitte midagi põhimõtte eelistab paratamatult ühte menetluspoolt.¹⁴¹ S. Leshem ja G. P. Miller on selgitanud, et kõik või mitte midagi põhimõtte alusel määratud hüvitis on suurem kui proportsionaalsuse või *loss of chance* põhimõtte järgi määratud kahjuhüvitis, sest kahju hüvitatakse alati kogu ulatuses, isegi kui tõenäosus, et teine isik kahju tekitas, on näiteks 80%.¹⁴² Seega on kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine alati ühe menetluspoole jaoks ebaõiglane.

Käesoleva töö autori arvates on kõik või mitte midagi põhimõtte kasutamine kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras vastuolus kahju hüvitamise eesmärgiga deliktiõiguses. J. Lahe on selgitanud, et deliktiõiguse üks eesmärk on õigluse saavutamine ning kahju tekitajalt täies ulatuses kahju väljamõistmine ei ole alati õiglane.¹⁴³ T. Tampuu on kinnitanud, et deliktiõiguse eesmärk ei ole kahju tekitaja karistamine, vaid kannatanule lepinguväliselt tekitatud kahju heastamine.¹⁴⁴ Kui kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendatakse kõik või mitte midagi põhimõtet ning kannatanu nõue rahuldatakse, kohustatakse kostjat maksma kahjuhüvitist täies ulatuses, isegi kui põhjuslikku seost kostja tegevuse ja kahju vahel ei ole suudetud kindlalt tõendada. Hüvitis mõistetakse välja seetõttu, et kostja tegu põhjustas olulise riski, mis võis pädida kannatanule kahju tekkimisega. Sisuliselt karistatakse kostjat ohtliku tegevuse eest, mitte kannatanule kahju tekitamise eest. Samuti esineb delikti ebakindlus ja ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanule on lepinguväliselt üldsegi kahju tekitatud, kuid sellele vaatamata mõistetakse kannatanu nõude rahuldamise korral kahjuhüvitis välja kogu ulatuses. Ka vastupidises olukorras, kus leitakse, et põhjuslik seos kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel ei ole tõendatud, on tulemus ebaõiglane. Kannatanu jääb hüvitiseta, kuigi esineb võimalus, et talle on lepinguväliselt kahju tekitatud. Seetõttu on igal juhul kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ebaõiglane ja vastuolus deliktiõiguse eesmärkidega.

Sarnaselt Eestiga lahendatakse Saksamaal kannatanust tulenev ebakindla põhjusliku seose olukord kõik või mitte midagi põhimõtte järgi. Saksamaa Föderaalkohus on leidnud, et kahjunõude eeldused ei ole täidetud, kui ei ole välistatud võimalus, et kannatanu ise tekitas endale kahju. Sellisel juhul ei ole kohtu arvates ruumi kellegi teise vastutusele võtmiseks

---

¹⁴¹ Young, R. jt, lk 518-520.

¹⁴² Leshem, S., Miller, G. P., lk 345-456. Oluline on märkida, et sõltuvalt tõendamise standardist, võib sellisel juhul kannatanu kahjunõue jääda ka rahuldamata.

¹⁴³ Lahe, J., lk 83.

¹⁴⁴ Tampuu, T. Deliktiõigus võlaõigusseaduses. Üldprobleemid ja delikti üldkoosseisul põhinev vastutus. – *Juridica* 2003/2, lk 71.

potentsiaalse kahjutekitajana.¹⁴⁵ Saksamaa Föderaalkohus lähtus otsuse tegemisel kõik või mitte midagi põhimõttest. R. Zimmermann ja J. Kleinschmidt on sellist lahendust kritiseerinud ja leidnud, et tegemist on kannatanu suhtes ebaõiglase tulemusega. Õigusteadlased on põhjendusena välja toonud, et kannatanule mõistetakse välja osaline kahjuhüvitis juhul, kui tema panus kahju tekkimises on tuvastatav¹⁴⁶. Kui aga esineb kannatanust tulenev ebakindla põhjusliku seose olukord, jääb kannatanu hüvitiseta. Selline lahendus ei ole R. Zimmermanni ja J. Kleinschmidti arvates aktsepteeritav.¹⁴⁷ Seetõttu leitakse ka Saksamaa õiguskirjanduses, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ei ole põhjendatud kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet. Sarnane arutluskäik on asjakohane ka Eesti õiguse kontekstis. VÕS § 139 lg 1 kohaselt vähendatakse kahjuhüvitist ulatuses, milles kannatanust tulenevad asjaolud soodustasid kahju tekkimist. Säte ei kohaldu kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.¹⁴⁸ Seetõttu, kui esineb kannatanust tulenev ebakindla põhjusliku seose olukord, kohaldub kõik või mitte midagi põhimõte, ning kahju hüvitatakse kannatanule täielikult või jäetakse kannatanu nõue täielikult rahuldamata.

Kohtupraktikast nähtub, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on Eestis päädinud ebaõiglase tulemusega. Tartu Ringkonnakohus rahuldab ravivea juhtumi korral kannatanu nõude kostja vastu, kuigi nentis, et põhjuslik seos oli ebakindel. Nõue rahuldati, sest tõendamiskoormis oli seadusest tulenevalt ümberpööratud ja kostja ei suutnud tõendada, et põhjuslik seos kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel puudub.¹⁴⁹ Teises lahendis mõisteti hagejate kasuks välja kostjalt mitukümmend tuhat eurot kahjuhüvitist. Vastavas lahendis suri kannatanu haiguse tagajärjel, mille letaalsus oli kuni 85%, kuid kostja oli teinud ka ravivigu. Kuivõrd tõendamiskoormis oli jällegi ümberpööratud, kohustus kostja hüvitama hagejatele tekkinud kahju. Seejuures esines märgatav tõenäosus, et kostja tegevus ei põhjustanud kannatanu surma, kuid sellele vaatamata hagejate nõuded rahuldati.¹⁵⁰ Ka kutsehaigestumise juhtumi korral, kus töötaja töövõime kaotuse põhjuseks võis olla nii üldhaigestumine kui ka kutsehaigus, rahuldab ringkonnakohus põhjusliku seose ebakindlusele vaatamata kannatanu nõude. Seejuures kohustas ringkonnakohus kostjat tasuma kannatanule lisaks ühekordsele hüvitisele ka igakuist hüvitist.¹⁵¹ Eeltoodud vaidlustest nähtub, et kõik või mitte midagi

---

¹⁴⁵ Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.

¹⁴⁶ BGB § 254 sätestab, et kui kannatanu on ise kahju tekkimisele kaasa aidanud, arvestatakse kahjuhüvitise määramisel, kui suures ulatuses kumbki pool kahju põhjustas. Sarnaselt VÕS §-iga 139 eeldab säte, et põhjuslik seos kannatanu tegevuse ja talle tekkinud kahju vahel on tuvastatud.

¹⁴⁷ R. Zimmermann, J. Kleinschmidt. Digest of European Tort Law, lk 394-395.

¹⁴⁸ Vt käesoleva töö ptk 1.3.

¹⁴⁹ TrtRnKo 10.11.2014, 2-13-32363/33, p 8.2.

¹⁵⁰ TrtRnKo 30.10.2020, 2-18-8830/127, p 2, 8-27.

¹⁵¹ TrtRnKo 04.04.2018, 2-14-59814/116, p 1-2, 30-35.

põhimõtte kohaldamine viib mõnikord ebaõiglase tulemuseni. Tihti on tõendamiskoormis ümberpööratud, mistõttu on kannatanute nõudeid rahuldatud ka olukordades, kus tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas, oli väike. Kostja kohustus hüvitada kannatanule kogukahju, kui esineb märgatav tõenäosus, et kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel puudus põhjuslik seos, on kostja jaoks äärmiselt ebaõiglane lahendus. Kui tõendamiskoormis ei oleks olnud ümberpööratud, oleksid kannatanute nõuded jäänud rahuldamata. Sellisel juhul oleks lahendus olnud sageli kannatanute suhtes ebaõiglane.

E. Kalev on välja toonud, et mitmete riikide kohtud on hakanud kõik või mitte midagi põhimõtte asemel rakendada muid kahju hüvitamise põhimõtteid.¹⁵² Austria Ülemkohus on alates 1995. aastast kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukordades tuginenud kõik või mitte midagi põhimõtte asemel proportsionaalse vastutuse põhimõttele.¹⁵³ Ka PETL artikkel 3:106, mis reguleerib kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorda, ei näe ette kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamist. Eeltoodust tuleneb, et järjest rohkem nenditakse fakti, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine ei ole kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras põhjendatud.

Kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine võib aga teatud juhtudel siiski põhjendatud olla. M. A. Jones on välja toonud, et kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine on põhjendatud, kui tõenäosuse ebakindlus on väga madal.¹⁵⁴ B. A. Koch on välja toonud, et kui esineb vaid kahtlus ja mitte midagi enam, et kannatanu kahju võis olla põhjustanud temast endast tulenev asjaolu, siis on põhjendatud kostja vastutus kogu ulatuses.¹⁵⁵ Ka B. A. Kochi seisukoha järgi on seega põhjendatud kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine, kui tõenäosuse ebakindlus on väga madal. J. Spier on selgitanud, et kui tõenäosus, et kostja kahju põhjustas, on alla 10%, siis võib olla tegemist juhuselise ja mitte põhjusliku põhjustusega ning kostja vastutus ei tohiks kõne alla tulla.¹⁵⁶ Sellisel juhul jääks kannatanu nõue kõik või mitte midagi põhimõtte kohaselt rahuldamata. Ka vastupidises olukorras, kui kannatanu sfäärilise tuleneva kahju tekkimise tõenäosus on alla 10%, on mõistlik kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet. J. Spieri seisukoht on samuti sarnane M. A. Jonesi seisukohaga. H. Koziol on leidnud, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on ebamõistlik, kui põhjusliku seose esinemise tõenäosus jääb vahemikku 25% kuni 75%.¹⁵⁷ Sellest järeldub, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on H. Kozioli seisukoha järgi

---

¹⁵² Kalev, E., lk 211.

¹⁵³ Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 397).

¹⁵⁴ Jones, M. A. Textbook on Torts. 8. tr. Oxford: Oxford University Press 2002, lk 231-245.

¹⁵⁵ Koch, B. A. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 85.

¹⁵⁶ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 58.

¹⁵⁷ Koziol, H., äärenr 1/27.

mõistlik, kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas on alla 25% või üle 75%. Magistritöö autor pooldab B. A. Kochi, J. Spieri ja M. A. Jonesi seisukohti ja leiab, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on põhjendatud, kui kostja tegevuse põhjuslikkuse tõenäosus kannatanu kahjuga on juhuslik ja väga madal. Selliseks võib enamasti pidada tõenäosust, mis on üle 90% või alla 10%. H. Kozioli poolt välja pakutud vahemik kujutab endas juba märgatavat põhjusliku seose esinemise tõenäosust ning sellisel juhul on õiglasem tulemus saavutatav teiste kahju hüvitamise põhimõtete, näiteks proportsionaalse vastutuse, kohaldamise kaudu.

Käesoleva töö autori arvates ei ole enamasti põhjendatud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine. Kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamise kaudu ei ole võimalik kannatanu kahjunõuet lahendada õiglaselt, vaid tulemus on alati ühe menetluspoole jaoks ebaõiglane ning vastuolus deliktiõiguse põhimõttega, milleks on õigluse saavutamine. Kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamisel on oht, et kannatanu nõue rahuldatakse juhul, kui esineb väga suur tõenäosus, et kostja kannatanu kahju ei põhjustanud. Samuti võib kannatanu jääda kahjuhüvitiseta, kuigi esineb kaalukas tõenäosus, et kostja siiski kannatanu kahju põhjustas. Kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on põhjendatud vaid juhul, kui põhjusliku seose ebakindlus on juhuslik ja väga madal.

2.1.2. Tõendamise standard kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamisel

T. Kadner Graziano on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras pakkunud ühe lahendusena kannatanu kasuks tõendamise standardi langetamist, kui rakendada kõik või mitte midagi põhimõtet.¹⁵⁸ K. Ludwichowska-Redo on öelnud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral tähendab kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine, et kui kannatanu suudab täita vajaliku tõendamise standardi, siis talle kompenseeritakse kogu kahju. Kui kannatanu seda teha ei suuda, siis jääb tema kahjunõue rahuldamata ja kahjuhüvitis välja mõistmata. Tihti on tavapärase tõendamise standardi täitmine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras väga keeruline.¹⁵⁹ Tõendamise standardi langetamise eesmärk oleks leevendada kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamisest tulenevat ebaõiglust. Tõendamiskoormis tõendamise standardi langetamisel ümber ei pöördu.

---

¹⁵⁸ Kadner Graziano, T. 2007, lk 129-130.

¹⁵⁹ Ludwichowska-Redo, K., lk 329.

A. Kangur on selgitanud, et tõendamise standard kujutab endast küsimust, millal saab kohus lugeda väite piisavalt tõendatuks.¹⁶⁰ K. Ludwichowska-Redo on välja toonud, et erinevates õigussüsteemides käsitletakse tõendamise standardit erinevalt.¹⁶¹ TsMS § 232 lg 1 näeb tõendamisstandardina Eestis ette kohtuniku siseveendumuse.¹⁶² Ka teistes Kontinentaal-Euroopa õigussüsteemides kehtib M. Schweizeri sõnul peamiselt kohtuniku siseveendumuse reegel, mille kohaselt peab kohus olema võimeline põhjendama oma otsust põhjendatud argumentidega.¹⁶³ Saksamaa kõrgeim kohus on vastava tõendamise standardi osas selgitanud, et kohtunikul ei pea olema kahtlustest vaba veendumus. Sellele vaatamata peab kohtunik olema oma järeldustes sama kindel, nagu ta sooviks olla praktilise elu asjades, milles ta kindlust soovib. Isegi kui kohtunik ei suuda kahtlust lõplikult välistada, peab järelduste kindlus olema piisav, et kahtlust vaikima panna.¹⁶⁴ Saksamaa õiguskirjanduses on leitud, et olukorras, kus esineb 70%-line tõenäosus, et arsti raviviga tekitas kannatanule kahju, jääks tavapärase tõendamise standardi järgi siiski kannatanu kahjunõue rahuldamata.¹⁶⁵ M. Schweizer on selgitanud, et Inglismaal tuntakse tsiviilõiguses *balance of probabilities* (tõenäosuste tasakaalu) testi.¹⁶⁶ J. Spier on toonud välja, et tõenäosuste tasakaalu testi kasutamisel võib juhtuda, et kui kostja poolt kannatanule kahju tekitamise tõenäosus on näiteks 49%, siis jääb kannatanu nõue täielikult rahuldamata, sest tõendamise standard ei ole täidetud.¹⁶⁷ K. Oliphant on üldistavalt selgitanud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ei ole tihti võimalik tavapärase tõendamise standardi järgi kostja vastutust jaatada.¹⁶⁸

T. Kadner Graziano on välja toonud, et Austrias, kus üldiselt kehtib kohtuniku siseveendumuse reegel¹⁶⁹, langetasid madalama astmete kohtud ravivigade juhtumite korral kannatanu tõendamise standardit ja rahuldasiid kannatanu nõude täielikult, kui esines ülekaalukas tõenäosus, et põhjuslik seos kostja teo ja kahju vahel esines.¹⁷⁰ B. A. Koch on vastava

---

¹⁶⁰ Kangur, A. TsMS § 232, komm p 3.3.1 – Kõve, V. jt (koost). Tsiviilkohtumenetluse seadustik I. I–V osa (§-d 1–305). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2017.

¹⁶¹ Ludwichowska-Redo, K., lk 329.

¹⁶² A. Kangur on välja toonud, et kohtuniku siseveendumus on samuti oma olemuselt tõendamise standard, kuid see on objektiivselt määratlemata. Kangur, A. TsMS § 232, komm p 3.3.1.

¹⁶³ Schweizer, M. The civil standard of proof - what is it, actually? – The International Journal of Evidence & Proof 2016/20/3, lk 217-218.

¹⁶⁴ Bundesgerichtshof (BGH), 17.02.1970, BGHZ 53, 245.

¹⁶⁵ MüKoBGB/Wagner BGB § 630h, äärenr 132-135.

¹⁶⁶ Tõenäosuste tasakaalu test on tuntud ka kui *more-likely-than-not* test. Schweizer, M., lk 217-218.

¹⁶⁷ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 50, 57.

¹⁶⁸ Oliphant, K. 2016, lk 598.

¹⁶⁹ Kohtuniku siseveendumuse reegel on sätestatud Austria tsiviilkohtumenetluse seadustikus (Austria ZPO) §-s 272. Austria tsiviilkohtumenetluse seadustik (Zivilprozessordnung), alates 01.08.1895. RGBl. Nr. 113/1895. Arvutivõrgus: <https://www.jusline.at/gesetz/zpo> (21.04.2025).

¹⁷⁰ Kadner Graziano, T. 2007, lk 130.

tõendamise standardi osas selgitanud, et tegemist on kohtuniku siseveendumuse tõendamise standardist vaid natuke madalama standardiga.¹⁷¹ Siiski on Austria Ülemkohus kohaldanud ka proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.¹⁷² Saksamaa õiguses on G. Wagner ravivigade juhtumite puhul, kus esineb kannatanust tulenev ebakindel kausaalsus, pakkunud välja ülekaalukate tõendite reegli. Vastava põhimõtte järgi oleks tervishoiuteenuse osutaja kohustatud hüvitama kahju, mis on tõenäoliselt põhjustatud raviveast. Kui tõenäosus, et tervishoiuteenuse osutaja ei ole kahju põhjustanud, on suurem põhjusliku seose esinemise tõenäosusest, jääks kannatanu nõue rahuldamata.¹⁷³ T. Kadner Graziano ja G. Wagneri poolt välja toodud tõendamise standardid sarnanevad eelnevalt nimetatud *common-law* riikide tõenäosuste tasakaalu testile.

Euroopa Kohus on tootjavastutuse juhtumite puhul selgitanud, et madalam tõendamisstandard ei tohi kaasa tuua Euroopa Liidu õiguses sätestatud tõendamiskoormise ümberpöördumist.¹⁷⁴ J. Borghetti on välja toonud, et Prantsusmaa kohtud on vaktsiinikahjustuse korral rahuldanud kannatanute nõudeid olukorras, kus teadlased ei ole suutnud tuvastada, et kannatanute tervisekahju oleks teaduslikult saanud vaktsiini tagajärjel tekkida. Teadusliku seose puudumisele vaatamata rahuldab madalama astme kohus kannatanute nõudeid.¹⁷⁵ Vaktsiinikahjudega seonduvalt on Prantsusmaa Kassatsioonikohus pidanud vajalikuks küsida Euroopa Kohtult eelotsust kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumi korral.¹⁷⁶ Kuivõrd ravimikahju juhtumite ja mõnede toksilise aine kokkupuute juhtumite korral võib olla asjakohane direktiiv (EL) 2024/2853¹⁷⁷ (uus tootjavastutuse direktiiv), siis tuleb arvestada

---

¹⁷¹ Koch, B. A. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 77.

¹⁷² Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 397).

¹⁷³ MüKoBGB/Wagner BGB § 630h, äärenr 132-135.

¹⁷⁴ Euroopa Kohus on selgitanud, et liikmesriigid võivad kehtestada reegleid tõendite hindamiseks ja nõutava tõendatuse taseme määramiseks, kuid sellised reeglid ei tohi teha Euroopa Liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks. Vastuolu korral Euroopa Liidu ja siseriikliku õiguse vahel tuleb kohaldada Euroopa Liidu õigust, mis tuleb Euroopa Liidu õiguse ülimuslikkusest siseriikliku õiguse eest. Lahendis *N. W. jt versus Sanofi Pasteur MSD SNC* sidus Euroopa Kohus vastava põhimõtte tootjavastutuse direktiiviga. Vastava kohtuotsuse kuupäeval kehtis direktiiv 85/374/EMÜ, mis on asendatud direktiiviga (EL) 2024/2853. Kuivõrd tegemist on Euroopa Liidu esimuse põhimõtte väljendusega, on lahendis *N. W. jt versus Sanofi Pasteur MSD SNC* väljendatud seisukoht asjakohane ka direktiivi (EL) 2024/2853 kontekstis. EKo C-621/15, *N. W. jt versus Sanofi Pasteur MSD SNC*, jt. ECLI:EU:C:2017:484, p 27; EKo C-310/14, *Nike European Operations Netherlands BV versus Sportland Oy*. ECLI:EU:C:2015:690, p 27-28; EKo C-276/01, *Steffensen*. ECLI:EU:C:2003:228, p 60; EKo 6/64, *Flaminio Costa versus ENEL*. ECLI:EU:C:1964:66 ja EKo 11-70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH versus Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*. ECLI:EU:C:1970:114.

¹⁷⁵ Borghetti, J.-S. Litigation on hepatitis B vaccination and demyelinating diseases in France. Breaking through scientific uncertainty? – Cambridge University Press 2015, lk 13. Eestis piisab vaktsiinikindlustuse puhul samuti tõenäolisest põhjuslikust seosest vaktsineerimise ja patsiendile tekkinud kahju vahel vastavalt RavS §-le 99¹⁶.

¹⁷⁶ EKo C-621/15, *N. W. jt versus Sanofi Pasteur MSD SNC*, jt.

¹⁷⁷ 23. oktoober 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/2853, mis käsitleb vastutust puudusega toodete eest ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/374/EMÜ. – ELT L, 2024/2853.

Euroopa Liidu õigusega ja kohtupraktikaga. Euroopa Kohus on ravimitega seonduvalt selgitanud, et ebakindla põhjusliku seose esinemise korral peavad kahjunõude rahuldamiseks kaudsed tõendid olema piisavalt tõsised, täpsed ja üksteist toetavad, et võimaldada järeldada, et toote puudus on kõige usutavam selgitus kahju tekkimise kohta. Seejuures selgitas Euroopa Kohus, et selline tõendamiskord ei too kaasa tõendamiskoormise ümberpööramist.¹⁷⁸ Vastava seisukohaga selgitas Euroopa Kohus, et tootjavastutuse juhtumite korral on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas kohtuniku siseveendumuse reeglist madalam tõendamise standard kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ravimikahju korral. Euroopa Kohtu selline käsitus ei ole ravimikahju korral enam asjakohane, sest lahendi tegemise ajal kehtinud direktiivi 85/374/EMÜ¹⁷⁹ on asendatud uue tootjavastutuse direktiiviga. Uue tootjavastutuse direktiivi artikkel 10 lg 3 pöörab tõendamiskoormise kannatanu kasuks ümber, kui on kinnitust leidnud, et toode on puudusega ja tekkinud kahju on selline, mida kõnealune puudus tavaliselt põhjustab. Kuivõrd tõendamiskoormis on sarnastel tingimustel ümberpööratud, siis puudub vajadus madalama tõendamisstandardi järele.

Euroopa Kohtu poolt välja pakutud tõendamisstandardi rakendamist võib siiski kaaluda teiste kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite puhul. Seejuures ei ürita autor Euroopa Kohtu praktikat laiendada või analoogia korras rakendada muude juhtumite kui tootjavastutuse puhul, vaid käsitleda Euroopa Kohtu seisukohta kui üht võimalikku allikat, millest madalama tõendamisstandardiga käsitluse kujundamisel lähtuda. Sellisel juhul tuleks vastav tõendamisstandard sõnastada järgnevalt: kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose esinemise korral kannatanu kahjunõude rahuldamiseks peavad kaudsed tõendid olema piisavalt tõsised, täpsed ja üksteist toetavad, et võimaldada järeldada, et kostja tegevus on kõige usutavam selgitus kahju tekkimise kohta. Vastava standardi kohaselt on tõendamiskoormis täidetud, kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas on suurem tõenäosusest, et kahju tulenes kannatanu enda tegevusest või riskist. Sarnaselt G. Wagneri ja T. Kadner Graziano poolt välja toodud tõendamise standarditega, sarnaneb Euroopa Kohtu poolt välja pakutud tõendamise standard mitmetes *common-law* riikides kasutusel olevale tõenäosuste tasakaalu testile, kuid annab kohtule suurema diskretsiooni. Siiski tuleb märkida, et tõenäosuste tasakaalu testile sarnanevad tõendamise standardid ei lahenda kõik või mitte midagi põhimõttega seonduvaid probleeme. Vastavate tõendamise standarditega jääb alles probleem, et vähimgi

---

Vastava direktiivi artikkel 22 järgi kohustuvad liikmesriigid direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid jõustama hiljemalt 09.12.2026.

¹⁷⁸ EKo C-621/15, *N. W. jt versus Sanofi Pasteur MSD SNC*, jt, p 27-28, 37-38. Vastava kohtuotsuse kuupäeval kehtis direktiiv 85/374/EMÜ, mis on asendatud direktiiviga (EL) 2024/2853.

¹⁷⁹ 25. juuli 1985. aasta nõukogu direktiiv (85/374/EMÜ) liikmesriikide tootjavastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta. – EÜT L 210, 7.8.1985, p.29.

erinevus tõenäosuses võib viia täielikult erineva lahenduseni ja väga väike tõenäosuse erisus muudab täielikult kannatanu nõude edukust.

G. Comadé ja L. Nocco on välja toonud, et Itaalia kohtud on vaheldumisi kohaldanud ravivigade juhtumite korral ebakindla kausaalsuse olukordades kohtuniku siseveendumuse reeglit ja 75%-list tõendamise standardit. 75%-lise tõenäosuse tõendamise standardi järgi rahuldati kannatanu nõue, kui esines üle 75%-line tõenäosus, et kostja tegevus põhjustas kannatanu kahju.¹⁸⁰ Selline tõendamise standard on kõrgem eelnevalt käsitletud tõendamise standarditest. Kuigi selline tõendamise standard leevendab kõik või mitte midagi põhimõttest tulenevat ebakindlust kannatanu jaoks võrreldes kohtuniku siseveendumuse reegluga, võib kannatanul vastava tõendamisstandardi täitmine osutada keeruliseks. Kannatanu jaoks on lihtsam tõendada, et kostja tegevus on kõige usutavam kahju tekkimise põhjus, kui tõendada 75%-list põhjusliku seose esinemise tõenäosust.

Kõik või mitte midagi põhimõttega kaasneva ebaõigluse vastu võib osaliselt olla abiks vastava madalama tõendamise standardi kohaldamine. Kui kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet tõendamiskoormist ümber pöörata, on käesoleva töö autori arvates põhjendatud sõnastada madalam tõendamise standard sarnaselt Euroopa Kohtuga, mille kohaselt tuleb hinnata, kas kostja tegevus oli kõige usutavam kahju tekkimise põhjus. Selline lähenemine annab kohtule diskretsiooni läheneda põhjusliku seose hindamisele vastavalt juhtumi asjaoludele ning otsesõnu ei nõua põhjusliku seose protsentuaalset tõendamist, vastupidiselt tõenäosuste tasakaalu testile. Menetlusosaliste jaoks aitab see kokku hoida kulusid. Samuti on madalam tõendamise standard abiks kannatanule kahjunõude esitamisel. Siiski rakendub endiselt kõik või mitte midagi põhimõte. Seetõttu viib ka madalama tõendamise standardi kohaldamine kahju täieliku hüvitamiseni või hüvitamata jätmiseni ning ei lahenda olukorra ebaõiglust nii kannatanu kui ka kostja jaoks.

2.2. Tõendamiskoormise ümberpööramine

T. Tampuu ja M. Käerdi on selgitanud, et reeglina jaguneb tõendamiskoormis deliktiõiguses selliselt, et end kannatanuks pidav isik peab hagejana tõendama objektiivse teokoosseisu esinemise, sealhulgas põhjusliku seose kostja tegevuse ja kahju vahel. Kui objektiivne koosseis on täidetud, siis üldjuhul eeldatakse, et kostja on käitunud õigusvastaselt ning tema tegu on

---

¹⁸⁰ Comadé, G., Nocco, L. Proportional Liability as an Application of the Precautionary Principle. Comparative Analysis of the Italian Experience. – *Opinio Juris in Comparatione* 2013/1, lk 9.

süüline.¹⁸¹ Riigikohtu seisukoht on, et kostja peab vastutusest vabanemiseks tõendama õigusvastasust välistava asjaolu esinemise või süü puudumise, kui hageja on suutnud tõendada objektiivse teokoosseisu täidetuse.¹⁸² T. Tampuu on leidnud, et kannatanu jaoks tekivad ületamatud põhjusliku seose tõendamise probleemid juhul, kui ta on küll suutnud tõendada, et kostja teost piisas kahju tekitamiseks, kuid on kõrvaldamata kahtlus, et kahju põhjuseks võis alternatiivselt olla mingi muu asjaolu,¹⁸³ muuhulgas kannatanust endast tulenev asjaolu.

Kohtupraktikas ja õiguskirjanduses on seetõttu aktsepteeritud, et teatud juhtudel oleks kannatanule põhjusliku seose tõendamiskoormuse panemine ebaõiglane.¹⁸⁴ Riigikohus on leidnud, et tulenevalt hea usu põhimõttest on võimalik, et tõendamiskoormis pöördub eelduste esinemise võimalikkusele viitavate asjaolude esinemise järel ümber.¹⁸⁵ T. Kadner Graziano on selgitanud, et tõendamiskoormise ümberpööramine on üks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorra lahendus.¹⁸⁶ K. Oliphant on selgitanud, et olemuslikult on tõendamiskoormise ümberpööramine osa kõik või mitte midagi põhimõttest. Samuti on K. Oliphant põhjendatult välja toonud, et tõendamiskoormise ümberpööramine pöörab kõik või mitte midagi põhimõttega seonduva ebaõigluse kostja kahjuks ümber, kuid ei lahenda kõik või mitte midagi põhimõttega seonduvaid probleeme.¹⁸⁷ Kuigi tõendamiskoormise ümberpööramine ei lahenda kõik või mitte midagi põhimõttest tulenevat ebaõiglust, on kannatanu jaoks tõendamiskoormise kergendamine põhjusliku seose eeldamise kaudu levinud paljudes riikides, kus rakendatakse kõik või mitte midagi põhimõtet. Lisaks Eestile rakendatakse T. Kadner Graziano seisukoha kohaselt tõendamiskoormise ümberpööramist näiteks Saksamaal, Madalmaades ja Leedus.¹⁸⁸

Oluline on märkida, et teatud juhtudel on tõendamiskoormis tulenevalt kohtupraktikast või seadusest juba kannatanu kasuks ümber pööratud, sõltumata sellest, kas tegemist on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorraga. Näiteks kutsehaigusega tekitatud kahju hüvitamise korral on Riigikohus selgitanud, et põhjuslikku seost töötaja kahju ja selle vahel, et tööandja põhjustas kutsehaigusega töövõime kaotuse, eeldatakse.¹⁸⁹ Ka tootjavastutuse korral sätestab uue tootjavastutuse direktiivi artikkel 10 lg 3, et põhjuslikku

---

¹⁸¹ Tampuu, T., Käerdi, M. VÕS § 1043, komm p 3.6.

¹⁸² RKTko 3-2-1-127-08, p 15; RKTko 3-2-1-117-08, p 15; RKTko 3-2-1-54-07, p 12, 14; RKTko 3-2-1-30-07, p 10; RKTko 3-2-1-53-06, p 12.

¹⁸³ Tampuu, T. 2017, lk 217.

¹⁸⁴ Weinrib, E. J., lk 136.

¹⁸⁵ RKTko 3-2-1-129-13, p 25; RKTko 3-2-1-173-12, p 17.

¹⁸⁶ Kadner Graziano, T. 2007, lk 130.

¹⁸⁷ Oliphant, K. 2016, lk 590, 600.

¹⁸⁸ Kadner Graziano, T. 2007, lk 130-131.

¹⁸⁹ RKTko 3-2-1-15-16, p 23; RKTko 3-2-1-132-15, p 11.

seost toote puuduse ja kahju vahel eeldatakse, kui on leidnud kinnitust, et toode on puudusega ja tekkinud kahju on selline, mida kõnealune puudus tavaliselt põhjustab. Vastava artikli lõige 4 sätestab lisaks, et toote puudust või põhjuslikku seost puuduse ja kahju vahel tuleb eeldada, kui kannatanul on tehnilise või teadusliku keerukuse tõttu ülemäärased raskused põhjusliku seose tõendamisel või kui kannatanu põhjustab tõenäosust põhjusliku seose esinemise kohta. Direktiivi ei ole veel Eesti õigusesse üle võetud, mistõttu käesoleva töö kirjutamise hetkel vastavad eeldused veel ei kehti ja tõendamiskoormis jaguneb vastavalt VÕS §-s 1065 sätestatule ja kohtupraktikale. Siiski, kui direktiiv Eesti õigusesse üle võetakse, on tõendamiskoormis eelnevalt mainitud juhtudel seadusest tulenevalt ümber pööratud.

Riigikohus on hea usu põhimõttest tulenevalt leevendanud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kannatanu tõendamiskoormist. Kohtuasjas nr 3-2-1-53-06 oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumiga, kus ei olnud võimalik kindlaks teha, kas kannatanule tekkis kahju tööõnnetuse tagajärjel või kannatanust endast tuleneva asjaolu tõttu. Riigikohus selgitas, et kui kannatanu surma põhjuseks on alternatiivselt, kas kannatanule kehavigastuse tekitamine kostja poolt või asjaolu, mis ei olnud seotud kostja tegevusega, ei saa hea usu põhimõttest lähtudes panna hagejale kohustust tõendada, et kahju põhjuseks polnud kostja tegevusega mitteseotud asjaolu. Riigikohus selgitas, et kannatanu pidi sellises olukorras tõendama üksnes kostja tegevuse kui kahju võimaliku põhjuse.¹⁹⁰ Lahendis 3-2-1-38-15 ei olnud tegemist tervisekahju juhtumiga, kus oleks esinenud kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos, kuid Riigikohus kinnitas, et kui kahju tekkimise põhjuseks võis olla kostja tegu või alternatiivselt asjaolu, mis ei ole seotud kostja tegevusega, peab hageja tõendama üksnes kostja rikkumise kui kahju võimaliku põhjuse ning kostja peab kahju hüvitamise kohustusest vabanemiseks tõendama, et tema tegu ei olnud kahju tekkimise aluseks.¹⁹¹ Ka lahendis 3-2-1-78-06 kinnitas Riigikohus, et kui kannatanu tervisekahjustus võis alternatiivselt tekkida kas arstiravivea või kannatanu enda tervisliku seisundi tõttu, tuleb põhjuslikku seost ravivea ja kahju vahel eeldada.¹⁹² Riigikohus ei eristanud üheski lahendis kausaalsuse ebakindluse suurust, vaid leidis üldistavalt, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras pöördub tõendamiskoormis kannatanu kasuks ümber. Selline

---

¹⁹⁰ RKTko 3-2-1-53-06, p 1-2, 11.

¹⁹¹ RKTko 3-2-1-38-15, p 19. T. Tampuu on samuti Riigikohtu otsustest tsiviilasjas number 3-2-1-38-15 ja number 3-2-1-53-06 tulenevalt selgitanud, et kui kannatanu surma põhjuseks on kas kostja poolt tervisekahjustuse tekitamine või kannatanu enda halb tervislik seisund, siis ei saa hea usu põhimõttest tulenevalt panna hagejale kohustust tõendada põhjuslikku seost kostja teo ja kannatanu surma vahel. Õiglane on sellisel juhul panna hagejale vaid kohustus tõendada tervisekahjustuse tekitamist kostja poolt kui kannatanu surma ühte võimalikku ja piisavat põhjust. Kostja kohustuseks on seejuures tõendada, et tema tegu ei olnud surma põhjuseks. Tampuu, T. 2017, lk 218.

¹⁹² RKTko 3-2-1-78-06, p 13.

Riigikohtu praktika võimaldab tõendamiskoormise ümberpööramist ka juhul, kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas on oluliselt väiksem tõenäosusest, et kannatanu kahju tekkis kannatanust endast tuleneva asjaolu tõttu.

E. Kalev on vastupidiselt kohtupraktikaga leidnud, et tervisekahju tekitamise või surma põhjustamise korral võib teatud juhtudel hoopiski olla põhjendatud kostja tõendamiskoormuse leevendamine. E. Kalevi argumentatsioon põhineb asjaolul, et kui kostja soovib kahjuhüvitise vähendamisel tugineda VÕS § 139 lg-le 3, peab kostja enda argumente tõendama, kuid see ei pruugi olla võimalik, kui kostja puuduvad andmed kannatanu tervisliku seisundi kohta.¹⁹³ Kuigi VÕS § 139 ei kohaldu kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras põhjusliku seose tuvastamise probleemi lahendamisel¹⁹⁴, on E. Kalev põhjendatult juhtinud tähelepanu asjaolule, et alati ei ole mõistlik panna kostjale tõendamiskoormis, et põhjuslik seos kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel ei esine. Seetõttu on vajalik analüüsida, millistel juhtudel ei ole kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras põhjendatud tõendamiskoormise ümberpööramine.

E. Kaleviga saab nõustuda osas, et põhjusliku seose tõendamiskoormise ümberpööramise üle otsustamisel tuleks arvesse võtta, kummal menetluspoolel on ligipääs vajalikele tõenditele ja informatsioonile. Näiteks olukorras, kus ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanu peavalud tekkisid autoõnnetuse tagajärjel või kannatanu olemasolevate terviseprobleemide tõttu, võib kostjal olla keeruline põhjusliku seose puudumist tõendada. Kannatanul on parem ülevaade oma terviseandmetest ja varasemast terviseseisundist. Kui kostja ei käitunud raskelt hooletult ja tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas on näiteks 30%, siis ei pruugi olla põhjendatud tõendamiskoormise ümberpööramine.¹⁹⁵ Riigikohus on riskivastutuse kontekstis samuti leidnud, et kannatanul lasuvast põhjusliku seose tõendamiskoormisest on võimalik hea usu põhimõtte alusel kõrvale kalduda, kui kannatanul ei ole ligipääsu suurema ohu allika valitseja tegevust kajastavatele andmetele ja kahju saab lugeda suurema ohu allikaga seonduvaks tüüpiliseks tagajärjeks.¹⁹⁶ M. Martín-Casals ja J. Solé on välja toonud, et Hispaanias on samuti ligipääsu tõenditele võetud arvesse tõendamiskoormise ümberpööramise üle otsustamisel.¹⁹⁷

F. M. Petry on välja toonud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras on tõendamiskoormise ümberpööramine Saksamaal levinud ravivigade juhtumite puhul, kui arst

---

¹⁹³ Kalev, E., lk 211.

¹⁹⁴ Vt käesoleva töö ptk 1.3.

¹⁹⁵ Tartu Ringkonnakohus ei pidanud sarnases lahendis samuti põhjendatuks tõendamiskoormise ümberpööramist. TrtRnKo 16.05.2011, 2-05-2265/77, p 9.

¹⁹⁶ RKTko 3-2-1-169-10, p 13.

¹⁹⁷ Martín-Casals, M., Solé, J. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 307.

on käitunud raskelt hooletult ehk kui arst tegi vea, mis objektiivse kõrvalvaataja jaoks on täielikult arusaamatu ja mida ta ei oleks tohtinud teha.¹⁹⁸ Sellisel juhul on tõendamiskoormis ümberpööratud isegi juhul, kui tõenäosus, et arstist kostja kannatanule kahju põhjustas on väga väike.¹⁹⁹ Saksamaa Föderaalkohus on leidnud, et kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras tuleb põhjuslikku seost eeldada, kui tõenäosus, et arsti raskest hooletusest põhjustatud raviviga kahju põhjustas on vaid 10%.²⁰⁰ Kaasuses, kus kannatanu paiskus autost välja ja kostja kannatanust üle sõitis, esines samuti kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos. Saksamaa Föderaalkohus selgitas, et põhjusliku seose esinemise eeldus vastavas olukorras ei kehti.²⁰¹ Eeltoodust nähtub, et Saksamaal pööratakse tõendamiskoormis vaid ravivigade juhtumite korral kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ümber, kui kostja tegevus on sedavõrd taunitav, et ebaõiglane oleks kannatanule panna kohustus tõendada kostja tegevuse põhjuslikkust kannatanu kahjuga. Seejuures ei ole oluline, milline on tõenäosus, et kostja tegevus kannatanu kahju põhjustas. Kaasusgrupi põhiselt tõendamiskoormise ümberpööramise üle otsustamine tundub käesoleva töö autorile põhjendamatu, sest asetab kannatanu sõltuvalt juhtumi asjaoludest drastiliselt erinevasse positsiooni. Näiteks, kui arsti raviviga võis 60%-lise tõenäosusega kahju põhjustada ja tõendamiskoormis oleks ravivigade puhul ümberpööratud, rahuldatakse kannatanu kahjunõue täielikult. Kui aga esineb samasugune tõenäosus õnnetusjuhtumi korral ja tõendamiskoormis sellisel juhul ei oleks ümber pööratud, jääks kannatanu nõue rahuldamata. Mõlema juhtumi puhul oli tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas 60%, kuid ravivea juhtumi puhul mõisteti kannatanule välja kogu tekkinud kahju ja õnnetusjuhtumi puhul jäi kannatanu täielikult ilma hüvitiseta.

S. M. Samii ja A. Keirse on välja toonud, et Madalmaades kehtib toksilise ainega kokkupuute juhtumite korral reegel, mille kohaselt eeldatakse põhjuslikku seost kannatanule tekkinud kahju ja kostja tegevuse vahel, kui kostja on rikkunud normi, mille eesmärgiks on vastava kahju ärahoidmine ja kahju tekkimise risk on oluliselt suurenenud.²⁰² A. Keirse on üldistavalt selgitanud, et tõendamiskoormis pöörduvad Madalmaades reeglina alati ümber, kui rikutud on kaitsenormi, mille eesmärgiks oli vastava kahju ärahoidmine.²⁰³

Eelnevast nähtub, et põhjusliku seose tõendamiskoormise ümberpööramisele lähenetakse erinevalt. Käesoleva töö autori hinnangul ei ole tõendamiskoormise ümberpööramise üle

---

¹⁹⁸ Petry, F. M. *Medical Liability in Europe, A Comparison of Selected Jurisdictions*. Vienna: De Gruyter 2011, lk 250.

¹⁹⁹ Bundesgerichtshof (BGH), 16.11.2004, VI ZR 328/03; Bundesgerichtshof (BGH), 27.04.2004, VI ZR 34/03.

²⁰⁰ Bundesgerichtshof (BGH), 27.04.2004, VI ZR 34/03.

²⁰¹ Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.

²⁰² Samii, S. M., Keirse, A., lk 361.

²⁰³ Keirse, A. *Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives*, lk 232.

otsustamisel põhjendatud lähtuda ainult ühest elemendist. Seetõttu ei tohiks tõendamiskoormise ümberpööramine sõltuda vaid põhjusliku seose esinemise tõenäosusest, kaitsenormi rikkumisest ega ka ainult kostja käitumisest. Kui lähtuda näiteks vaid kostja süü astmest, võib see viia ebaõigluseni. Kui tõenäosus, et arsti raviviga kahju põhjustas, on vaid 10%, siis ilmselt arsti raviviga kahju ei põhjustanud. Sellisel juhul, isegi kui arst oli raskelt hooletu, ei ole põhjendatud kohustada teda tasuma kahjuhüvitist kogu ulatuses. Samuti ei pöörduks sellisel juhul tõendamiskoormis ümber isegi juhul, kui tõenäosus, et kostja kahju tekitas oli 80%, kui kostja ei olnud raskelt hooletu. Kannatanu nõue jääks kohtuniku siseveendumuse tõendamise standardi järgi ilmselt rahuldamata ning tulemus oleks kannatanu jaoks äärmiselt ebaõiglane. Ka kaitsenormi rikkumisest ei ole põhjendatud lähtuda, sest alati ei pruugi kaitsenormi eksisteerida.

Tõendamiskoormise ümberpööramise üle otsustamine peaks olema juhtumipõhine arvestades juhtumi asjaolusid, kaasa arvatud kostja poolt kahju põhjustamise tõenäosust, tema tegevuse ohtlikkust, kaitsenormide ja käibekohustuse olemasolu ning rikkumist, kostja süüd ja menetlusosaliste ligipääsu vajalikele tõenditele ja informatsioonile. Juhtumi asjaolude laiapõhine hindamine võimaldab kohtul leida õiglasem lahendus poolte jaoks, arvestades siiski kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamisest tulenevaid piire.

2.3. *Loss of chance* põhimõte

Loss of chance põhimõtet on peetud üheks ebakindla põhjusliku seose lahenduseks²⁰⁴ ning seda on õiguskirjanduses pakutud alternatiivina kõik või mitte midagi põhimõttele, et vältida ebaõiglast tulemust.²⁰⁵ H. Koziol on toonud välja, et küsimus *loss of chance* põhimõtte ehk võimaluse kaotuse põhimõtte kohaldamisest tekib ebakindla kausaalsuse olukordades.²⁰⁶ T. Kadner Graziano on selgitanud, et *loss of chance* põhimõtte kohaselt on vastutuse aluseks ebakindla põhjusliku seose olukordades võimaluse kaotus, mitte kaitstud õiguse rikkumine. Kahju hüvitatakse vastavalt kaotatud võimaluse protsendile.²⁰⁷ T. Tampuu on selgitanud, et *loss of chance* põhimõtte puhul heidetakse õigusrikkujale ette, et tema tegevuse tõttu kaotas kannatanu võimaluse sündmuste edasise arengu käigus kahju mitte saada.²⁰⁸ R. J. Rhee on selgitanud, kuidas võimaluse kaotuse põhimõtte järgi arvutatakse kannatanu hüvitise suurust.

---

²⁰⁴ Kadner Graziano, T. 2007, lk 132-133.

²⁰⁵ Ludwichowska-Redo, K., lk 327.

²⁰⁶ Koziol, H., äärenr 5/95.

²⁰⁷ Kadner Graziano, T. 2007, lk 132-133.

²⁰⁸ Tampuu, T. 2017, lk 227.

Näitena saab tuua juhtumi, kus kannatanul oli 40%-line võimalus terveneda ja ellu jääda ning arsti ravivea tõttu vähenes kannatanu võimalus terveneda 25%-le. Kui kannatanu surm oleks olnud põhjuslikus seoses arsti raviveaga, oleks kannatanu kahju olnud 1 000 000 ühikut. Sellisel juhul oleks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras *loss of chance* põhimõtte rakendamisel kannatanule väljamõistetud kahjuhüvitis summas: 1 000 000 ühikut x (40% - 25%) = 150 000 ühikut.²⁰⁹

Loss of chance põhimõtte osas on õigusteadlased eriarvamusel, kas põhimõtte on küsimus kausaalsusest või õiguslikult relevantsest kahjust.²¹⁰ DCFR kommentaarides on leitud, et *loss of chance* põhimõtte ei tegele kausaalsusega, vaid tuleb kõne alla kahjuhüvitise määramisel.²¹¹ H. Koziol on nentunud, et *loss of chance* põhimõtte üritab lahendada ebakindla kausaalsuse probleemi kahjuhüvitise tasandil, sest jätab kõrvale ebakindla kausaalsuse probleemi.²¹² O. Moréteau on selgitanud, et Prantsusmaal käsitletakse võimaluse kaotust eraldi kahjuliigina, mis keskendub kausaalsuse asemel kahjule.²¹³ T. Kadner Graziano on vastupidiselt leidnud, et *loss of chance* põhimõtte on küsimus kausaalsusest, sest põhimõtte muudab seda, kuidas kausaalsust hinnatakse. Kausaalsus on olemas, kui kannatanu on kaotanud võimaluse tervenemisele.²¹⁴ Käesoleva töö autor leiab, et *loss of chance* põhimõtte näol on tegemist eelkõige küsimusega kahjuhüvitise ulatusest, sest põhimõtte käsitleb, mis ulatuses tuleb kannatanule kahju hüvitada ja selle kaudu üritatakse vältida põhjusliku seose ebakindlusega seotud probleeme. Samuti nähakse võimaluse kaotust eraldi õigushüvena, mistõttu hüvitatakse just vastava õigushüve rikkumisega tekitatud kahju. Seejuures ei lahenda *loss of chance* põhimõtte kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse küsimust, sest jätab vastamata küsimusele, kas kannatanule tekkis kahju tema enda või kostja tegevuse tõttu.

T. Kadner Graziano on võrdleva analüüsina toonud välja, et *loss of chance* põhimõtte on kasutusel Prantsusmaal²¹⁵ ning põhimõtet on kohaldatud ka Hispaanias²¹⁶ ja Madalmaades²¹⁷.

---

²⁰⁹ Rhee, R. J. Probabilistic Causation in the Loss of Chance Doctrine: A Comment on Efficiency and Error Mitigation. – University of Florida Levin College of Law Legal Studies Research Paper Series 2022/22, lk 3, 7.

²¹⁰ DCFR komm. art VI. – 2:201, lk 1416.

²¹¹ *Ibid.*

²¹² Koziol, H., äärenr 5/95.

²¹³ Moréteau, O., lk 797.

²¹⁴ Kadner Graziano, T. 2007, lk 128.

²¹⁵ Cour de cassation, Chambre des requêtes (Cass Req) 1 June 1932, Dalloz (D) 1933, I, 102, Sirey (S) 1933, I, 49 (kasutatud allikat: Moréteau, O. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 143).

²¹⁶ Tribunal Supremo, 10.10.1998. RJ 1998, 8371 (kasutatud allikat: Ribot, J., Ruda, A. Digest of European Tort Law, lk 567-568).

²¹⁷ District Court of Amsterdam, 15.12.1993, and Appellate Court of Amsterdam 04.01.1996. NJ 1997, 213 (Wever/ De Kraker) (kasutatud allikat: van Boom, W. H., Giesen, I. Digest of European Tort Law, lk 561-562).

Siiski ei ole paljud Euroopa riigid põhimõtet aktsepteerinud. Näiteks ei ole Saksamaa²¹⁸, Austria²¹⁹ ja ka Eesti²²⁰ *loss of chance* põhimõtet kohaldanud. Ka Inglismaal ei kohaldata *loss of chance* põhimõtet ravivigade juhtumite puhul²²¹, vaid on piiratud näiteks advokaadi vastutuse olukorraga²²², mis ei ole seotud käesoleva magistritöö teemaga.²²³ T. Kadner Graziano on välja toonud, et *loss of chance* põhimõte on asjakohane konkursside ja loteriide puhul²²⁴, mis ei ole samuti käesoleva magistritöö teemaks.

Õiguskirjanduses on pakutud *loss of chance* põhimõtte rakendamist deliktiõiguses ravivigade juhtumite puhul kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.²²⁵ T. Tampuu on *loss of chance* põhimõtte ilmestamiseks toonud näite, kus kannatanu toimetatakse haiglasse, sest ta jalg on raskelt vigas saanud. Arst ei märka õigeaegselt kannatanu vigastuse raskust ja ei osuta talle vajalikku abi. Kannatanu jalg tuleb amputeerida. Kannatanu ei suuda tõendada, et arsti tegevusetus põhjustas jala amputeerimise, sest esineb võimalus, et jalg oleks tulnud amputeerida ka õigeaegse ravi korral. *Loss of chance* põhimõtte järgi tuleb arstilt kannatanu kasuks välja mõista protsent kannatanu ravikulude ja kaotatud sissetuleku suuruselt.²²⁶ E. Kalev on teinud ettepaneku rakendada *loss of chance* põhimõtet olukorras, kus kannatanule tekkis kahju kas tööandja tegevuse või tema enda riski tõttu. E. Kalev on näitena toonud juhtumi, kus kannatanust hageja suudab tõendada, et kui ta oleks töötanud seadusele vastavates tingimustes, ei oleks ta 75% tõenäosusega haigestunud. Sellisel juhul saaks *loss of chance* põhimõtte järgi hüvitada kannatanule 75% tekkinud kahjust.²²⁷ Ameerika Ühendriikides kohaldas kohus *loss of chance* põhimõtet õnnetusjuhtumi olukorras, kus madrusest kannatanu kukkus üle laeva parda ja kaptenist kostja ei üritanud kannatanut otsida. Esines ebakindlus, kas kannatanu oleks ellu jäänud, kui kostja oleks kannatanut üritanud otsida.²²⁸ Seetõttu võib *loss of chance* põhimõtte kohaldamine olla asjakohane eelkõige ravivigade ning harvematel juhtudel ka muude juhtumigruppide puhul.

---

²¹⁸ Bundesgerichtshof (BGH), 11.06.1968, VI ZR 116/67.

²¹⁹ Oberster Gerichtshof, 08.07.1993, 2 Ob 590/92 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 551-552).

²²⁰ Eelnevalt on mainitud, et Eesti kohaldab kõik või mitte midagi põhimõtet. Vt nt RKTko 3-2-1-78-06, p 13; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

²²¹ Gregg v Scott [2005] 2 AC 176.

²²² Kitchen v Royal Air Force Association [1958] WLR 563.

²²³ Kadner Graziano, T. 2007, lk 134-135.

²²⁴ *Ibid*, lk 125-127.

²²⁵ Weinrib, E. J., lk 158; Kadner Graziano, T. 2007, lk 124-127.

²²⁶ Tampuu, T. 2017, lk 227.

²²⁷ Kalev, E., lk 215-216.

²²⁸ Gardner v. Nat'l Bulk Carriers, Inc., 310 F.2d 284, 286 (4th Cir. 1962) (kasutatud allikat: Bregant, J., Dillof, A. M. Fairness and Uncertainty in Torts: A Theoretical and Empirical Inquiry. – Oregon Law Review 2024/102, lk 418).

H. Koziol on toonud välja, et *loss of chance* põhimõtet ei saa rakendada olukordades, kui ei ole võimalik faktiliselt kindlaks teha, kas kannatanu tervisekahju põhjustas kostja tegevus või kannatanu enda halb tervislik seisund. Kui kannatanul puudus võimalus tervenemisele, siis ei ole *loss of chance* põhimõtte kohaldamine võimalik.²²⁹ Näiteks ei oleks *loss of chance* põhimõtte kohaldatav Saksamaal tuntud autoõnnetuse kaasuse puhul, kus ei olnud võimalik kindlaks teha, kas kannatanu suri autost välja paiskumise tagajärjel või kostja poolt kannatanust üle sõitmise tagajärjel.²³⁰ Kaasuses puudus vaidlus selle üle, kas kannatanul oleks olnud võimalus terveneda või ellu jääda, vaid milline võimalikest nähtustest põhjustas kannatanu surma. Lisaks õnnetusjuhtumitele ei ole *loss of chance* põhimõtte kohaldamine reeglina võimalik ka ravimikahju, toksilise kokkupuute ja tööõnnetuste korral. Vastavate juhtumite puhul ei tõusetu üldjuhul küsimus kannatanu kaotatud võimalusest tervenemisele, vaid vaidlus keskendub sellele, kas kannatanul tekkis kahju tema enda või kostja tegevuse tõttu. Järelikult on *loss of chance* põhimõtte kohaldamisala piiratud vaid kindlat liiki juhtumitega ning ei ole rakendatav igas kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.

Kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite puhul, kus ei ole võimalik kohaldada *loss of chance* põhimõtet, tuleks kohaldada kas proportsionaalse vastutuse põhimõtet või kõik või mitte midagi põhimõtet. B. A. Koch on välja toonud, et kui on võimalik kohaldada proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras, puudub vajadus *loss of chance* põhimõtte kohaldamiseks.²³¹ Samuti ei oleks põhjendatud põhimõtete üheaegne kohaldamine, sest kummagi põhimõtte alusel määratud kahjuhüvitised oleksid erinevad, isegi kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas, on sama. Näitena saab tuua olukorra, kus ilma kostja tegevuseta oli kannatanu vähki haigestumise risk 10%. Kostja tegevuse tulemusena suurenes kannatanu vähki haigestumise risk 50%-ni. Seetõttu suurenes kannatanu vähki haigestumise risk kostja tegevuse tulemusena 40 protsendipunkti võrra, tõustes 10%-lt 50%-ni. Tõenäosus, et kannatanu kostja tegevuse tulemusena vähki haigestus, on seega $40 / 50 = 80\%$. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte järgi hüvitatakse kannatanule 80% kogukahjust. *Loss of chance* põhimõtte järgi hüvitatakse kannatanule 40% tekkinud kahjust. Seetõttu viivad proportsionaalse vastutuse ja *loss of chance* põhimõtte rakendamine samadel asjaoludel väga erinevate tulemusteni.

Ka *loss of chance* ja kõik või mitte midagi põhimõtte üheaegne kohaldamine ei ole mõistlik. Näiteks saab tuua kaks olukorda – ühe puhul on võimalik kohaldada *loss of chance* põhimõtet

---

²²⁹ Koziol, H., äärenr 5/97.

²³⁰ Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.

²³¹ Koch, B. A. Medical Liability in Europe, lk 15.

ja teise puhul mitte. Arst teeb ravivea, mille tagajärjel väheneb kannatanu võimalus paranemisele 25%. Esineb kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos ja tõenäosus, et kannatanu kahju põhjustas arsti raviviga, on 25%. Kannatanu kahju koguväärtus oleks olnud 10 000 ühikut, kui põhjuslikku seost oleks võimalik tuvastada. *Loss of chance* põhimõte arvestab ainult, et kannatanu võimalus paranemisele vähenes 25% ja kannatanule mõistetakse välja hüvitis summas $25\% \times 10\,000$ ühikut = 2500 ühikut. Teise näitena saab tuua olukorra, kus kannatanule manustatakse ravimit. Peale ravimi manustamist jääb kannatanu raskelt haigeks, kuid ei ole võimalik kindlaks teha, kas kannatanu haiguse põhjuseks oli ravim või kannatanust tulenev asjaolu. Tõenäosus, et kannatanu haigestus temast endast tuleneva asjaolu tõttu on 75%. Oletame, et kannatanu kahju on jällegi 10 000 ühikut. Sellises olukorras ei saa kohaldada *loss of chance* põhimõtet, sest kannatanu ei ole kaotanud võimalust tervenemisele, mistõttu rakendub kõik või mitte midagi põhimõte. Kannatanu nõue võidakse rahuldada ja mõista välja kahjuhüvitis summas 10 000 ühikut. Kuid sõltuvalt tõendamise standardist võib kannatanu nõue jääda ka rahuldamata.

Kui *loss of chance* põhimõtet kohaldada koos proportsionaalse vastutuse või kõik või mitte midagi põhimõttega, oleks erinevatel juhtumitel drastiliselt erinevad tulemused. Ebaõiglane ja põhjendamatu oleks lähenemine, kus juhtumigrupi tõttu varieeruks kannatanu nõuete edukus märkimisväärselt, kuigi esineb kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukord ja tõenäosus, et kostja tegevus kannatanu kahju põhjustas, on sama. Tulemus viiks ebaõigluseni, sest kannatanu kahjunõude edukus ja ulatus sõltuks kaasuse asjaoludest ja juhtumiliigist.

Lordide Koda analüüsis kohtuasjas *Gregg v Scott* põhjalikult *loss of chance* põhimõtet. Vastava kohtuasja asjaolude kohaselt ei diagnoositud kannatanul vähki õigeaegselt, mis vähendas kannatanu ellujäämisvõimalust 42%-lt 25%-le. Mõned Lordid pooldasid vastavas olukorras *loss of chance* põhimõtte kohaldamist ja leidsid, et mida suurem on tervenemise tõenäosuse ebakindlus, sest põhjendamatu on kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine. Põhjendusena tõid *loss of chance* põhimõtet pooldanud Lordid välja, et meditsiiniliselt on tihti keeruline välja selgitada, kuidas patsient oleks õigeaegsele ravile reageerinud, mistõttu on õigem kahjuna käsitleda kaotatud võimalust. Sellise lähenemise vastu oli siiski Lordide enamus. Ühe põhjendusena toodi välja, et tervenemise tõenäosuse arvutamine on keeruline ja tõenäosus võib ajas muutuda. Ka kohtumenetluse ajal oli kannatanu tervenemise tõenäosus muutunud. Samuti toodi välja, et ebamõistlik oleks mõista välja kahjuhüvitis olukorras, kus ei olnud teada ravi pikaajaline tulemus tulevikus. Samuti leidsid Lordid, et *loss of chance* põhimõtte kohaldamine viiks ebasoodsa kohtupraktika tekkeni, sest peaaegu igat nõuet, kus kaotati mingisugune

võimalus tulemusena, saaks esitada *loss of chance* nõudena.²³² H. Nys on välja toonud, et Belgias, kus on kohtud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendanud *loss of chance* põhimõtet²³³, üritas kannatanu nõuda linnavalitsuselt kahjuhüvitist seetõttu, et tema abikaasa tungis talle kallale. Kannatanu üritas põhistada, et linnavalitsuse tegevusetuse tõttu naise piisava kaitse tagamisel kaotas ta võimaluse vägivalla vältimiseks. Vastav kaasus tõi Belgias kaasa arutelu *loss of chance* põhimõtte mõistlikkuse üle.²³⁴ Juhtum ilmestab, et kaotatud võimalust on võimalik tõlgendada väga laialt ja näitab, et Lordide Koja kartus *loss of chance* põhimõtte ülemääraseks kohaldamiseks oli põhjendatud. Samuti on veenev Lordide Koja kriitika, mille kohaselt on sageli keeruline hinnata ravi lõpptulemust ja tulevikus ilmnevaid arenguid. Näiteks olukorras, kus kannatanu võimalus tervenemiseks vähenes kostja tegevusetuse tõttu, kuid ta siiski aastate pärast terveneb, ei saa tagantjärele rääkida tegelikust võimaluse kaotusest.

E. Kalev on pidanud *loss of chance* põhimõtet üheks sobivaimaks kahju hüvitamise põhimõtteks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose puhul, sest see võtab arvesse rohkem riskifaktoreid kui proportsionaalse vastutuse põhimõtte.²³⁵ T. Kadner Graziano on *loss of chance* põhimõtte pooltargumendina toonud välja, et põhimõtte aitab vältida olukordi, kus kohtud tunnistavad põhjendamatu põhjusliku seose olemasolu ebakindla põhjusliku seose olukordades. Kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamisel võtavad kohtud iseenesestmõistatavana fakte, mille osas esineb tegelikult ebakindlus.²³⁶ H. Koziol on leidnud, et *loss of chance* põhimõtte aitab vältida olukordi, mis tekivad kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamisel, kui väiksemgi erinevus tõenäosuses viib täielikult vastupidise tulemuseni.²³⁷ Sellele vaatamata on H. Koziol selgitanud, et *loss of chance* põhimõtte alusel on kaitstud hüveks kannatanu õigus terveneda, mitte terve olemine ise, mis ei ole deliktiõigusega kaitstud õigushüveks. Deliktiõigusega kaitstud õigushüveks on õigus kehalisele puutumatusse, mistõttu ei sobi H. Kozioli hinnangul *loss of chance* põhimõtte kokku deliktiõiguse põhimõtetega.²³⁸ E. J. Weinrib on samuti leidnud, et deliktiõigus keskendub vaid tekkinud lõplikule kahjule mitte

---

²³² Gregg v Scott [2005] 2 AC 176.

²³³ Nüüd on põhimõtte asendatud seaduse tasandil proportsionaalse vastutuse põhimõttega. Belgia tsiviilkoodeks. Loi portant le livre 6 „La responsabilité extracontractuelle“ du Code civil (1). Numac: 2024001600. Arvutivõrgus: <https://justice.belgium.be/fr/bwcc> (10.04.2025).

²³⁴ Nys, H. Medical Liability in Europe, lk 74-75.

²³⁵ Kalev, E., lk 216.

²³⁶ Kadner Graziano, T. 2007, lk 141-142.

²³⁷ Koziol, H., äärenr 5/96.

²³⁸ Koziol, H., äärenr 5/98.

võimaluse kaotusele, mistõttu ei sobi *loss of chance* kontseptsioon olemasolevasse õigussüsteemi.²³⁹

Kuigi *loss of chance* põhimõte on alternatiiv kõik või mitte midagi põhimõttele, ei pea käesoleva töö autor põhjendatuks *loss of chance* põhimõtte kohaldamist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite lahendamisel. *Loss of chance* põhimõtet on võimalik kohaldada eelkõige ravivigade juhtumite korral, mistõttu on põhimõtte kohaldamisala kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumigruppide suhtes väga piiratud. Samuti on *loss of chance* põhimõtte järgi kaitstud õigushüveks kannatanu õigus tervenemisele, mis ei ole deliktiõigusega kaitstud õigushüveks.

2.4. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte alusel kahju hüvitamine

2.4.1. Proportsionaalse vastutuse põhimõte

Õigusteadlased on selgitanud, et proportsionaalse vastutuse põhimõtte rakendamisel kohustub kostja potentsiaalse kahju tekitajana hüvitama kannatanule kahju ulatuses, mis vastab tõenäosusele, et potentsiaalne kahju tekitaja vastutab kahju tekitamise eest.²⁴⁰ I. Gilead jt on pakkunud välja järgmise proportsionaalse vastutuse põhimõtte definitsiooni: proportsionaalne vastutus on kostja deliktiõiguslik vastutus kannatanule tekitatud kahju eest, osa kahju eest või kahju eest, mis kannatanul võis tekkida, vastavalt kausaalsuse tõenäosusele, et kostja deliktiline käitumine võis põhjustada kahju, osa kahjust või võib põhjustada kahju tulevikus.²⁴¹ Näiteks, kui esineb kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukord ja tõenäosus, et kostja põhjustas kannatanu kahju, on 40%, siis kohustub kostja hüvitama 40% suuruse osa kahjust.

H. Koziol on välja toonud, et proportsionaalse vastutuse põhimõtte töötati esmakordselt välja Austrias F. Bydlinksi poolt.²⁴² K. Ludwichowska-Redo on selgitanud, et vastav põhimõtte töötati välja alternatiivse kausaalsuse sätete analoogse rakendamise korral ning see arvestab kostja vastutuse ulatuse määramisel kannatanust tulenevat kausaalsuse ebakindlust. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte järgi kahju hüvitamist on pakutud ühe lahendusena kõik või mitte midagi põhimõttega kaasneva ebaõigluse vältimiseks.²⁴³ Vastavat põhimõtet on

---

²³⁹ Weinrib, E. J., lk 158-160.

²⁴⁰ Ludwichowska-Redo, K., lk 333; Leshem, S., Miller, G. P., lk 356.

²⁴¹ Gilead, I. jt. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 2.

²⁴² Koziol, H., äärenr 5/91-5/92.

²⁴³ Ludwichowska-Redo, K., lk 331-333.

kasutanud mitmed Euroopa riigid, näiteks Austria²⁴⁴ ja Belgia²⁴⁵. Austria Ülemkohus on kohaldanud proportsionaalse vastutuse printsiipi kaasuses, kus ei olnud võimalik kindlaks teha, kas imikul tekkis ajuverejooks ravivea või riski tõttu, mis oli kannatanu sfääris. Kohus leidis, et kui ei ole võimalik tuvastada kahju tekkimise põhjust, siis tuleb kahju jagada hageja ja kostja vahel võrdsetes osades, sest vaid sellisel juhul oli võimalik leida õiglane lahendus. Seejuures rõhutas kohus, et kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine läheks vastuollu õigluse põhimõttega ning rikuks Austria õiguse fundamentaalseid printsiipe.²⁴⁶ 2008. aastal kinnitas Austria Ülemkohus, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kohaldub proportsionaalse vastutuse põhimõte.²⁴⁷

Inglismaal proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ei kohaldata, kuid selle üle on arutletud kohtupraktikas. Lordide Koda on lahendis *Fairchild v. Glenhaven Funeral Services* kohaldanud proportsionaalse vastutuse põhimõtet, kuid tegemist oli alternatiivse kausaalsuse olukorraga, mitte kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorraga. Lordide Koda siiski selgitas, et põhimõte võib kohalduda ka juhul, kui üks kahju alternatiivsetest põhjustest võis olla ka kannatanu sfääris olev risk, lisaks kostja tegevusele.²⁴⁸ Kohtuasjas *Barker v. Corus* kinnitas Lordide Koda, et vastav põhimõte kohaldub kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras.²⁴⁹ Lahendites selgitas Lordide Koda samuti, et kui kostja õigusvastane käitumine suurendas oluliselt tervisekahju tekkimise riski, tekkis kannatanul õigus kahjuhüvitisele.²⁵⁰ Vastavate lahendite puhul oli tegemist asbestiga kokkupuute tagajärjel tekkinud mesotelioomi juhtumitega ning kohtupraktika ei ole laiendanud oma lähenemist muudele juhtumigruppidele. Asbestiga kokkupuute juhtumite reguleerimiseks on Inglismaal pärast *Barker v. Corus* otsust 2006. aastal vastu võetud regulatsioon, mis kohaldub ka kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. 2006. aasta regulatsiooni kohaselt, kui kannatanu mesotelioomi võisid põhjustada mitu kostjat, vastutavad nad solidaarselt. Kui esineb kannatanust tulenev põhjusliku seose

---

²⁴⁴ Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 397).

²⁴⁵ Belgia tsiviilkoodeks. Loi portant le livre 6 „La responsabilité extracontractuelle“ du Code civil (1). Numac: 2024001600. Arvutivõrgus: <https://justice.belgium.be/fr/bwcc> (10.04.2025).

²⁴⁶ Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law, lk 397).

²⁴⁷ Oberster Gerichtshof 28.2.2008 8 Ob 121/07 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 84).

²⁴⁸ *Fairchild v Glenhaven Funeral Services* [2003] 1 AC 32.

²⁴⁹ *Barker v. Corus*. 03.05.2006 [2006] UKHL 20.

²⁵⁰ K. Oliphant. 2011, lk 1628-1629.

ebakindlus, vastutab kostja kogu ulatuses.²⁵¹ Seetõttu kohaldub alates 2006. aastast Inglismaal kõik või mitte midagi põhimõtte asbestiga kokkupuute juhtumite korral. Muude juhtumite puhul puudub Inglismaal vastav õiguslik regulatsioon, kuid Lordide Koda on keeldunud proportsionaalse vastutuse põhimõtet rakendamast. Näiteks lahendis *Wilsher v Essex Area Health Authority*, kus oli tegemist kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse juhtumiga, keeldus kohus proportsionaalse vastutuse printsiipi rakendamast ning saatis asja tagasi lahendamiseks madalama astme kohtusse, et kindlaks teha põhjusliku seose olemasolu.²⁵² Hilisemas lahendis *Gregg v. Scott* kinnitas Lordide Koda oma seisukohta.²⁵³

Ka Saksamaal ei ole kohtud rakendanud proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras, vaid kohaldatakse kõik või mitte midagi põhimõtet.²⁵⁴ Eesti kohtud ei ole samuti rakendanud proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral, vaid on kohaldanud kõik või mitte midagi põhimõtet tõendamiskoormist ümber pöörates.²⁵⁵

Ülemaailmselt on õigusteadlased hakanud üha enam pooldama tõenäosusel põhineva vastutuse rakendamist, et saavutada kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras õiglasem lahendus.²⁵⁶ PETL artikkel 3:106 näeb samuti ette proportsionaalsusel põhineva kahju hüvitamise kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Näitena on õiguskirjanduses PETL artikkel 3:106 selgitusena toodud kaasus, kus kannatanul võis olla tekkinud kahju kas tema enda suitsetamise tagajärjel või asbestiga kokkupuute tõttu. Tõenäosus, et kahju põhjustas asbestiga kokkupuude oli 26%. Seetõttu pidi kostja hüvitama kannatanule 26% tekkinud kahjust.²⁵⁷ J. Spier on välja toonud, et EGTL nentis PETL artikkel 3:106 väljatöötamisel, et proportsionaalne vastutus ei ole ideaalne lahendus, kuid see on parim võimalik lahendus.²⁵⁸

Proportsionaalse vastutuse kohaldamise kasuks räägib ka teaduse areng. Tehisintellekti abil on võimalik järjest täpsemalt analüüsida kausaalseose tõenäosust kostja teo ja kannatanu kahju vahel, sest tehisintellekt suudab arvestada tohutut koguses andmeid, mille põhjal tehtud arvutused on inimeste tehtud arvestustest täpsemad. Siiski piirdub tehisintellekti võimekus vaid

---

²⁵¹ Ühendkuningriikide hüvitise seadus (Compensation Act), 25.07.2006, chapter 29. Arvutivõrgus: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/29/introduction> (21.04.2025).

²⁵² *Wilsher v Essex Area Health Authority* [1988], AC 1074.

²⁵³ *Gregg v Scott* [2005] 2 AC 176.

²⁵⁴ Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.

²⁵⁵ RKTko 3-2-1-78-06, p 13; RKTko 3-2-1-53-06, p 11.

²⁵⁶ Koziol, H., äärenr 5/92; Leshem, S., Miller, G. P., lk 356.

²⁵⁷ Kadner Graziano, T. Digest of European Tort Law, lk 435-436.

²⁵⁸ Spier, J. Principles of European Tort Law. Text and Commentary, lk 57.

kausaalseose tõenäosuse tuvastamisega ning tehisintellekt ei ole võimeline tuvastama täieliku kindlusega põhjuslikku seost.²⁵⁹ Järelikult võimaldab teaduse areng proportsionaalse vastutuse põhimõtte veelgi õiglasemat ja efektiivsemat kasutust.

Õiguskirjanduses on proportsionaalse vastutuse kriitikana leitud, et kuigi proportsionaalne vastutus võib tihti pakkuda õiglasema lahenduse, ei ole mõistlik ainult sellele tugineda, sest tulenevalt inimvõimete piiridest, esineb praktikas tihti olukordi, kus esineb vähemalt osaline ebakindlus.²⁶⁰ R. Young, jt on tugevalt pooldanud vastava põhimõtte rakendamist olukorras, kus kausaalsuse ebakindlus on kõrge.²⁶¹ Õiguskirjanduses on levinum seisukoht, et proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldumist tuleks hinnata läbi kostja tegevuse ohtlikkuse. B. A. Koch on välja toonud, et F. Bydlinski ei pidanud proportsionaalse vastutuse väljatöötamisel samuti silmas vastava põhimõtte kohaldamist igas olukorras, vaid ainult siis, kui kostja tegevus kujutas endast mingisuguse kohustuse (eelkõige hoolsuskohustuse) rikkumist ja suurt riski.²⁶² H. Koziol on samuti kinnitanud, et proportsionaalne vastutus kohaldub, kui kaks nähtust kujutavad endast suurt konkreetset riski ja on mõlemad potentsiaalses põhjuslikus seoses tekkinud kahjuga. Kui puudub piisavalt kaalukas potentsiaalne põhjuslikkus, mis õigustaks vastutuse jagunemist, ei tule vastav põhimõtte ka kohaldamisele.²⁶³ H. Kozioli ja F. Bydlinski seisukohad kinnitavad, et kui põhjusliku seose ebakindlus on piisavalt väike, on põhjendatud kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine. Seetõttu ei ole kriitika asjakohane, kuivõrd ei teki ohtu, et proportsionaalse vastutuse põhimõtet hakatakse vähimagi põhjusliku seose ebakindluse korral kohaldama.

Siiski on piiri leidmine proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamise ja kohaldamata jätmise vahel keeruline. O. Y. Pelled on leidnud, et kui kahju põhjustamise tõenäosus ei ole kindel, siis proportsionaalne vastutus tagab alati õiglase ja tõhusa lahenduse, seega on põhimõtte rakendatav ka juhul, kui tõenäosus, et kostja kahju tekitas, on näiteks vaid 30%.²⁶⁴ Peatükis 2.1.1 leidis töö autor, et kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine viib õiglase tulemuseni, kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas on üle 90% või alla 10%.²⁶⁵ Vastavaid tõenäosusi tuleks võtta suunisenä, mitte reeglina, ja proportsionaalse vastutuse kohaldamine

---

²⁵⁹ Terranova, jt. AI and professional liability assessment in healthcare. A revolution in legal medicine? – National Library of Medicine 08.10.2024, p 4.4. Arvutivõrgus: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10800912/> (19.04.2025).

²⁶⁰ Ludwichowska-Redo, K., lk 335.

²⁶¹ Young, R., jt., lk 517.

²⁶² Koch, B. A. Medical Liability in Europe, lk 14.

²⁶³ Koziol, H., äärenr 5/90.

²⁶⁴ Pelled, O. Y., lk 175.

²⁶⁵ Vt käesoleva töö ptk 2.1.1.

peaks eelkõige sõltuma juhtumi asjaoludest. Siiski, kui tõenäosuse ebakindlus on väga väike, tuleks kohaldada proportsionaalse vastutuse põhimõtte asemel kõik või mitte midagi põhimõtet.

Viimaseks tekib küsimus, mis tähendus oleks proportsionaalse vastutuse rakendamisel tootja vastutuse (Euroopa Liidu direktiivi (EL) 2024/2853) kontekstis. Direktiivi (EL) 2024/2853 artikkel 13 lg 2 lubab ettevõtja vastutust vähendada, kui kahju on põhjustanud nii toote puudus kui ka kannatanu. Samuti ei reguleeri direktiiv põhjusliku seose tuvastamist, mistõttu on direktiivi tõlgendades olemas võimalus, et ebakindla põhjusliku seose korral võib rakendada proportsionaalse vastutuse põhimõtet. Siiski on proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamise võimalused oluliselt piiratud direktiivi (EL) 2024/2853 artikliga 10, mis reguleerib tõendamiskoormist. Töö autor on eelnevalt välja toonud, et teatud juhtudel kehtib eeldus põhjusliku seose esinemise osas toote puuduse ja kahju vahel ning ka eeldus, et toode oli puudusega. Samuti on tõendamiskoormise ümberpööramine osa kõik või mitte midagi põhimõttest.²⁶⁶ Eesti ei ole veel direktiivi üle võtnud, kuid kui vastavad seadusmuudatused on jõustunud, ei saa proportsionaalse vastutuse põhimõtet rakendada olukorras, kus tõendamiskoormis on direktiivi (EL) 2024/2853 järgi ümber pööratud.

Proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamine aitab leida õiglasema lahenduse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Proportsionaalse vastutuse põhimõte võtab arvesse, et põhjuslik seos on ebakindel ning arvestab põhjusliku seose ebakindlust kahjuhüvitise määramisel. Seetõttu on mõistlik rakendada proportsionaalse vastutuse põhimõtet olukordades, kus kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamine viib ebaõiglase tulemuseni. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte rakendamine ei ole aga mõistlik juhul, kui põhjusliku seose ebakindlus on väga madal ja sellisel juhul tuleks kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet.

2.4.2. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte täiendava reguleerimise vajalikkus Eestis

Töö autor leidis eelmises peatükis, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras on mõistlik ja õiglane rakendada proportsionaalse vastutuse põhimõtet. Eestis puudub proportsionaalse vastutuse põhimõtte regulatsioon kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Samuti on küsitav, kas VÕS §-i 140 saab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendada selliselt, et selle alusel saaks vähendada kahjuhüvitist proportsionaalselt kannatanust tuleneva põhjusliku seose ebakindluse määraga.²⁶⁷ Praeguse

---

²⁶⁶ Vt käesoleva töö ptk 2.2.

²⁶⁷ Käesoleva töö peatükis 1.3 leidis autor, et VÕS §-i 140 sõnastus ei viita, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos võiks olla üks asjaoludest, mida saab VÕS §-i 140 lg 1 järgi arvesse võtta kahjuhüvitise määramisel.

kohtupraktika valguses on vastus igal juhul eitav, sest Eestis kohaldub kõik või mitte midagi põhimõtte kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.²⁶⁸ Seetõttu on proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamiseks vaja, kas õigusliku regulatsiooni muutust või olulist muutust kohtupraktikas.

Austrias on kohtupraktika abil kohaldatud proportsionaalse vastutuse põhimõtet, kuigi vastav regulatsioon puudus. Austria kohtud on kohaldanud kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras proportsionaalset vastutust rakendades alternatiivse kausaalsuse korral kohalduvaid põhimõtteid koos *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (ABGB²⁶⁹) §-ga 1304.²⁷⁰ ABGB § 1304 sätestab, et kui kahju tekkimisel on kannatanu enda süü samuti määrav, siis vastutab kannatanu kahju põhjustajaga proportsionaalselt. B. A. Koch on selgitanud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras proportsionaalse vastutuse kohaldamiseks tuli Austrias esmalt tõlgendada ABGB §-e 1301 ja 1302 selliselt, et sätted on kohaldatavad ka alternatiivse kausaalsuse olukorras.²⁷¹ ABGB § 1301 sätestab, et kui kaks või enam isikut vastutavad sama kahju eest, kui nende ühine tegevus on otseselt või kaudselt põhjustanud kahju tekkimise. ABGB § 1302 näeb ette, et kui isikute osakaalu kahju tekitamises ei ole võimalik kindlaks määrata, vastavad kõik solidaarselt. Austria lähenemine nõudis ABGB sätete väga laia tõlgendust, et kohaldada proportsionaalse vastutuse põhimõtet kannatanust tuleneva ebakindla kausaalsuse olukorras, sest ABGB §-d 1301, 1302 ega ka 1304 sõnastus ei näe otsesõnu ette vastavate sätete kohaldamise võimalikkust ebakindla kausaalsuse olukorras.

Eestis ei ole Austriaga sarnane lähenemine mõistlik ega ka ilmselt võimalik. Eestis reguleerib kahju hüvitamist mitme isiku poolt VÕS § 137. VÕS § 137 kohaldub, kui on kindlaks tehtud vastavate isikute vastutus tekitatud kahju eest. VÕS § 137 ei saa kohaldada alternatiivse kausaalsuse olukorras ja kohaldub hoopis VÕS § 138. VÕS § 138 eeldus on, et kahju peab olema tekitatud erinevate isikute poolt, välistades võimaluse kohaldada sätet kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Seetõttu on juba alternatiivse kausaalsuse olukorra lahendamine Eestis oluliselt erinev Austria lähenemisest, kus alternatiivse kausaalsuse olukorra lahendamiseks eriregulatsioon puudus.

ABGB §-le 1304 sarnane säte on VÕS § 139 ning mõlemad sätted kohalduvad, kui kannatanu on osaliselt kahju põhjustanud. Selleks, et Eestis saaks alternatiivse kausaalsuse põhimõtteid

---

²⁶⁸ RKTko 3-2-1-53-06, p 11; RKTko 3-2-1-78-06, p 13.

²⁶⁹ Austria tsiviilkoodeks (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*), alates 01.06.1811. JGS Nr. 946/1811. Arvutivõrgus: <https://www.jusline.at/gesetz/abgb> (21.04.2025).

²⁷⁰ Koziol, H., äärenr 5/87-5/91.

²⁷¹ Koch, B. A. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives, lk 79.

kohaldada VÕS § 139 abil kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras, oleks vajalik mitme sätte väga lai tõlgendamine. Esmalt tuleks VÕS § 138 osas kõrvale kalduda kehtivast kohtupraktikast ja sätte sõnastusest, mille järgi ei kohaldu VÕS § 138 kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.²⁷² Teiseks tuleks VÕS §-i 139 tõlgendada oluliselt laiemalt, sest sätte sõnastus ei näe ette võimalust sätte kohaldamiseks, kui kannatanu tegevuse põhjuslikkus tekkinud kahjuga on ebakindel.²⁷³ Kaheldav on, kas selline tõlgendus oleks mõistlik. Käesoleva töö autori hinnangul tundub selline lahendus siiski põhjendamatu, sest vähendaks õiguskindlust ning kalduks olulisel määral kõrvale nii VÕS § 138 kui ka § 139 eesmärkidest ja olemusest. Seetõttu ei ole proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamine võimalik kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras tuginedes VÕS §-dele 138 ja 139.

Saksamaa õiguskirjanduses on välja pakutud ZPO § 287 kohaldamine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras, et rakendada proportsionaalse vastutuse põhimõtet.²⁷⁴ Sarnaselt ZPO §-ga 287, annavad ka VÕS § 127 lg 6 ja TsMS § 233 lg 1 kohtule diskretsiooni määrata kahjuhüvitis oma siseveendumuse järgi.²⁷⁵ Peatükis 1.3 on leitud, et kuivõrd vastavad sätted seavad eeldusteks kahju hüvitamise kohustuse olemasolu ja põhjusliku seose esinemise, ei saa neid ebakindla põhjusliku seose olukorra lahendamiseks kohaldada. Seetõttu ei ole kohtutel võimalik kohaldada VÕS § 127 lg 6 ja TsMS § 233 lg 1, et rakendada proportsionaalse vastutuse põhimõtet.

Küsitav on, kas VÕS § 127 lg 4 alusel on võimalik kohtupraktika abil kohaldada proportsionaalset vastutust kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Vastus on ilmselt eitav. Kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et VÕS § 127 lg 4 käsitleb põhjuslikku seost ja selle kindlakstegemist.²⁷⁶ Ka sätte sõnastus ei viita võimalusele kohaldada sätet ebakindla põhjusliku seose olukorras. Sarnaselt VÕS § 127 lg-ga 4, näeb PETL artikkel 3:101 ette põhjusliku seose tuvastamise reegli. B. A. Koch on selgitanud, et PETL artikkel 3:106, mis sätestab proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamise kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras, on erandiks PETL artiklis 3:101 sätestatud üldreeglile.²⁷⁷ Kuivõrd proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamist kannatanust tuleneva ebakindla

---

²⁷² Vt käesolev töö ptk 1.3.

²⁷³ Vt käesolev töö ptk 1.3.

²⁷⁴ MüKoBGB/Wagner. § 830, äärenr 85-89.

²⁷⁵ Kommenteeritud väljaannetes on selgitatud, et VÕS § 127 lg 6 ja TsMS § 233 lg 1 eeskujuks on muuhulgas ZPO § 287. Sein, K. VÕS § 127, komm p 2; Kangur, A. TsMS § 233, komm p 2.

²⁷⁶ Sein, K. VÕS § 127, komm p 4.10.

²⁷⁷ Koch, B. A. 2009, lk 209.

põhjusliku seose olukorras nähakse kui kõrvale kaldumist põhjusliku seose olemasolu eeldusest, ei saa proportsionaalse vastutuse põhimõtet tuletada VÕS § 127 lg-st 4. VÕS § 127 lg 4 alusel proportsionaalse vastutuse kohaldamine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras tähendaks sätte väga laia tõlgendamist ning sätte olemusest olulisel määral kõrvale kaldumist. Selline lähenemine on põhjendamatu. Ka alternatiivse kausaalsuse olukorda, mis on teine ebakindla põhjusliku seose juhtum, reguleerib VÕS § 138, mitte ei kohaldata VÕS § 127 lg 4. Seetõttu ei ole põhjendatud VÕS § 127 lg 4 alusel kohaldada kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras proportsionaalse vastutuse põhimõtet.

Järelikult on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras proportsionaalse vastutuse kohaldamiseks vajalik uue regulatsiooni vastuvõtmine. Eeskujuks proportsionaalse vastutuse põhimõtte regulatsioonil saaks olla PETL artikkel 3:106. Belgias jõustus 01.01.2025 proportsionaalse vastutuse regulatsioon, mille eeskujuks oli samuti PETL artikkel 3:106.²⁷⁸ Samuti on asjakohane analüüsida ka Austrias 2007. aastal õigusteadlaste poolt välja pakutud proportsionaalse vastutuse regulatsiooni, millega õigusteadlased soovisid pakkuda alternatiivi kehtivale Austria seadusele (Austria seadusettepanek²⁷⁹).

PETL artikkel 3:106 sätestab, et kannatanu peab kandma kahju ulatuses, mis vastab tõenäosusele, et see võis olla põhjustatud tema enda tegevusest, sündmusest või muudest asjaoludest, mis on kannatanu sfääris. Belgia tsiviilkoodeksi²⁸⁰ artikli 6.22 pealkiri viitab küll *loss of chance* põhimõttele, kuid olemuslikult on tegemist proportsionaalse vastutuse sättega. Belgia tsiviilkoodeksi artikkel 6.22 sätestab, et kui ei ole kindel, et vastutusele võetava isiku toimepandud rikkumine oli kahju tekkimise vajalik tingimus – sest kahju oleks võinud tekkida ka siis, kui isik oleks käitunud õiguspäraselt ega oleks rikkumist toime pannud – on kannatanul õigus osalisele hüvitisele vastavalt tõenäosusele, et see rikkumine põhjustas kahju. Esmapilgul jääb mulje, et Belgia tsiviilkoodeksi artiklit 6.22 saab kohaldada ka alternatiivse kausaalsuse olukorras, kuid alternatiivset kausaalsust reguleerib artikkel 6.23. Nii PETL artikkel 3:106 kui ka Belgia tsiviilkoodeksi artikkel 6.22 sätestavad proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamise kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. PETL artikkel 3:106 eristab selgemini, et tegemist on just kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kohalduva sättega. Seetõttu tuleb selguse huvides eelistada PETL artikli 3:106 sõnastust.

---

²⁷⁸ Ludwichowska-Redo, K., lk 335-337.

²⁷⁹ H. Koziol on välja toonud vastava ettepaneku inglisekeelse versiooni. Koziol, H., Appendix 1: Draft proposal submitted by the working group set up by the Federal Ministry of Justice for a new Austrian law of damage. Preliminary Final Version. Juuni 2007.

²⁸⁰ Belgia tsiviilkoodeksi. Loi portant le livre 6 „La responsabilité extracontractuelle“ du Code civil (1). Numac: 2024001600. Arvutivõrgus: <https://justice.belgium.be/fr/bwcc> (10.04.2025).

Austria seadusettepanekus on sätestatud lisatingimused proportsionaalse vastutuse kohaldamiseks. Ettepaneku § 1294 lg 2 sätestab, et kahju võib omistada isikule, kui ta selle põhjustas või kui põhjuslik sündmus kuulus isiku riskisfääri. See kehtib ka juhul, kui sündmus väga tõenäoliselt põhjustas kahju, kuid sama kehtib ka teise sündmuse kohta. Kui üks sündmustest oli juhuslik või põhjustatud kannatanu enda poolt või kui ainult üks või teine sündmustest oleks saanud kahju põhjustada, siis tuleb kahju jaotada vastavalt seostatavuse astmele ja põhjuslikkuse tõenäosusele. F. Bydlinksi on ettepaneku kohta välja toonud, et ettepanekus sisalduv proportsionaalne vastutus võtab arvesse tegevuse seostatavust ja riski ning tõenäosust, et üks või teine isik kahju tekitas.²⁸¹ Samuti on ettepanek seadnud lisakriteeriumiks, et sündmus pidi väga tõenäoliselt kahju põhjustama. Käesoleva töö autori hinnangul ei ole mõistlik vastava kriteeriumi sätestamine. Tingimus, mis seab proportsionaalse vastutuse kohaldamise eelduseks, et mõlemad sündmused põhjustasid väga tõenäoliselt kahju, piirab proportsionaalse vastutuse kohaldamisala juhtudega, kus põhjusliku seose ebakindlus on suur. Kui tõenäosus jaguneks näiteks 80/20 (sõltumata kas kannatanu või kostja poole kallutatult), on keeruline väita, et pool, kelle osas kehtib 20%-line tõenäosus, väga tõenäoliselt kahju põhjustas. Seetõttu võib tingimuse sätestamine vähendada õigusselgust ja piirata ebamõistlikult proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamist. Siiski on põhjendatud eesmärgiks vältida proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamist iga väiksemagi põhjusliku seose ebakindluse korral. Kohtule proportsionaalse vastutuse rakendamise üle otsustamisel kaalutlusruumi andmiseks on mõistlik lähtuda PETL artiklist 3:106. Vastava sätte sõnastus võimaldab laiemat tõlgendamisruumi, jättes kohtupraktika kujundada, millal proportsionaalse vastutuse põhimõtet rakendada. Käesoleva töö autori rõhutab, et kui põhjusliku seose ebakindlus on väga madal, on põhjendatud kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet.²⁸² Vastavat võimaldab PETL artikkel 3:106 sõnastus.

Kokkuvõtlikult teeb töö autor ettepaneku lisada VÕS 7. peatükki järgmine säte: Kui kahju võis tekkida kahjustatud isiku enda tegevusest, sündmusest või muust asjaolust, mis on kahjustatud isiku sfääris, või võis kahju tekitada teine isik, vastutab teine isik ulatuses, mis vastab tõenäosusele, et tema kahju tekitas.

---

²⁸¹ Bydlinksi, F. Entwurf eines neuen österreichischen Schadenersatzrechts. Tort and Insurance Law. Austria: SpringerWienNewYork 2006, lk 43-45.

²⁸² Vt käesolev töö ptk 2.1.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli analüüsida, kuidas tuleks lahendada kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukord selliselt, et lahendus oleks nii kannatanu kui kostja jaoks võimalikult õiglane. Autor keskendus süvitsi analüüsimise eesmärgil kannatanust tulenevale ebakindlale põhjuslikule seosele tervisekahju juhtumite puhul deliktiõiguses. Tervisekahju juhtumid on üks juhtumigruppidest, kus kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos sageli esineb. Töö eesmärgi täitmiseks püstitas autor neli uurimisküsimust, mida järgnevalt käsitletakse.

Esimene uurimisküsimus oli, mida tähendab kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos. Autor järeldas, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose defineerimisele ei ole õiguskirjanduses palju tähelepanu pööratud. Autor leidis, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose definitsioon on järgnev: kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seosega on tegemist, kui esineb faktiline ebakindlus, kas kannatanu kahju põhjuseks on: a) kannatanu enda tegu või kannatanu sfääris olev risk; või b) ühe või mitme kolmanda isiku tegu või tegevusetus, kui sellele järgneks põhjusliku seose tuvastamise võimalikkusel kolmanda isiku deliktiline vastutus. Seejuures järeldas autor, et kannatanu sfääris olevat riski tuleb käsitleda laialt, mistõttu on kannatanust tuleva ebakindla põhjusliku seosega tegemist ka juhul, kui kahju võisid alternatiivselt põhjustada näiteks loodusnähtus ja kostja tegevus.

Teise uurimisküsimuse eesmärk oli välja selgitada, millised on kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumigrupid tervisekahju korral. Küsimusele vastamiseks analüüsis autor nii Eesti kui ka mitmete välisriikide kohtupraktikat. Lai võrdlusriikide valik kindlustas, et kõik vajalikud juhtumigrupid olid välja toodud. Kohtupraktika analüüsi tulemusena jõudis töö autor järeldusele, et kannatanust tulenev ebakindel põhjuslik seos võib esineda eelkõige järgmiste tervisekahjudega seonduvate juhtumigruppide korral: õnnetusjuhtumid, ravivigade juhtumid, ravimi kõrvaltoime juhtumid, toksilise ainega kokkupuute juhtumid ja töökohal tekkinud kahju juhtumid.

Kolmandale uurimisküsimusele vastamiseks analüüsis autor, kuidas on reguleeritud põhjusliku seose kindlakstegemist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral. Autor analüüsis lisaks Saksamaa õiguskirjandust, kus pakuti välja kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras rakendada ZPO § 287, mis ei eelda, et põhjuslik seos kannatanu kahju ja kostja tegevuse vahel on eelnevalt kindlaks tehtud. Sarnane regulatsioon Eesti õiguses puudub, kuivõrd TsMS § 233 lg 1 ja VÕS § 127 lg 6 rakendamine eeldab, et põhjuslik seos on tuvastatud. Samuti analüüsis autor PETL artiklit 3:106, mis näeb ette

proportsionaalse vastutuse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Sarnane säte Eestis puudub. Lisaks järeldas autor, et VÕS §-e 138-140 ei saa kohaldada kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras ebakindla põhjusliku seose probleemi lahendamiseks. Autor järeldas, et Eestis puudub vajalik regulatsioon kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose juhtumite reguleerimiseks, mistõttu tuleb kohaldada VÕS § 127 lg 4 põhjusliku seose tuvastamiseks kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras.

Neljas uurimisküsimus oli, milliseid kahju hüvitamise põhimõtteid saab kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose korral rakendada ning millised on nende rakendamisega seotud õiguslikud probleemid. Eestis kohaldatakse kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras kõik või mitte midagi põhimõtet. Autor järeldas, et kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine viib enamasti ebaõiglase tulemuseni. Põhimõtte kohaldamisel on oht, et kannatanu nõue rahuldatakse juhul, kui esineb väga suur tõenäosus, et kostja kannatanu kahju ei põhjustanud. Samuti võib kannatanu jääda kahjuhüvitiseta, kuigi esineb kaalukas tõenäosus, et kostja siiski kannatanu kahju põhjustas. Kõik või mitte midagi põhimõtte kohaldamine on mõistlik vaid juhul, kui põhjusliku seose ebakindlus on väga väike ja alternatiivne kahju põhjus on juhuslik. Kui kõik või mitte midagi põhimõtte rakendamise juurde jääda, on madalama tõendamise standardi kohaldamine kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras üks võimalustest, kuidas põhimõttest tulenevat ebaõiglust kannatanu kasuks leevendada. Autori seisukoha kohaselt peaks madalama tõendamisstandardi kohaselt küsima, kas kostja tegevus on kahju kõige usutavam põhjus. Siiski ei lahenda madalama tõendamisstandardi kohaldamine kõik või mitte midagi põhimõttega seonduvaid probleeme.

Tõendamiskoormise ümberpööramine on osa kõik või mitte midagi põhimõttest. Riigikohus on üldistavalt leidnud, et kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras pöördub põhjusliku seose tõendamiskoormis kannatanu kasuks ümber ja põhjuslikku seost kostja tegevuse ja kannatanu kahju vahel eeldatakse. Autori arvates ei ole põhjendatud igas olukorras tõendamiskoormise ümberpööramine. Tõendamiskoormise ümberpööramise üle otsustamine peaks olema juhtumipõhine arvestades juhtumi asjaolusid, kaasa arvatud kostja poolt kahju põhjustamise tõenäosust, tema tegevuse ohtlikkust, kaitsenormide ja käibekohustuse olemasolu ning rikkumist, kostja süüid ja menetlusosaliste ligipääsu vajalikele tõenditele ja informatsioonile. Siiski ka tõendamiskoormise ümberpööramisel säilivad kõik või mitte midagi põhimõttega seonduvad probleemid ja menetluse tulemus on ühe või teise poole jaoks reeglina ebaõiglane.

Loss of chance põhimõte on üks alternatiividest kõik või mitte midagi põhimõttele. *Loss of chance* põhimõtte kohaselt on vastutuse aluseks võimaluse kaotus ning kahju hüvitatakse vastavalt kaotatud võimaluse protsendile. *Loss of chance* põhimõtet ei ole võimalik kohaldada igas olukorras, vaid põhimõte eeldab, et kannatanu on kaotanud võimaluse terveneda või ellu jääda. Kui *loss of chance* põhimõtte kohaldamine ei ole võimalik, tuleks kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet või proportsionaalse vastutuse põhimõtet. Isegi kui tõenäosus, et kostja kannatanu kahju põhjustas, on sama, viiks erinevate kahju hüvitamise põhimõtete kohaldamine drastiliselt erinevate tulemusteni ja kahjuhüvitiste suurused oleksid juhtumi asjaoludest tulenevalt väga erinevad ning sõltuksid *loss of chance* põhimõtte kohaldamise võimalikkusest. Samuti on *loss of chance* põhimõtte alusel kaitstud kannatanu õigus terveneda, mis ei ole deliktiõigusega kaitstud õigushüveks. Seetõttu järeltas autor, et *loss of chance* põhimõtte kohaldamisala piiratuse tõttu ei ole põhimõtte rakendamine sobiv kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukordades.

Viimaseks analüüsis autor proportsionaalse vastutuse põhimõtte kohaldamist kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukorras. Autor järeltas, et proportsionaalne vastutus on kõikidest võimalikest lähenemistest kõige mõistlikum ja aitab saavutada võimalikult õiglase tulemuse nii kannatanu kui ka kostja jaoks. Vastav põhimõte võtab arvesse, et põhjuslik seos on ebakindel ning arvestab põhjusliku seose ebakindlust kahjuhüvitise määramisel. Proportsionaalse vastutuse põhimõtte rakendamine ei ole mõistlik juhul, kui põhjusliku seose ebakindlus on väga väike. Sellisel juhul tuleks kohaldada kõik või mitte midagi põhimõtet.

Autor analüüsis, millisel on proportsionaalse vastutuse põhimõtte sätestatud PETL-is ja teistes regulatsioonides. Samuti analüüsis autor, kas kohtupraktika abil on võimalik olemasolevate sätete abil proportsionaalse vastutuse põhimõtet kohaldada, kuid vastus oli eitav. Autor leidis, et VÕS 7. peatükki tuleks täiendada järgmise sättega: Kui kahju võis tekkida kahjustatud isiku enda tegevusest, sündmusest või muust asjaolust, mis on kahjustatud isiku sfääris, või võis kahju tekitada teine isik, vastutab teine isik ulatuses, mis vastab tõenäosusele, et tema kahju tekitas.

Üha enam tunnustatakse õiguskirjanduses ning mitmete riikide kohtupraktikas või regulatsioonides proportsionaalset vastutust kui õiglasemat lahendust kannatanust tulenevale ebakindla põhjusliku seose olukorrale. Käesoleva magistritöö autor loodab, et magistritöös esitatud analüüs aitab kaasa diskussiooni elavdamisele proportsionaalse vastutuse põhimõtte rakendamise võimalikkuse üle kannatanust tuleneva ebakindla põhjusliku seose olukordades.

UNCERTAIN CAUSATION WITHIN THE VICTIM'S SPHERE USING THE EXAMPLE OF HEALTH DAMAGE

Abstract

Causation is a central concept in tort law, necessary for the success of a claim for damages. However, proving causation remains one of the most difficult challenges in tort litigation. In some situations, causation cannot be definitively established through any method. Such cases involve uncertain causation, one form of which is causation uncertainty within the victim's sphere - the subject of this thesis.

This master's thesis' analysis of uncertain causation within the victim's sphere is limited to health damage cases in tort law. The thesis has focused on health damage cases to allow for in-depth analysis of a category where uncertain causation within the victim's sphere often occurs. While similar problems also arise in contractual liability, tort law serves as the primary focus of the thesis. This is due to the fact that legal literature mostly analyses uncertain causation within the victim's sphere in the context of tort claims, which allows for more thorough analysis. Nonetheless, under § 1044(3) of the Estonian Law of Obligations Act (LOA), a victim suffering a health damage can choose between tort and contract-based claims.

Even though health and life are the most highly protected legal interests in tort law, legal literature and case law remain divided on how to resolve these issues related to uncertain causation within the victim's sphere in health damage cases. This division can be clearly observed through the significantly different approaches countries take to resolving the issues.

Estonia follows the all-or-nothing principle. In the context of victim-based uncertainty, this means the claim is either fully satisfied or fully denied, depending on whether the standard of proof is met. Some countries have moved toward alternative approaches. For example, in January of 2025 Belgium introduced proportional liability in cases of uncertain causation, including uncertain causation within the victim's sphere. Austrian courts have applied similar proportional liability, and France uses the loss of chance principle, which awards compensation based on the lost opportunity of avoiding harm. Under the total reparation principle, the tortfeasor must compensate for all harm caused.

The central aim of the thesis was to determine how damages should be awarded in cases of uncertain causation within the victim's sphere and how such situations should be regulated under Estonian legislation, given tort law's goal of ensuring a fair outcome. To answer this

question the author analysed how the problem of uncertain causation in health damage cases within the victim's sphere has been approached in different legislations, case law, and legal literature and analysed what have been possible solutions to the legal challenges arising from uncertain causation.

The author started the thesis with the analysis of the definition of the term "uncertain causation within the victim's sphere". Legal literature has not focused defining the concept. Multiple scholars refer to uncertain causation within the victim's sphere as a case of uncertain torts, however, no precise definition has been presented. The author found that the definition of uncertain causation within the victim's sphere is as follows: uncertain causation within the victim's arises when there is factual uncertainty as to whether the damage suffered by the victim was caused by: a) the victim's own conduct or a risk within the victim's sphere; or b) the act or omission of one or more third parties, where, if causation could be established, the third party would bear delictual liability. The author concluded that the risk within the victim's sphere should be interpreted broadly. Meaning that uncertain causation from the victim is also present where the damage could alternatively have been caused, for example, by a natural phenomenon or the defendant's conduct.

Secondly, the author determined the categories of cases of uncertain causation within the victim's sphere in cases of health damage. The author examined the case law of Estonia and several foreign countries to identify categories of cases involving uncertain causation within the victim's sphere in health damage cases. A wide choice of reference countries ensured that all the necessary case groups were covered. As an example of the accident case group, a mountaineering case can be mentioned where the victim and the defendant were climbing together, and the victim was injured by a falling rock. The rockfall could have been caused either by the defendant's negligent behaviour or by a natural factor. In the case group of medical malpractice, uncertain causation is illustrated by a situation where an infant dies during childbirth, but it is factually impossible to determine whether the death resulted from a medical error made by the doctors or from a risk originating from the mother. In the pharmaceutical damage case group, a case can be mentioned where a newborn was vaccinated against diphtheria, tetanus, and whooping cough, and it was alleged that the vaccination caused a severe disability, although the disability might have resulted from other undetermined causes. To illustrate the case group of toxic exposure, a case where the incidence of cancer increases near a contaminated area can be used as an example. In this situation, it cannot be established whether a particular victim's illness was caused by exposure to the toxic substance or by a factor originating from the victim, such as genetic predisposition or smoking. Lastly, in the case

of workplace damage, uncertain causation arises when a workplace accident occurs, but it remains unclear whether the cause was the victim's own clumsiness or the employer's breach of obligations. Based on the analysis of case law, the author concluded that uncertain causation within the victim's sphere in health damage cases mainly occurs in five groups: accidents, medical malpractice, pharmaceutical damage, toxic exposure, and workplace damage.

Thirdly, the author analysed how uncertain causation within the victim's sphere is regulated in Estonia. The author concluded that Estonia does not have a specific regulation for cases of uncertain causation within the victim's sphere, which is why § 127(4) of the LOA must be applied for the establishment of a causal link. In addition, the author analysed the German legal literature, which proposed the application of *Zivilprozessordnung* (ZPO) § 287 in the case of an uncertain causation within the victim's sphere. § 287 of the ZPO does not require a causal link between the injured party's damage and the defendant's conduct to have been established in advance. Thus, there is no similar regulation in Estonian law, as the application of § 233(1) of the Code of Civil Procedure (CCP) and § 127(6) of the LOA presupposes that a causal link has been established. The author also analysed Article 3:106 of the Principles of European Tort Law (PETL), which provides for proportionate liability in the case of an uncertain causal link between the victim and the injured party, but there is no similar provision in Estonia. Furthermore, the author concluded that §§ 138-140 of the LOA cannot be applied to solve the problem of an uncertain causal link in a situation of uncertain causation within the victim's sphere. § 138 of the LOA applies in cases of alternative causation. The article cannot be applied through analogy as it states that two or more tortfeasors must be liable, thus it is not applicable in the case of uncertain causation within the victim's sphere. §§ 139 and 140 of the LOA presuppose that the defendant's duty to compensate the damage to the victim has been established. Moreover, § 139 of the LOA can only be applied if there is a causal link between the victim's conduct and the damage occurred to the victim. Thus, Estonian legislation does not have any specific regulations that can be applied in cases of uncertain causation within the victim's sphere and cases must be solved through the application of § 127(4) of the LOA.

Fourthly, the author conducted analysis of which principles of damages can be applied in the case of an uncertain causal link between the victim and the injured party, and what are the legal problems associated with their application. In Estonia, the all-or-nothing principle is applied in situations of uncertain causation. The author concludes that the application of the all-or-nothing principle in cases of uncertain causation within the victim's sphere is unfair because it leads to extreme outcomes, either granting full compensation or denying it entirely, even when causation is factually uncertain. For example, if the probability that the defendant caused the

victim's damage is 80%, the victim can still be left empty-handed if the standard of proof is high. If the courts decide to reverse the burden of proof, the defendant is obliged to compensate the damage in full to the victim, even if the probability that the defendant caused the victim's damage is for example 30%. Thus, the all-or-nothing approach inevitably results in injustice for one party, as it ignores the true probability of causation and contradicts the fundamental goal of tort law, which is to fairly compensate for damage. The application of the all-or-nothing principle is reasonable only where the uncertainty of the causal link is very small, and the alternative cause of the harm is accidental.

If the application of the all-or-nothing principle is retained, the application of a lower standard of proof in a situation of uncertain causation on the part of the injured party is one of the ways of mitigating the unfairness of the all-or-nothing principle in favour of the injured party. § 232(1) of the CCP establishes the judge's inner conviction as the standard of proof, which can leave the victim empty-handed if the probability that the defendant caused the victim's damage is for example 85%. Thus, the usual standard of proof applicable in Estonia, is high. The author argues that if the all-or-nothing principle is applied and the burden of proof is not reversed, the lower standard of proof should ask whether the defendant's conduct is the most plausible cause of the harm. However, the application of the lower standard of proof does not solve the problems associated with the all-or-nothing principle and the application of the principle still entails an unfair outcome.

Another possibility to assist the victim in bringing a claim against the defendant in a situation of uncertain causation within the victim's sphere, is reversing the burden of proof. Reversing the burden of proof is part of the all-or-nothing principle. The Supreme Court of Estonia has generally held that in a situation of uncertain causation on the part of the injured party, the burden of proof of causation is reversed in favour of the injured party and a causal link between the defendant's actions and the injured party's harm is presumed. Thus, in Estonia, which applies the all-or-nothing principle, the burden of proof is generally reversed. In the author's view, reversal of the burden of proof is not justified in every situation. The reversal of the burden of proof should be decided on a case-by-case basis, taking into account the circumstances of the case, including the likelihood of the defendant causing the harm, the dangerousness of its conduct, the existence and breach of the standards of protection and the duty to act, the defendant's culpability and the access of the parties to the proceedings to the necessary evidence and information. However, even with a reversal of the burden of proof, the problems associated with the all-or-nothing principle remain and the outcome of the proceedings is generally unfair to one party or the other.

The loss of chance principle is one of the alternatives to the all-or-nothing principle. Under the loss of chance principle, liability is based on the loss of opportunity and damages are awarded according to the percentage of opportunity lost. The loss of chance principle is mostly applicable in medical malpractice cases. It cannot be applied in every situation as it presupposes that the victim has lost the chance to recover or survive. For example, the loss of chance is not applicable in a car accident case where it could not be determined whether the victim died from being thrown out of the car driven and crashed by the victim themselves or from being run over by the defendant. The dispute was not about the victim's chance of survival, but about which event caused the death. If the loss of chance principle cannot be applied, the all-or-nothing principle or the principle of proportionate liability should apply. Even if the likelihood that the defendant caused the injury to the victim is the same, the application of different principles of damages would lead to drastically different results and the amounts of damages would vary widely depending on the circumstances of the case and the possibility of applying the loss of chance principle. Moreover, under the loss of chance principle, the protected interest is the victim's chance to recover, not being healthy itself, which is not a legally protected interest in tort law. Since tort law protects the right to bodily integrity, the loss of chance principle is considered incompatible with the fundamental principles of tort law. Therefore, the author concluded that, due to the limited scope of application of the loss of chance principle and its incompatibility with the principles of tort law, its application is not appropriate in situations of uncertain causation on the part of the injured party.

Finally, the author analysed the application of the principle of proportionate liability in a situation of uncertain causation on the part of the victim. The author concluded that proportionate liability is the most reasonable of all possible approaches and helps to achieve the fairest possible outcome for both the injured party and the defendant. Proportional liability offers a fairer outcome in situations of uncertain causation within the victim's sphere, because it allocates compensation according to the probability that the defendant caused the damage rather than granting full compensation or none at all as is the case under the all-or-nothing principle. Compared to the loss of chance principle, the application of proportional liability is a more reasonable solution, as it can be applied in all cases. The only case where proportional liability principle is not reasonable where the uncertainty of the causal link is very low. In such a case, the all-or-nothing principle should be applied. However, in general the cases of uncertain causation within the victim's sphere should be resolved by applying the proportional liability principle.

The author analysed the way in which the principle of proportionate liability is enshrined in the PETL and other regulations. The author also analysed whether the case-law allows the application of the principle of proportionate liability by means of the existing provisions, but the answer was in the negative. The author found that Chapter 7 of the LOA should be supplemented with the following provision: if the damage may have been caused by the injured party's own act, event or other circumstance within the sphere of the injured party, or may have been caused by another person, the other person is liable to the extent that corresponds to the probability that they caused the damage.

In conclusion, proportional liability is increasingly recognised in legal literature and in case law or regulations of several countries as a fairer solution to the situation of uncertain causation within the victim's sphere. The author of this thesis hopes that the analysis presented in the thesis will contribute to the debate on the possibility of applying the principle of proportionate liability in situations of uncertain causation within the victim's sphere.

LÜHENDID

ABGB	<i>Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch</i> (Austria tsiviilkoodeks)
BGB	<i>Bürgerliches Gesetzbuch</i> (Saksamaa tsiviilseadustik)
BGH	<i>Bundesgerichtshof</i> (Saksamaa ülemkohus)
CSQN	<i>conditio sine qua non</i>
DCFR	<i>Draft Common Frame of Reference</i>
DES	Dietüülstilbestrool
EGTL	<i>European Group on Tort Law</i> (Euroopa Deliktiõiguse Grupp)
EK	Euroopa Kohus
m	määrus
MüKoBGB	<i>Münchener Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch</i>
o	otsus
Ob	<i>Oberster Gerichtshof</i> (Austria Ülemkohus)
PETL	<i>Principles of European Tort Law</i> (Euroopa deliktiõiguse põhimõtted)
RavS	Ravimiseadus
RKHK	Riigikohtu halduskolleegium
RKTK	Riigikohtu tsiviilkolleegium
SM	Sotsiaalminister
TlnHK	Tallinna Halduskohus
TlnRnK	Tallinna Ringkonnakohus
TrtRnK	Tartu Ringkonnakohus

TsMS	Tsiviilkohtumenetluse seadustik
TTOS	Töötervishoiu ja tööohutuse seadus
VÕS	võlaõigusseadus
ZPO	<i>Zivilprozessordnung</i> (Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustik)

KASUTATUD ALLIKAD

Kasutatud kirjandus

1. Bieri, L, Marty, P. The discontinuous nature of the loss of chance system. – Journal of European Tort Law 2011/2.
2. Borghetti, J.-S. Litigation on hepatitis B vaccination and demyelinating diseases in France. Breaking through scientific uncertainty? – Cambridge University Press 2015.
3. Bydlinski, F. Entwurf eines neuen österreichischen Schadenersatzrechts. Tort and Insurance Law. Austria: SpringerWienNewYork 2006.
4. Comadé, G., Nocco, L. Proportional Liability as an Application of the Precautionary Principle. Comparative Analysis of the Italian Experience. – Opinio Juris in Comparatione 2013/1.
5. Cooke, J. Law of Tort. 2. tr. London: Pitman Publishing 1995.
6. Downing, N. S. jt. Postmarket Safety Events Among Novel Therapeutics Approved by the US Food and Drug Administration Between 2001 and 2010. – JAMA 2017.
7. Gilead, I. jt. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives. Berlin/Boston: Walter de Gruyter 2013.
8. Goldberg, R. Scientific Evidence, Causation and the Law – Lessons of Bendectin (Debendox) Litigation. – Medical Law Review 1996/4.
9. Jones, M. A. Textbook on Torts. 8. tr. Oxford: Oxford University Press 2002.
10. Kadner Graziano, T. The „Loss of Chance“ in European Private Law – „All or nothing“ or partial compensation in cases of uncertain causation. – Lubos Tichy. Causation in Law. Prague: Univerzita Carlova, 2007.
11. Kalev, E. The Possibility of Compensation for Health Damage in Cases of Uncertain Causes within Victim’s Sphere. – Juridica International 21/2014.
12. Koch, B. A. Medical Liability in Europe, A Comparison of Selected Jurisdictions. Vienna: De Gruyter 2011.
13. Koch, B. A. Principles of European Tort Law. – King’s Law Journal 2009/20.
14. Koziol. H. Basic Questions of Tort Law from a Germanic Perspective. Vienna: Jan Sramek Verlag 2012.
15. Kõve, V. jt (koost). Tsiviilkohtumenetluse seadustik I. I–V osa (§-d 1–305). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2017.
16. Lahe, J. Kannatanu süü kahju tekkimisel kahjuhüvitise vähendamise alusena. Juridica 2003/2.

17. Lahe, jt. Patsiendikindlustus. Kommenteeritud väljaanne. Tartu: Juura 2024.
18. Leshem, S., Miller, G. P. All-or-Nothing versus Proportionate Damages. – *Journal of Legal Studies* 2009/38.
19. Ludwichowska-Redo, K. Uncertain Causation, Loss of a Chance and Proportional Liability in Medical Malpractice Cases. A Few Reflections with a Special Focus on Polish Law. – *Journal of European Tort Law*. 2024/15/3.
20. Martín-Casals, C. Some comparative remarks on pharmaceutical product liability. – *Pharmaceuticals Policy and Law* 2018/20.
21. Moréteau, O. French Tort Law in the Light of European Harmonization. – *Journal of Civil Law Studies* 2013/6.
22. Märjamaa, K. Ebakindel põhjuslik seos deliktiõiguses. Magistritöö, Tartu 2016.
23. Nõmper, A. jt. Ettepanek: vähendada tervishoiutöötaja vastutust patsiendikindlustuse loomiseks. – *Juridica* 1/2019.
24. Oliphant, K. Causation in Cases of Evidential Uncertainty: Juridical Techniques and Fundamental Issues. – *Chicago-Kent Law Review* 2016/91/2.
25. Oliphant, K. Uncertain Factual Causation in the Third Restatement: Some Comparative Notes. – *William Mitchell Law Review* 2011/37/3.
26. Pelled, O. Y. All-or-Nothing, or Something – Proportional Liability in Private Law. – *Theoretical Inquiries in Law* 2021/22.
27. Rhee, R. J. Probabilistic Causation in the Loss of Chance Doctrine: A Comment on Efficiency and Error Mitigation. – *University of Florida Levin College of Law Legal Studies Research Paper Series* 2022/22.
28. Robinson, G. O. Probabilistic Causation and Compensation for Tortious Risk. – *The International Library of Essays in Law and Legal Theory* . Areas 2. Tort Law. (koostaja E. Weinrib) England: Dartmouth Publishing Company Limited 1991.
29. Samii, S. M, Keirse, A. Taxonomy of Asbestos Litigation in Netherlands: Duelling with Causal Uncertainty. – *European Review of Private Law* 2013/1.
30. Schweizer, M. The civil standard of proof - what is it, actually? – *The International Journal of Evidence & Proof* 2016/20/3.
31. Sobczak, F. Proportionality in Tort Law. A Comparison between Dutch and English Laws with Regard to the Problem of Multiple Causation in Asbestos-Related Cases. – *European Review of Private Law* 2010/6.
32. Sulyok, K. Managing Uncertain Causation in Toxic Exposure Cases: Lessons for the European Court of Human Rights from U.S Toxic Tort Litigation. – *Vermont Journal of Environmental Law* 2017/18.

33. Tampuu, T. Deliktiõigus võlaõigusseaduses. Üldprobleemid ja delikti üldkoosseisul põhinev vastutus. – *Juridica* 2003/2.
34. Tampuu, T. Lepinguvälised võlasuhted. 2. tr. Tallinn: Juura 2017.
35. Terranova, jt. AI and professional liability assessment in healthcare. A revolution in legal medicine? – *National Library of Medicine* 08.10.2024. Arvutivõrgus: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC10800912/> (19.04.2025).
36. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus I. Üldosa (§§ 1-207). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2016.
37. Varul, P. jt (koost). Võlaõigusseadus IV. 8 osa 40. ptk – 10. osa (§-d 703-1067). Kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2020.
38. Wagner, G. Münchener Kommentar zum BGB. 9. Aufl. München: Beck 2024.
39. Weinrib, E. J. Causal Uncertainty. – *Oxford Journal of Legal Studies* 2016/36/1.
40. Winiger, B. jt. Digest of European Tort Law. Volume 1: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007.
41. Wright, R. W. Causation in Tort Law. – *California Law Review* 1985/1735/73.
42. Young, R. jt. Causality and causation in tort law. – *International Review of Law and Economics*. 2004/24/4.

Kasutatud normatiivmaterjalid

43. 23. oktoober 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2024/2853, mis käsitleb vastutust puudusega toodete eest ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/374/EMÜ. – *ELT L*, 2024/2853.
44. 25. juuli 1985. aasta nõukogu direktiiv (85/374/EMÜ) liikmesriikide tootevastutust käsitlevate õigus- ja haldusnormide ühtlustamise kohta. – *EÜT L* 210, 7.8.1985, p.29.
45. Austria tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Zivilprozessordnung*), alates 01.08.1895. *RGBI*. Nr. 113/1895. Arvutivõrgus: <https://www.jusline.at/gesetz/zpo> (21.04.2025).
46. Austria tsiviilkoodeks (*Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch*), alates 01.06.1811. *JGS* Nr. 946/1811. Arvutivõrgus: <https://www.jusline.at/gesetz/abgb> (21.04.2025).
47. Belgia tsiviilkoodeks. Loi portant le livre 6 „La responsabilité extracontractuelle“ du Code civil (1). *Numac*: 2024001600. Arvutivõrgus: <https://justice.belgium.be/fr/bwcc> (10.04.2025).
48. Kutsehaiguste loetelu. *SMm* 20.06.2005 nr 66. – *RT I*, 26.03.2024, 17.
49. Prantsusmaa tsiviilkoodeks (*Code civil*) 2016, Version en vigueur au 20 avril 2025. Arvutivõrgus:

- https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/2025-04-20
(20.04.2025).
50. Ravimiseadus. – RT I, 19.11.2024, 2.
51. Saksamaa tsiviilkohtumenetluse seadustik (Zivilprozessordnung), 12.09.1950 – 24.10.2024. Arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/> (19.04.2025).
52. Saksamaa tsiviilseadustik (Bürgerliches Gesetzbuch), 18.08.1896 – 23.10.2024. Arvutivõrgus: <https://www.gesetze-im-internet.de/bgb/BGB.pdf> (19.04.2025).
53. Tsiviilkohtumenetluse seadustik. – RT I, 28.12.2011, 44.
54. Töötervishoiu ja tööohutuse seadus. – RT I, 30.01.2025, 10.
55. Võlaõigusseadus. – RT I, 04.07.2024, 18.
56. Ühendkuningriikide hüvitise seadus (Compensation Act), 25.07.2006, chapter 29. Arvutivõrgus: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2006/29/introduction> (21.04.2025).

Kasutatud muud materjalid

57. Cancer Research UK. Risks and causes of mesothelioma. 18.05.2023. Arvutivõrgus: <https://www.cancerresearchuk.org/about-cancer/mesothelioma/risks-causes> (21.03.2025).
58. European Commission. Protecting People From Asbestos. September 2022. Arvutivõrgus: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/attachment/873629/Asbestos.pdf> (25.03.2025).
59. European Group on Tort Law. Principles of European Tort Law. 2005. Arvutivõrgus: <http://www.egtl.org/PETLEnglish.html> (19.04.2025).
60. European Group on Tort Law. Principles of European Tort Law: Text and Commentary. Springer-Verlag/Wien: 2005
61. Laisk, T. Naiste tervisele ei pöörata ravimiuuringutes piisavalt tähelepanu. – genoomika instituut 18.08.2022. Arvutivõrgus: <https://genomics.ut.ee/et/naiste-tervisele-ei-poorata-ravimiuuringutes-piisavalt-tahelepanu> (19.04.2025).
62. National Cancer Institute. Diethylstilbestrol (DES) Exposure and Cancer. National Cancer Institute at the National Institutes of Health. 31.01.2025. Arvutivõrgus: <https://www.cancer.gov/about-cancer/causes-prevention/risk/hormones/des-fact-sheet> (08.03.2025).
63. Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Study Group on a European Civil Code and the Research

- Group on EC Private Law (Acquis Group). Sellier: 2009. Regulatsiooni tekst (Final Outline Edition) ja kommentaarid (Full Edition). Arvutivõrgus: <https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/DCFR.html> (19.04.2025).
64. Sein, K., Volens, U. Euroopa Liidu Esindushagide Direktiivi Eesti Õigusesse Ülevõtmine. Analüüs. Arvutivõrgus: <https://www.justdigi.ee/sites/default/files/documents/2022-02/EL%20esindushagide%20direktiivi%20Eesti%20%20c3%b5igusesse%20%20c3%bclev%20%20c3%b5tmise%20anal%20%20c3%bc%20%20c3%bcs.pdf> (19.04.2025)
65. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (kollektiivse esindushagi menetluse loomine) eelnõu (334 SE) seletuskiri. Arvutivõrgus: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/84bb9880-642b-4e38-95bd-ec03ec23eddb/> (19.04.2025).
66. UK Parliament. Law Lords. UK Parliament 2025. Kättesaadav: <https://www.parliament.uk/about/mps-and-lords/about-lords/lords-types/law-lords/> (27.04.2025).
67. World Health Organization. Asbestos. World Health Organization 27.09.2024 – Arvutivõrgus: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/asbestos> (21.03.2025).

Kasutatud kohtupraktika

Riigikohtu praktika

- 68. RKTko 2-14-50307.
- 69. RKTko 2-16-8344.
- 70. RKTko 3-2-1-127-16.
- 71. RKTko 3-2-1-101-16.
- 72. RKTko 3-2-1-15-16.
- 73. RKTko 3-2-1-181-15.
- 74. RKTko 3-2-1-132-15.
- 75. RKTko 3-2-1-38-15.
- 76. RKTko 3-2-1-19-15.
- 77. RKTko 3-2-1-129-13.
- 78. RKTko 3-2-1-173-12.
- 79. RKTko 3-2-1-169-10.
- 80. RKTko 3-2-1-55-10.
- 81. RKHko 3-3-1-66-09.

82. RKTko 3-2-1-127-08.
83. RKTko 3-2-1-117-08.
84. RKTko 3-2-1-97-07.
85. RKTko 3-2-1-54-07
86. RKTko 3-2-1-30-07.
87. RKTko 3-2-1-27-07.
88. RKTko 3-2-1-124-06.
89. RKTko 3-2-1-78-06.
90. RKTko 3-2-1-53-06.
91. RKTko 3-2-1-123-05.

Madalama astmete kohtute praktika

92. TlnRnKo 16.02.2024, 2-22-17481/46.
93. TlnRnKo 15.12.2023, 2-20-5129/90.
94. TrtRnKo 30.10.2020, 2-18-8830/127.
95. TrtRnKo 04.04.2018, 2-14-59814/116.
96. TrtRnKo 20.10.2017, 2-15-9992/93.
97. TlnRnKm 15.02.2017, 2-14-59642/58.
98. TrtRnKo 17.06.2016, 2-13-35580/56.
99. TrtRnKo 10.11.2014, 2-13-32363/33.
100. TrtRnKo 16.05.2011, 2-05-2265/77.
101. TlnHko 26.11.2024, 3-23-252/7.
102. TlnHko 19.02.2024, 3-23-1290/23.
103. TlnHko 02.06.2023, 3-22-1534/12.

Euroopa Kohtu praktika

104. EKO C-621/15, *N.W, jt vs Sanofi Pasteur MSD SNC, jt*, ECLI:EU:C:2017:484.
105. EKO C-310/14, *Nike European Operations Netherlands BV versus Sportland Oy*.
ECLI:EU:C:2015:690.
106. EKO C-276/01, *Steffensen*. ECLI:EU:C:2003:228.
107. EKO 11-70, *Internationale Handelsgesellschaft mbH versus Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel*. ECLI:EU:C:1970:114.
108. EKO 6/64, *Flaminio Costa versus ENEL*. ECLI:EU:C:1964:66.

Saksamaa kohtute praktika

109. Bundesgerichtshof (BGH), 19.04.2005, NJW-RR 2005, 897, 898

110. Bundesgerichtshof (BGH), 16.11.2004, VI ZR 328/03.
111. Bundesgerichtshof (BGH), 27.04.2004, VI ZR 34/03.
112. Bundesgerichtshof (BGH), 30.01.1973, VI ZR 14/72.
113. Bundesgerichtshof (BGH), 17.02.1970, BGHZ 53, 245.
114. Bundesgerichtshof (BGH), 11.06.1968, VI ZR 116/67.
115. Bundesgerichtshof (BGH), 29.02.1956, BGHZ 20, 137, 139.

Austria kohtute praktika

116. Oberster Gerichtshof 28.2.2008 8 Ob 121/07 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives. Berlin/Boston: Walter de Gruyter 2013, lk 84).
117. Oberster Gerichtshof, 07.11.1995, 4 Ob 554/95 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law. Volume I: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 397).
118. Oberster Gerichtshof, 08.07.1993, 2 Ob 590/92 (kasutatud allikat: Koch, B. A. Digest of European Tort Law. Volume I: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 551-552).

Prantsusmaa kohtute praktika

119. 2. Civil Chamber of Cour de cassation. 15.03.2001. Bull. Civ. II, nr. 55. (kasutatud allikat: Moréteau, O. jt. Digest of European Tort Law. Volume 1: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 403).
120. Cour de cassation, Chambre des requêtes (Cass Req) 1 June 1932, Dalloz (D) 1933, I, 102, Sirey (S) 1933, 1, 49 (kasutatud allikat: Moréteau, O. Proportional Liability: Analytical and Comparative Perspectives. Berlin/Boston: Walter de Gruyter 2013, lk 143).

Madalmaade kohtute praktika

121. Hoge Raad 31 Mar. 2006, RvdW 2006, 328 (Karamus v. Nefalit) (kasutatud allikat: Samii, S. M, Keirse, A. Taxonomy of Asbestos Litigation in Netherlands: Duelling with Causal Uncertainty. – European Review of Private Law 2013/1, lk 354-356).
122. Kantongerecht Middelburg, 01.02.1999. NJkort 1999, 35 (Schaier/De Schelde) (kasutatud allikat: van Boom, W. H., Giesen, I. Digest of European Tort Law. Volume 1: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 406-407).
123. District Court of Amsterdam, 15.12.1993, and Appellate Court of Amsterdam 04.01.1996. NJ 1997, 213 (Wever/ De Kraker) (kasutatud allikat: van Boom, W. H.,

Giesen, I. Digest of European Tort Law. Volume 1: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 561-562).

Hispaania kohtute praktika

124. Tribunal Supremo, 10.10.1998. RJ 1998, 8371 (kasutatud allikat: Ribot, J., Ruda, A. Digest of European Tort Law. Volume 1: Essential Cases on Natural Causation. Springer-Verlag/Wien 2007, lk 567-568).

Suurbritannia kohtute praktika

125. Sienkiewicz v Greif (UK) Ltd [2011] UKSC 10.
126. Corby Group Litigation, Re [2009] EWHC 1944 (TCC).
127. Barker v. Corus. 03.05.2006 [2006] UKHL 20.
128. Gregg v Scott [2005] 2 AC 176.
129. Fairchild v Glenhaven Funeral Services [2003] 1 AC 32.
130. Best v Wellcome Foundation Ltd. And Others. [1993] 3 IR 421.
131. Hotson v. East Berkshire Area Health Authority [1989] AC 750 (HL).
132. Wilsher v Essex Area Health Authority [1988], AC 1074.
133. Kitchen v Royal Air Force Association [1958] WLR 563.

Ameerika Ühendriikide kohtute praktika

134. United States Court of Appeals for the Sixth Circuit, 05.12.2022, No. 21-3418, E.I. du Pont de Nemours and Co. C-8 Personal Injury Litigation, *Travis Abbott et al. v. E.I. du Pont de Nemours and Co.*
135. Shyface v. Sec'y of Health & Human Serv., 165 F.3d 1344 (Fed. Cir. 1999).
136. Gardner v. Nat'l Bulk Carriers, Inc., 310 F.2d 284, 286 (4th Cir. 1962) (kasutatud allikat: Bregant, J., Dillof, A. M. Fairness and Uncertainty in Torts: A Theoretical and Empirical Inquiry. – Oregon Law Review 2024/102, lk 418).